

DE

Ustavno sodišče presoja

Javna obravnava Ustavnega sodišča SR Slovenije v zvezi s presojo vprašanj, ali je šolnina za osnovno izobraževanje odraslih v skladu z določbami ustave. Do zaključka redakcije odločitve Ustavnega sodišča še nismo prejeli.

Berite na 4. strani

DELAVSKA ENOTNOST: Globoke korenine socialnega razlikovanja se razraščajo prav tam, kjer dopuščamo razlike v temeljnem osnovnem znanju...

REPUBLIŠKA KONFERENCA ZVEZE MLADINE SLOVENIJE: Pogojev za osnovno izobraževanje odraslih ne moremo prepuščati trenutnim razmerjem sil v posameznih okoljih ali trenutnim materialnim možnostim delovnih organizacij...

SKUPŠČINA SR SLOVENIJE: V delovni skupini za novo ustavo prevladuje mnenje, naj bi v ustavo zapisali, da je pravica slehernega občana, da si pridobi osnovnošolsko izobrazbo...

REPUBLIŠKI SVET ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE: Dejstvo, da imamo danes v Sloveniji skoraj 200.000 zaposlenih brez popolne osnovne izobrazbe, govori o tem, da reševanje le-tega ni mogoče prepustiti niti posameznikom niti delovnim organizacijam...

ZVEZA DELAVSKIH UNIVERZ SLOVENIJE: Zavzeli smo se za ukrepe, ki bi izboljšali način financiranja osnovnega izobraževanja odraslih, vendar je bil učinek minimalen, ker problem sistemsko ni urejen...
A. A.

»Prišlo je sedem suhih let!«

● Ko idrijski rudarji razmišljajo o svojem položaju, si na marsikatero vprašanje ne znajo odgovoriti. Vedo samo to, da sami ne morejo veliko storiti. Zakaj tako?!

STRAN 3

DELAVSKA ENOTNOST

9. JUNIJA 1973 - ŠT. 22 - L. XXX

S SEJE PREDSEDSTVA REPUBLIŠKEGA SVETA ZSS

OB ZAKLJUČKU REDAKCIJE

Sindikati in SZDL danes

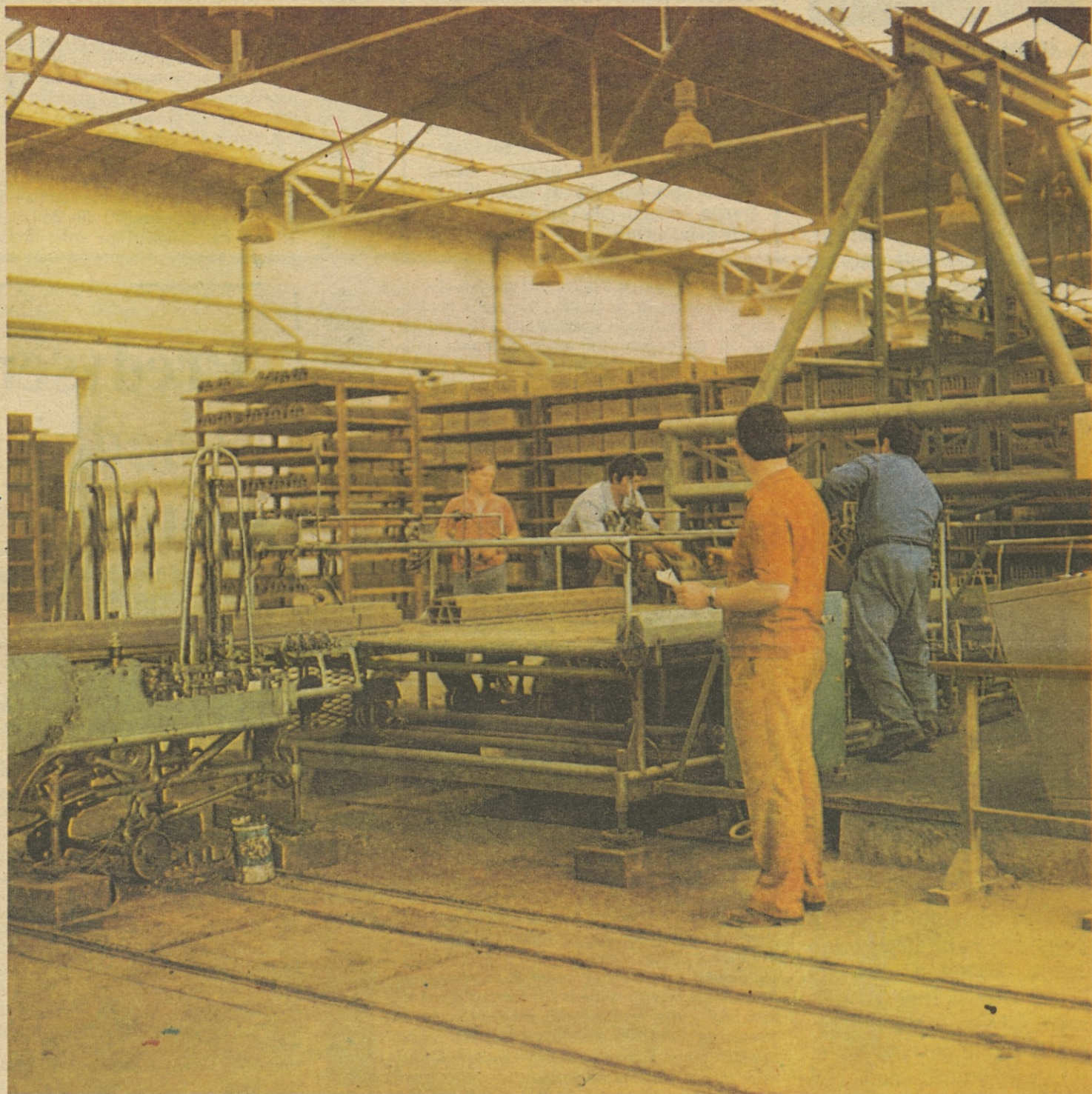
LJUBLJANA, 7. junija - Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov je na današnji seji najprej obravnavalo teze o nadaljnjem razvoju Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije. Člani predsedstva so predložene teze ocenili kot resen poskus, da bi Socialistična zveza na način svojega delovanja in organiziranosti prilagodila sedanjim stopnji razvitosti družbenih in samoupravnih odnosov, vendar pa so v razpravi izrekli tudi več načelnih pripomb. S stališča sindikatov, ki se prav zdaj reorganizirajo, je nedvomno najvažnejše, da z uvajanjem delegatskih odnosov tudi v Socialistični zvezi dosežemo prevladujoč vpliv delovnih ljudi, organiziranih v sindikatih, ne pa kot je zapisano v tezah - da se neposredni vpliv sindikalnega članstva končuje na občinski ravni, pri čemer imajo delegati iz vrst sindikatov prav tak status kot delegati društev in ljubiteljskih organizacij.

Ne da bi omenjali še druge pripombe, izrečene na tej seji,

naj omenimo, da je predsedstvo sklenilo predlagati občinskim svetom Zveze sindikatov in republiškim odborom strokovnih sindikatov, naj hkrati z razpravo o bodoči lastni organiziranosti spregovore tudi o tezah o nadaljnjem razvoju Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije. Tudi predlogi in mnenja, izrečena v tej javni razpravi, naj bi torej pripomogla k temu, da bi SZDL vse bolj postajala dejanski povezovalac vseh organiziranih sil in posameznikov pri razreševanju naših skupnih problemov.

V nadaljevanju seje so člani predsedstva po zelo razgibani in polemični razpravi sprejeli osnutek poslovnika o delu republiškega sveta in njegovih organov ter osnutek pravilnika o organizaciji in sistematizaciji delovnih mest služb RS ZSS. Ta dva dokumenta bo dokončno potrdil republiški svet na enem izmed svojih naslednjih plenarnih zasedanj.

-mG

V Goriških opekarnah so v minulih letih močno povečali proizvodnjo, kljub vsemu pa je povpraševanje trga še vedno večje od ponudbe. Zato so se v Goriških opekarnah odločili za izgradnjo novega povsem avtomatiziranega obrata.

Plaketa za Ljubljance

FOTO VEST

Mercator 461 PRODAJALN

V sredo je imel Mestni odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva Ljubljane slavnostno sejo, na katero so povabili tudi predsednike osnovnih sindikalnih organizacij iz prejšnje mandatne dobe. Prvi dve točki dnevnega reda sta bili delovni. Poslušali so poročilo o delovanju sindikatov v zadnjem obdobju ter razpravljali o nejasnostih pri uvajanju delavske kontrole v naših kolektivih.

V drugem delu seje je predsednik zveznega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije Rade Galeb podelil odboru posebno plaketo tega sindikata kot priznanje za izredno uspešno dosedanje delo. Pri tem je poudaril, da je to prvo priznanje, ki ga zvezni odbor podeljuje kateremu od mestnih odborov.

Fla-Vor-Aid

Prašek za pripravo umetne brezalkoholne pijače okusi: limona, pomaranča, jagoda, malina, češnja Prehrambena industrija Portorož

DRUGO

pravi naslov za denarne zadeve ljubljanska banka

STE ŽE PODPISALI PRISTOPNO IZJAVO DOGOVORA O DELAVSKI ENOTNOSTI?

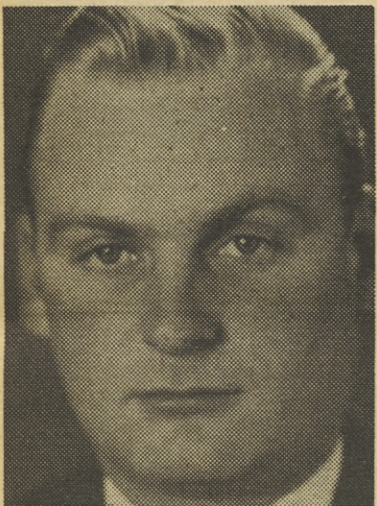
VSEM PODPISNIKOM DOGOVORA ZAGOTAVLJAMO PRI OBJAVI RAZPISOV

50% POPUST

DELEGATI
GOVORE

FRANC RODICA:

Le dobro organizirana in urejena železnica lahko poskrbi za varen, hiter in racionalen prevoz dobrin in potnikov. Zato problemi železničarjev niso samo njihovi problemi, temveč mora biti celotna družba živo zainteresirana, da s sistemsko in dolgoročno politiko takoj začnemo urejati trg prevoznih storitev.

FRANC JAKOB:

Sistematična skrb za izobraževanje ima tudi druge ugodne posledice. Ni brez pomena, če ljudje čutijo, da se podjetje briga zanje. Morda se prav v tem skriva vzrok za dejstvo, da velika večina kolektiva zelo aktivno sodeluje v samoupravnem življenju.

JANKO KOTNIK:

Kolektiv se je vsa zadnja leta odpovedoval višjim osebnim dohodkom na račun skladov. Zato nam je za investicije ostalo veliko več, kot smo sprva pričakovali. Danes nam tega ni žal, saj se nam vlaganja že bogato obrestujejo...

Stopimo iz začaranega kroga!

„Delo pri železnici je za moj rod že tradicija, saj sta bila železničarja po srcu in krvi že ded in oče,“ se je predstavil FRANC RODICA iz Sežane, ki je od petnajstega leta starosti naprej zaposlen na železnici in je sčasoma spoznal menda prav vsa delovna mesta, kar jih pozna ta stroka, da bi zadnja leta opravljal odgovorno dolžnost predstavnika jugoslovanskih železnic na obmejni postaji v Opčinah. Nemara prav zato, ker se je na lastne oči in z lastnimi rokami spoznal tudi z najbolj specifičnimi opravili železničarjev, je dozorel v človeka, ki med stanovskimi kolegi uživa glas treznega poznavalca in ocenjevalca razmer, ki zna na pravem mestu in ob pravem času spregovoriti trezno, vendar odločno o vsem, kar teži železničarje.

Čprav se tovariš Rodica dan na dan vozi na delo čez mejo in se vsakič tudi vrača domov, mu je ob vsej preobremenjenosti z rednim delom in samoupravnimi ter sindikalnimi dolžnostmi na železnici verjetno še iz tistih časov, ko je bil mladinski aktivist v Sežani, ostalo toliko volje in zavzetosti, da se ne brani dolžnosti, ki so mu jih in mu jih še nalagajo sežanski sindikati. Kot njihov delegat tudi prihaja na IV. konferenco slovenskih sindikatov in na VIII. kongres slovenskih sindikatov.

Tisti dan, ko naj bi se pogovarjala o njegovih pričakovanih pred bližnjo konferenco slovenskih sindikatov, je bilo na predstavnstvu naših železnic v Opčinah skorajda obsedno stanje, kajti drug za drugim so vozili izredni vlaki v Beograd na nogometni spektakel Ajax : Juventus. Samo toliko časa si je lahko utrgal tovariš Rodica, da sva se lahko pogovorila o namenu razgovora in že ga je klicala dolžnost. Obljubil pa je, da bo odgovoril pismeno. Besedo je držal, torej preberimo odgovor:

„Od konference pričakujem, da bo kaj več spregovorila o ukrepih za povečanje storilnosti in o višjih osebnih dohodkih. Oboje je v sedanjem času izredno pomembno pri prizadevanjih za stabilizacijo gospodarstva, od katere pa sta neposredno odvisna tudi položaj železnice in njena modernizacija, ki poteka vse preveč počasi, zato pa se problemi samo še povečujejo, namesto da bi se zmanjševali. Kot dolgoletni železničar trdim, da so glavni vzroki takega stanja izven železnice. Ker železničarji predstavljamo precejšen del zaposlenih in opravljamo delo v panogi, ki ne bi smela biti tako zapostavljena in zanemarjena, kakor je, menim, da bi konferenca morala sprejeti več konkretnih sklepov tudi o nas, železničarjih. Le dobro organizirana in urejena železnica namreč lahko opravlja varen, hiter in racionalen prevoz dobrin in potnikov. Zato problemi železnice niso samo njihovi problemi, temveč bi morala biti družba kot celota živo zainteresirana, da bi skozi sistemsko in dolgoročno politiko takoj začeli urejati področje in trg prevoznih storitev.

Kot veste, danes ni tako; kar naprej sprejemamo rešitve od danes do jutri. Zato pa se železničarji poleg vseh težav in zamud pri modernizaciji srečujemo tudi s pomanjkanjem delavcev, kar pa ob zastarelih delovnih sredstvih predstavlja važen element za hitro in dobro opravljeno delo. Vzrokov za tako pomanjkanje je več. Predvsem bi omenil slabe osebne dohodke. Čeprav so se lani s spremembami samoupravnega sporazuma delno izboljšali za nižje kategorije zaposlenih, letos na splošno spet krepko zaostajajo za dohodki v drugih panogah gospodarstva. Če temu problemu ne bomo posvetili več pozornosti, se bodo razmere še poslabšale. Omenim pa naj, da najbolj pomanjkuje delavcev v izvršilni službi, saj je njeno delo še posebej težko in odgovorno. Vprašali boste, zakaj tem kategorijam delavcev ne popravimo osebnih dohodkov? Odgovor je zelo enostaven: tega ne moremo storiti v sedanjih pogojih gospodarjenja, pa tudi zaradi tega ne, ker bi v tem primeru porušili že tako precej zožena razmerja v delitvi nasploh, še posebej pa v primerjavi z drugimi strukturami zaposlenih. Bržčas zdaj razumete, zakaj sem na začetku omenil, da pričakujemo in zahtevamo od družbe in torej tudi od konference sindikatov, naj s konkretnimi ukrepi pospešita razreševanje težav, ki zato, ker se jih družba ne loteva dovolj načrtno, povzročajo hude probleme vsemu gospodarstvu. Skratka, stopiti moramo iz začaranega kroga — to je vse!“

Najprej nas je zanimalo, kako Franc Jakob ocenjuje samoupravno življenje v podjetju, kjer je zaposlen.

„Zdi se mi, da imajo ljudje zadnje čase boljši odnos do samoupravljanja, kot so ga imeli pred časom. Počasi se le privajamo na tisto pravo, bi dejal. Kaj me je privedlo do takega sklepa? Naj navedem za primer sestanke delavskega sveta. Praktično ni več preprirov in nestrpnosti. Ljudje so se navadili poslušati drug drugega in strpno vrednotiti argumente v navzkrižni razpravi. Torej svoje argumente in argumente nasprotnika. Morda je k takemu razpoloženju prispevalo tudi dejstvo, da naš kolektiv ni velik in se vsi med sabo dobro poznamo. „Dravinjski dom“ šteje komaj 150 zaposlenih, od tega večinoma v Slovenskih Konjicah in nekaj malega v poslovalnicah v Zrečah in Ločah.“

„Kaj bi lahko povedali o življenjskih razmerah, v katerih žive člani vašega kolektiva in za katera vprašanja bi lahko rekli, da so pri vas v ospredju v vsakdanjih pogovorih?“

„Največ besed gre kajpada na račun osebnih dohodkov, ki so sorazmerno nizki. Spodnja meja za osebne dohodke pri nas je 1.260 din, vendar je treba pristaviti, da praktično nimamo nekvalificiranih delavcev. Slabo voljo povzročajo predvsem to, da gredo življenjski stroški nezadržno navzgor, zadnjič smo pa osebne dohodke izboljšali pred dobrim letom, tako da so dobili tisti z nizkimi osebnimi dohodki 12% več, stopnja povečanja za dohodke nad 1.700 din pa je bila 6%. Povedati še moram, da imajo prodajalci v trgovinah še 150 din dodatka za deljen delovni čas, nekateri pa dobe dodatek za težaško delo.“

Predvsem dohodki in stanovanja

Eden od treh delegatov za osmi kongres slovenskih sindikatov iz Slovenskih Konjic je Franc Jakob, star 25 let, sin kovača iz Vitanja. Odkar je končal trgovsko in poslovodsko šolo, ves čas dela v Konjicah, kjer je zadnji dve leti komercialist v trgovskem podjetju »Dravinjski dom«. Omeniti velja, da je aktiven družbenopolitični delavec, tako da se ni niti malo »po naključju« znašel med kongresnimi delegati.

Poleg osebnih dohodkov so prav gotovo stalen predmet razprav tudi stanovanja oziroma premajhno število primernih stanovanj za vse. Lahko si samo mislim, kaj šele bi bilo, če ne bi vsa zadnja leta pripisovali skrbi za stanovanja polno pozornost. Po naših izkušnjah smo največ dosegli s posojili za individualno gradnjo, torej v večini primerov za izboljšanje in povečanje stanovanj. Nekaj stanovanj smo seveda morali tudi kupiti v blokih. Kako bo šlo v prihodnje, ne vem. Zavedamo se, da od solidarnostnega sklada ne moremo kaj prida pričakovati. Smo pač manjšana delovna organizacija in temu primerno so tudi naši prispevki.“

„Prej ste omenili, ko je bilo govora o osebnih dohodkih, da skorajda nimate nekvalificiranih delavcev. Gre za naključje?“

„Mislim, da ne. V Dravinjskem domu smo se še posebej potrudili za izobraževanje kadrov. Da se zdaj lahko pohvalimo z dobro kvalifikacijsko strukturo, gre še posebna zahvala konjiški delavski univerzi. Z njo imamo ves čas odlične poslovne stike, ker gre pač za ustanovo, ki je zelo prožna in zna prisluhniti potrebam svojega kraja in ljudi, ki v njem žive. Pri delavski univerzi imamo prav zdaj šesterico na šolanju za komercialiste.“

Sistematična skrb za izobraževanje ima tudi druge ugodne posledice. Navsezadnje ni brez pomena, če ljudje čutijo, da podjetje skrbi zanje. Morda je prav v tem treba iskati tudi vzrok za dejstvo, da velika večina kolektiva zelo aktivno sodeluje v samoupravljanju in ni le fizično prisotna na sestankih. K osvetlitvi samoupravnega življenja bi sodilo še to, da si še posebej prizadevamo za dobro obveščenost v kolektivu. Ker smo premajhni, da bi lahko imeli svoj časopis, si pomagamo tako, da v vse poslovalnice pošiljamo ciklostirana obvestila o sklepih in odločitvah vodstva in samoupravnih organov. Poslovodje so dolžni, da zbirajo mnenja, pripombe in morebitne ugovore ter jih pošljejo nazaj. Tako smo ustvarili nekakšen krogotok informacij, ki je še posebej pomemben, ker pač nismo vsi pod eno streho.“

I. T.

„Za Pivovarno Union je značilno, da je v zadnjih stihir letih doživela svojo „drugo pomlad“. S tem hočem reči, da smo v naši proizvodnji seveda kar zadeva tehnologijo, dosegli bržčas že prav vse. Proizvodnjo smo že docela avtomatizirali — tako torej samo še čakamo, kaj bodo prinesli novega drugi evropski proizvajalci.“

Ljudje bi radi vedeli, kaj bo jutri...

Dvajset let je tega, kar je prišel Janko Kotnik iz rodne Štajerske v Ljubljano. Z eno željo, da bi kot kvalificiran sodar našel primerno zaposlitev in si ustvaril družino.

Življenje zanj se v teh letih ni bistveno spremenilo. Morda le toliko, da se je v Pivovarni »Union«, kjer je ves čas zaposlen, »preselil« iz sodarne v polnilnico. Kot izkušnemu delavcu mu je namreč kolektiv zaupal zadnja leta odgovorno delovno mesto vodje polnilnice. Izkazanega zaupanja pa ni opravičil samo z vestnim in požrtvovalnim delom, marveč tudi z desetletnim osebnim prispevkom v delu osnovne sindikalne organizacije. Tako je bil osem let njen predsednik, zdaj pa je član plenuma Mestnega odbora sindikata delavcev kmetijstva, živilske in tobačne industrije Ljubljana. Lani so ga izvolili tudi za delegata na VIII. kongresu ZSS.

„Tolikšnih prelomnih posegov v proizvodnjo bržčas niste zmogli zgolj z lastnimi sredstvi?“

„Izključno z lastnimi sredstvi. Morda se to zdi komu v današnjem času prizadevanj za stabilizacijo gospodarstva skoraj neverjetno, vendar je temu — verjeli ali ne — res tako. Kolektiv se je zadnja leta nič kolikokrat odpovedal večjim osebnim dohodkom, da bi imeli več denarja na skladih. Delitveno razmerje 70:30 med skladi in osebnimi dohodki pove verjetno vse. Tako nam je za investicijske naložbe ostalo veliko več, kot smo sprva računali. Danes pa se nam vlaganja že bogato obrestujejo.“

V načrtovani drugi fazi modernizacije proizvodnje se bodo v Pivovarni »Union« lotili letos še rekonstrukcije kvasarne in strojnice. Medtem ko je znašala lanska proizvodnja pekovskega kvasa 3.500.000 kg, letošnja pa načrtujejo na 3.800.000 kg, bo po rekonstrukciji znašala 6 milijonov kg. Velikega pomena za Pivovarno »Union« bo tudi prenovljena strojnica z novim, povsem moderniziranim toplovodnim sistemom in turbino, s pomočjo katere bodo imeli za proizvodnjo na voljo že 70% lastne električne energije.

„Več med proizvodnimi tokovi v pivovarniški proizvodnji že od nekdaj tvori polnilnica. To velja seveda tudi za ljubljanske pivovarnarje.“

„Res je. Polnilnice so življenjske celice v proizvodnem procesu sleherne pivovarne. Če pomislim, da smo pred dvajsetimi leti, ko sem prišel v Pivovarno »Union«, prodali vsako leto 70.000 hektolitrov piva, danes pa je tolikšna naša dnevna proizvodnja, sem obenem srečen in zadovoljen, da smo dosegli v proizvodnji tako nagel vzpon. Primerjave so skoraj nesmiselne, saj smo v letih letih povečali proizvodnjo za skoraj 400-krat!“ Ob avtomatizirani proizvodnji pa je že povsem odpadlo ročno delo.“

„To velja verjetno samo za polnilnico, saj je znano, da se zavoljo težkih delovnih razmer pivovarne potegujejo za beneficirano delovno dobo.“

„Delovne razmere v gelni kleti, sladarni in nekaterih drugih obratih smo v zadnjem času resda izboljšali, toda ne toliko, da bi lahko bili s tem zadovoljni. Zaposlenim v teh obratih priznavamo posebni dodatek za težje delo, vsako leto pa jim omogočimo tudi brezplačni dopust na morju. Probleme pač rešujemo v mejah možnosti; kljub temu pa so vse bolj glasne zahteve, da bi morali tem delavcem priznati beneficirano delovno dobo. Kdaj bo naši prošnji ugodeno, še ne vem. Sodim pa, da bo treba te probleme postopoma le začeti reševati, saj so zahteve zaposlenih na težkih delovnih mestih čedalje glasnejše. Umljivo, saj prizadeti želijo vedeti, kaj bo jutri z njimi, ko bodo zlomljeni pod težo poklicnih obolenj morali predčasno v pokoj. Le kako naj se potem čutijo socialno varne...?“

DIPL. INŽ. SREČKO BERICIČ: Marsikaj kaže, da se naši ljudje začinjajo obnašati kot pravi samoupravljalci in da v našem podjetju z uspehom odpravljamo probleme, na katere je že julija lani opozorila OO ZK. To daje upanje, da bomo res nekaj dosegli in se izkopal iz sedanjih težav, če se bomo zares vsi angažirali in če bo prizadevanja kolektiva podprla tudi najširša družbena skupnost s tem, da bo začela ustrezne vrednotiti položaj in pomen rudarstva in rudarjev.

DANIJE LAMPE: V naši občini se zmeraj živi prepričanje, da bo za stanovanja, otroško varstvo in vse, kar prištevamo k družbenemu standardu, poskrbel rudnik, ker pač to najlaže stori. V dobrih časih res lahko naredimo veliko in dokazov za to ne manjka; zmeraj pa to ne gre! Zvrčanje vseh bremen na rudniški kolektiv me sicer boli, preseneča pa ne! Najlaže namreč naložiš tistemu, ki sam ne ve, kako bi se prav obrnil. Kompas, ki bi pokazal, kam naj se obrnemo, žal, nimamo!

JAKOB MARTINI: Ne moremo razumeti, da so zaslužki v sosednjih podjetjih – mnoga so celo zrasla iz rudnika – precej višji kot pri nas, čeprav imajo lažje delovne razmere in ugodnejše pogoje gospodarjenja. Hudo nam je, ker zaradi nizkih osebnih dohodkov odhajajo celo dolgoletni člani kolektiva. Boli nas, ker smo morali zapreti rudarsko industrijsko šolo, saj zanjo ni več zanimanja. Vse to in še marsikaj drugega se dogaja mimo naše volje, pomagati pa si ne moremo.

Živo srebro je strateški artikel, katerega cena v odvisnosti od zelo močnega cikličnega valovanja njegove vrednosti določata londonska in newyorška borza. Izkušnje kažejo, da se do bri in slabi časi obrnejo na vsakih osem do dvanajst let. Kadar je obdobje suhih let – in ravno zdaj je tako – proizvajalci vedo, da bodo zlagoma dosegali vse boljše cene, da bi »na špici« za mersko enoto

Kje so zdaj?

Sednji slabi časi za prodajo živega srebra so se začeli leta 1970, ko je njegova cena začela naglo padati. Če so leta 1970 za steklenico – v njej je 33,46 kg te plemenite kovine – še iztržili povprečno po 500 dolarjev, so lani zanjo dobili komaj 222 dolarjev. Najslabši je bil april, ko je steklenica veljala le 150 dolarjev. Odtlej cena sicer raste, vendar tudi trenutno ni bistveno večja od povprečne lanske cene.

Ob manjšem dohodku, ki ga zaradi takega gibanja cen na svetovnem trgu ustvarja idrijski rudnik, njegov kolektiv se neprimerno bolj kot kdoli občuti podražitev reprodukcijskih materialov in naraščanje življenjskih stroškov. Vendar pa jim dosežena akumulativnost ni omogočala, da bi za več kot 4,5 % v primerjavi z letom poprej dvignili osebne dohodke. Povprečni zaslužki so tako dosegli višino 2009 dinarjev na zaposlenega. Za kolektiv, ki opravlja izrazito zdravju nevarno delo in v katerem manj kot 40 % zaposlenih nima vsaj kvalifikacije, tak osebni dohodek prav gotovo ni visok.

Sedanje razmere močno povečujejo fluktuacijo v druge dejavnosti, ki nekdanjim članom kolektiva lahko zagotovijo za lažje, zdravju manj nevarno delo najmanj enake, praviloma pa precej višje osebne dohodke, kot bi jih imeli v rudniku. „Je povedal direktor dipl. inž. IVAN PODOBNIK. „Pri kvalificiranih delavcih, denimo vzdrževalcih, te razlike dosežejo tudi po 500 do 800 din mesečno. Sedanje stanje torej nikakor ne spodbuja zanimanja za zaposlovanje v rudarstvu. Prišli smo tako daleč, da delavcev iz naše regije sploh ne dobimo, čeprav je to območje še do predlanskim pomenilo naravni rezervoar potrebne delovne moči. Razmere pa bi bile nedvomno še slabše, če kolektiv ne bi razpolagal s kakimi 800 stanovanji, zaradi katerih mnogi vsemu navkljub le še vztrajajo v rudniku...“

Zgodba o jari kači

Povečanje produktivnosti in zmanjševanje stroškov kot metodo boljše gospodarjenja, nedvomno očitno in uspešno predvsem v slabih pogojih gospodarjenja, sprejemajo tudi idrijski rudarji, vendar: „Vemo, da se moramo truditi za racionalizacijo vseh vrst stroškov, za zmanjšanje deleža živega dela v končnem proizvodu,“ pripoveduje inženir Podobnik, 47. direktor po vrsti v skoraj 500-letni zgodovini idrijskega rudnika in sedmi direktor slovenske krvi in šele tretji domačin kot odgovorni predstavnik rudnika. „Svetovni normativ za rudnike naše vrste je, da znaša pri podzemskih delih delež živega dela med 40 % in 50 %, medtem ko naš delež dosega 60 %. Rezerve torej so, vendar jih lahko izkoristimo le s sorazmerno velikimi naložbami v modernizacijo in mehanizacijo tehnološkega procesa. Sredstev za to nimamo dovolj niti v dobrih časih, v sedanjem času pa sredstva tudi izgublamo povsem po nepotrebnem. Bom kar naravnost povedal, kaj mislim!“

Za raziskovanje rudnega bogstva dajemo med 8 % in 10 % letne akumulacije. S temi sredstvi financiramo skoraj vsa raziskovalna dela na našem območju, čeprav najbrž to ni samo naša dolžnost, temveč bi po vsej logiki morali biti deležni tudi širše družbene pomoči. Nikjer po svetu namreč raziskovanje rudnega bogstva ne pomeni samo obveznosti rudnikov, temveč povsod v svetu prispeva ustrezen in nikakor ne samo simboličen delež tudi skupnost. Mišljenje našega kolektiva je, da bi naša družba z močnejšim sofinanciranjem raziskovalnih del lahko občutno olajšala položaj vseh kovinskih in nekovinskih rudnikov.

Z izvozom živega srebra naš rudnik ustvarja trdne devize, ne bi to terjalo omembe vreden uvoz. Če je tako, bi pričakovali, da bo izvoz primerno stimuliran. Dejansko pa je izvozna premija nižja od tiste, kot je priznana izvoznikom ferolegur. Veliko bi pridobili, če bi bila stopnja premiranja vsaj izenačena.

S stališča širše družbene skupnosti najbrž ni in ne more biti vseeno, če blago, s katerim razpolaga, izvažamo za vsako ceno. Zato smo se lani potegovali, da bi dobili kredite za financiranje proizvodnje na zalogo. Računali smo, da nima smisla prodajati živega srebra po 150 ali po 220 do 250 dolarjev, če pa vse izkušnje kažejo, da se bo v dveh, treh letih cena precej popravila, da bomo, skratka, naš proizvod prodajali vsaj po 300 do 400 dolarjev za steklenico. Dobili pa smo odgovor, da takega kreditiranja naš sistem ne dopušča.

»Prišlo je sedem suhih let!«

Kje in kako idrijski rudarji, ujeti v precep svetovnih cen in jugoslovanskih pogojev gospodarjenja, vidijo in iščejo izhod iz težav

Dobro: če ga ne omogoča, pa se moramo vsaj truditi, da bi do naslednjega obdobja suhih let našli primerno sistemsko rešitev, s katero bi dosegli, da nacionalno gospodarstvo ne bi po nepotrebnem izgubljalo deviznih sredstev, kakor jih izgublja zdaj, ko naš rudnik mora prodajati za vsako ceno, da se sploh lahko obdrži.“

„Vašo pripoved razumemo tako, da ste pristojne dejavnike opozarjali na probleme in nakazovali tudi konkretne rešitve, odziva pa ni bilo?“

„V glavnem bo držalo. Nekaj pomoči smo namreč le dobili. Tako smo imeli lani zmanjšan prispevek iz poslovnega sklada za pomoč nerazvitim. Nižje so bile tudi obveznosti, ki naj bi jih plačali za financiranje negospodarskih investicij v občini. Cenimo tudi prispevek sklada Borisa Kidriča, ki nam je pomagal pri sofinanciranju geoloških in drugih raziskav. Omeniti moram še republiški odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva, ki zadnji čas edini vztrajno opozarja, da je treba urediti razmere v rudarstvu. To, kar sem povedal, pa je tudi vse in, žal, veliko veliko premalo!“

»Razumemo, sprizniti pa se ne moremo...«

„Razumemo, da mora družba v času, ko se trudimo za stabilizacijo, premagati celo vrsto težav. Ne moremo pa se sprizniti s tem, da vsa bremena nosi delovni človek, idrijski rudar pa še posebej,“ je razpoloženje v kolektivu ocenil predsednik osnovne sindikalne organizacije JAKOB MARTINI in nadaljeval:

„Ne moremo razumeti, da so zaslužki v sosednjih podjetjih – mnoga so celo zrasla iz rudnika, kot se temu reče, precej višji kot pri nas, čeprav imajo lažje delovne razmere in ugodnejše pogoje gospodarjenja. Hudo nam je, ko vidimo, da zaradi osebnih dohodkov odhajajo tudi dolgoletni člani kolektiva. Boli nas, ker smo morali zapreti rudarsko industrijsko šolo, ker zanjo ni več zanimanja. Vse to in še marsikaj drugega se dogaja mimo naše volje in prav nič si ne moremo pomagati. Poskušamo sicer marsikaj, toda enostavno ne gre! Pogledajte: marsikdo bi le ostal v rudniku, če bi dobil ustrezen dodatek za jamsko delo. Zdaj je menda odobren, vendar zanj ob sedanjih cenah živega srebra nimamo finančnega kritja. Naj bi šli zavestno v izgubo? Naši ljudje na to ne pristanejo, ker po najbolj preprosti logiki takole računajo: če bi kdorkoli kreditiral našo proizvodnjo na zalogo in bi za to zahteval celo polovico razlike med sedanjo in bodočo prodajno ceno, bi se rudniku to izplačalo in zaposlenim bi lahko nudil boljše službe, ne da bi tvegali izgubo...“

Ko razmišljamo o takih in podobnih stvareh, se seveda zavedamo, da tudi v rudniku samem ni vse tako, kot bi moralo biti. Skratka vemo, da so tudi notranji vzroki za naše težave. Ne bi si upal trditi, da jih tudi odpravljamo tako hitro, kot bi jih lahko. Čeprav pa bi jih, to pa si upam reči, bi bil učinek vseeno malenkosten v primerjavi s tistimi, ki bi ga prineslo ustreznejše družbeno vrednotenje rudarstva kot celote.“

»... Hotenje in volja še obstajata«

Kadar so ljudje nezadovoljni, godrnjajo, prekinajo delo ali se kako drugače uprejo vsemu tistemu, kar občutijo kot krivico. Idrijski rudarji še niso prekinili dela in ga nemara nikoli ne bodo, kajti:

„Tudi močna fluktuacija iz rudnika pomeni obliko protesta,“ je poudaril sekretar OO ZK dipl. inž. SREČKO BERICIČ. „Rečem pa, da med tistimi, ki se vztrajamo, vsemu navkljub ostajata volja in hotenje, da bi storili, kar pač je v naših močeh. Če dovolite, bi povedal, kako se je dela lotila naša osnovna organizacija, nekaj sama, nekaj pa v sodelovanju s sindikalno in drugimi družbenopolitičnimi organizacijami.“

Predvsem bi rad poudaril, da nas poslabšanje razmer in pogojev gospodarjenja ni našlo nepripravljenih. Že julija lani smo analizirali tiste možnosti izboljšanja sedanjega stanja, na katere lahko vsaj malo vplivamo tudi sami. Naša organizacija je takrat opozorila na precej slabosti v organizaciji dela in podjetja kot celote, predvsem pa na preslabo opredeljeno odgovornost in pomanjkljivo opisane delovne zadolžitve. Jasno je, da stvari ni mogoče spremeniti čez noč, da so bili in da še bodo potrebni veliki napor. Dejstvo pa je, da se tudi na omenjenih in vsekakor najbolj občutljivih področjih stvari že izboljšujejo, kar se mi zdi spodbudno samo po sebi, še posebej pa zato, ker za te stvari zdaj ve tudi kolektiv.“

Naslednja bistvena zadeva je informiranost zaposlenih, povezana s krepitvijo njihove samoupravljalne zavesti in zavzetosti. Res je, da je bil naš kolektiv tudi v preteklosti sorazmerno dobro informiran. Vendar pa je dejstvo, da so ljudje v slabih časih bolj željni informacij. To se je še posebej pokazalo ob zadnjih zborih delovne skupnosti, na katerih smo zaposlene seznanili s položajem in problematiko podjetja z ene ter z z storjenimi ali šele predvidenimi ukrepi za izboljšanje razmer z druge strani. Na teh zborih so namreč delavci izrazili precej dvomov v verodostojnost posredovanih podatkov, obenem pa so zahtevali tudi take informacije, za kakršne se poprej niso zanimali. Dvome smo razjasnili in posredovali tudi vse informacije. Pozitivna izkušnja teh zborov torej je, da resneje gledamo na informiranost kolektiva. Zavzetost naših ljudi za res temeljito poznavanje razmer in problemov pa hkrati olajšuje naša prizadevanja za uveljavitev samoupravnega delavskega nadzora ter za otrsanje občutka, da se politika in odločitve oblikujejo samo v vrhovih, kot temu navadno pravimo. Ljudje se skratka začnejo obnašati kot resnični samoupravljalci.“

Kdaj jasna beseda?

Najbolj na kratko pa je povedal svoje mnenje strojnik izvoznega stroja JOŽE KOSMAČ:

„Prejšnja slovenska vlada je s svojo politiko spravila bazično industrijo skoraj na pso. Zato bi rad dočakal dan, ko bo sedanja vlada in z njo slovenska družba tudi z dejanji pokazala in povedala, ali smo ji rudniki potrebni ali pa ji nismo. Od tega, da smo proglašeni za perspektivni rudnik, namreč nimamo ničesar. Ker pa ne vemo, pri čem smo ali bomo, je vsako resno delo in načrtovanje onemogočeno, saj jih že jutri lahko dobimo po glavi za tisto, kar bi storili danes v najboljši veri in prepričanju, da ravnamo prav. Tistim pa, ki bi pomislili, da nimam prav, tole: Ko so za naš rudnik dobri časi, so nam vsi nevoščljivi za naše osebne dohodke, obenem pa pozabljajo na to, kaj vse je rudnik prispeval za razvoj kraja in industrije v njem ter v občini. Zdaj, ko nam slabo gre, nas nihče ne pozna. Važno je samo to, da je njim dobro!“

„Na žalost je res tako,“ je pristavil VK varilec in tajnik osnovne sindikalne organizacije DANIJE LAMPE. „Kakor nas namreč veseli, da v občini rastejo nove tovarne, ki zaposlujejo zvečine ženske, nam to tudi hodi norobe. Ni najhujše to, da smo zaradi teh podjetij izgubili precej moških, ki so prej delali pri nas, zdaj pa so našli lažje in boljše plačano delo bližje doma. Hudo je to, da še zmeraj ostaja miselnost da tistim družinam, ki imajo vsaj enega člana zaposlenega v rudniku, moramo zagotoviti stanovanje in da njim za to sploh ni treba skrbeti, kakor sploh ni njihova skrb, kako bo z otroškimi varstvom in podobnimi stvarmi, ki so ali bi vsaj morale biti naša skupna in ne samo rudniška naloga in skrb. Povem vam, da me tak odnos do rudniškega kolektiva boli, preseneča pa ne. Najlaže namreč udariš tistega, ki sam ne ve, kam in kako bi se obrnil, da bi bilo prav. Tega kompasa, ki bi pokazal, kako naj ravnamo, da bo za vse prav, pa rudarji, žal, nimamo...“

MILAN GOVEKAR

Živega srebra dobili vsaj še dvakrat toliko, kot iztržijo v najbolj neugodnem obdobju. V kapitalističnem svetu je zato v navadi, da ob suhih letih celo srednje velike rudnike enostavno zaprejo, ker proizvodnja ni dovolj donosna. Zato pa se jim v »srednjih« in »bogatih« letih – glede na vsebino živega srebra v rudi – vseeno izplača vnovič odpirati začasno zaprte rudnike, saj lastniki lahko vseeno računajo z lepimi dobički.

Tak način poslovanja v naših družbenih razmerah seveda ni in ne more biti sprejemljiv, če pa bi že bil, je vprašanje, ali bi se idrijski rudnik živega srebra zavoljo zelo siromašne rude, ki jo predeluje, sploh splašalo aktivirati, če bi ga samo enkrat zaprli. Zato idrijski rudarji hočeš nočeš morajo delati in proizvajati ter živeti v upanju, da bi čimprej spet nastopili dobri časi, na katere pa sami s svojimi 5 do 7 % letne svetovne proizvodnje sploh ne morejo vplivati. Vrh vsega lahko na domačem trgu prodajo največ desetino pridobljenega živega srebra. Torej lahko rečemo, da so skoraj do celote vezani na mednarodno delitev dela in od nje tudi izključno odvisni.

Najbrž v vsej naši državi ni kolektiva, ki bi bil tako izrazito odvisen od gibanj na svetovnem trgu in s katerimi se mora boriti, da bi sploh preživel, pravzaprav sam. Če so take izkušnje idrijskih rudarjev, če je to njihova usoda, kot sami pravijo, pristupnimo še njihovim mnenjem o tem, kaj bi veljalo storiti, da bi vendarle bilo bolje zanje in tudi za našo družbo kot celoto.

Osnovni razlogi pobudnikov

Pobuda za oceno nekaterih določb zakona o osnovni šoli (33. člen) in zakona o izobraževalnih skupnostih in o financiranju vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji (druga alineja drugega odstavka 40. člena) sta Ustavnemu sodišču SR Slovenije dala uredništvo Delavske enotnosti (29. V. 1972. leta) in Republiška konferenca Zveze mladine Slovenije (19. IX. 1972. leta), ker menita, da te zakonske določbe, kolikor predpisujejo oziroma omogočajo uvajanje šolnine za osnovno izobraževanje odraslih, niso v skladu z določbami 44. člena Ustave SFRJ, ki je po XX. amandmaju k Ustavi SR Slovenije tudi del slovenske ustave, oziroma z določbami 39. in 40. člena Ustave SR Slovenije.

V poročilu sodnika-poročevalca so bili obširno navedeni osnovni ustavnopravni in družbenopolitični razlogi pobudnikov. Ker smo o njih v našem časniku že večkrat pisali, naj na kratko osvežimo le nekatere. Ustava izrecno poudarja enake pogoje izobraževanja, zato različni pogoji za redno obvezno šolanje in enako šolanje odraslih niso v skladu s temi ustavnimi načeli.

Velik osip v osnovni šoli iz leta v leto povečuje število zaposlenih brez popolne osemletke. Visok osip pa pogojuje neustrezni izobraževalni programi, predvsem pa je posledica socialnih razlik, na kar opozarjajo tudi podatki o visoki stopnji odvisnosti med dobrim učnim uspehom in ugodnim materialnim položajem staršev ter osipom in slabim socialnim položajem staršev. Socialne razlike, ki so torej značilne že v osnovni šoli in celo v predšolski dobi, niso v skladu z načelom drugega odstavka 39. člena ustave SR Slovenije, da je treba ob enakih pogojih vsakemu občanu omogočiti, da si pridobi znanje in izobrazbo po svojih možnostih in nagnjenju. Zato bi lahko bilo v tem primeru sklicevanje na formalno enake pogoje skrajno škodljivo in v nasprotju z zgodovinskimi interesi delavskega razreda in naše samoupravne socialistične družbe.

Slovenski sindikati so se v delovnih organizacijah zavzemali, da čimveč zaposlenih dopolni pomanjkljivo izobrazbo, vendar ta akcija v šestih letih ni obrodila pričakovanih rezultatov, med drugim tudi zaradi šolnin. Delavci z nedokončano osnovno šolo delajo na najslabše plačanih delovnih mestih in je šolnina zanje breme, ki ga mnogi ne zmorejo. Po podatkih za šolsko leto 1970/71 le na osnovni šoli v Stični odrasli niso plačevali šolnine, letna šolnina na vseh drugih šolah pa je znašala od 300 do 1.400 din. Vsa šolnina za osnovno izobraževanje 2.969 odraslih je v tem letu znašala 3.200.000 din, od česar so dve tretjini prispevali slušatelji, tretjino pa je prispevala družba iz različnih virov.

Sprejeta pobuda

V nadaljevanju poročila sodnika-poročevalca je rečeno, da je ustavno sodišče ocenilo pobudi za utemeljeni in je s sklepom 22. VI. 1972. leta začelo postopek. V odgovoru na ta sklep je zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije podala mnenje, ki med drugim navaja naslednje:

Ustava ne normira popolne brezplačnosti šolanja, ne osnovnošolskega niti drugega šolanja. Načelo popolne brezplačnosti pouka je nova ustava opustila, kar velja za vse šole in ne samo za osnovne. Zato sofinanciranje s prispevkom odraslih, ki se izobražujejo, ni protiustavno.

Ustava nikjer ne nalaga družbeni skupnosti, da mora v celoti financirati oziroma zagotoviti sredstva za izobraževanje na šoli. Tega ustava namenoma ni naložila družbeni skupnosti.

Ne glede na tako mnenje komisije o ustavnosti določb obeh zakonov, katerih ustavnost se ocenjuje, pa komisija meni, da ni družbeno utemeljeno uveljavljanje različnih višin prispevkov odraslih na izobraževalnih zavodih, ki izobražujejo odrasle. Do razlik v teh zavodih ne bi smelo priti, za kar bi morale poskrbeti tako družbenopolitične skupnosti, na območju katerih so ti zavodi, ustrezne temeljne izobraževalne skupnosti, republiška izobraževalna skupnost in ti zavodi sami, s tem da bi medsebojno uskladili oziroma poenotili pogoje za ta prispevek, kar bi ti zavodi oziroma osnovne šole kasneje tudi normirale v svojih statutih. Komisija dalje meni, da bi se to lahko uredilo tako, da bi temeljne izobraževalne skupnosti prispevale pretežni del sredstev za tovrstno izobraževanje oziroma za sofinanciranje z večjim deležem kot odrasli, ki se izobražujejo v osnovni šoli.

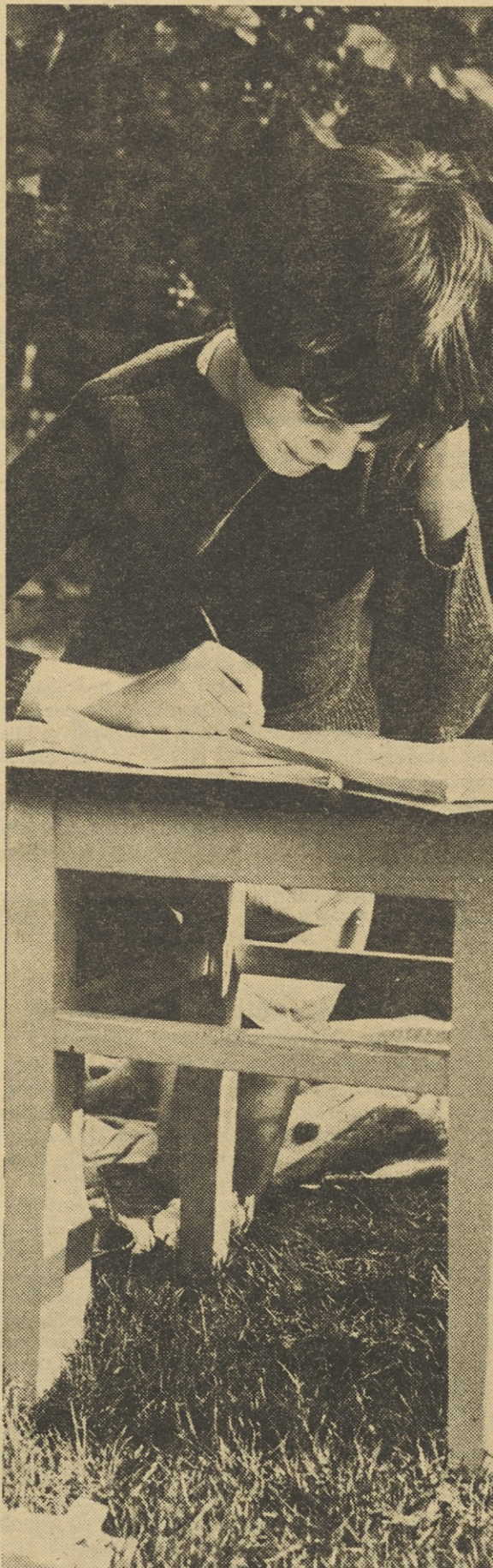
Poročilo sodnika-poročevalca dalje navaja, da je pobudo uredništva Delavske enotnosti obravnaval tudi odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora, ki se je pridružil mnenju zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije, med drugim pa tudi pravi: Znižanje in poenotenje participacije odraslih pri njihovem osnovnošolskem izobraževanju je le eden izmed ukrepov, da bi pri njih povečali zanimanje do izobraževanja. Vendar je treba materialnim vprašanjem posvetiti več pozornosti. Izobraževanje mladine naj stimulirajo predvsem delovne organizacije. Nova ustava naj pri izobraževanju precizira, kaj je za občine obvezno in kaj ne.

Normativna rešitev v mejah republike

Na stališče zakonodajno-pravne komisije, navaja sodnik-poročevalca, je Delavska enotnost 23. IX. 1972. leta objavila svoje stališče v članku „Samo razsoditi ali tudi kaj storiti“. Ker se v tem javnem odgovoru osvetljujejo pobude ne le s pravnega, temveč tudi družbenega stališča, ker se natančneje precizirajo intencije in zahteve vloge glede izobraževanja odraslih nasploh, poročevalca navaja najvažnejša stališča tega odgovora. Med drugim tudi tole:

V 39. členu slovenske ustave je poudarek na enakih pogojih občinov, da si pridobijo znanje in izobrazbo. Zakonodajno-pravna komisija ni podala mnenja, ali je to določilo realizirano v zakonskih določilih in v praksi. Vemo, da šolanje na slovenskih šolah ni potekalo pod enakimi pogoji in da je velikanski osip v osnovni šoli pretežno posledica socialne diferenciacije in neenakih pogojev in možnosti za izobraževanje. Ali je res mogoče trditi, da je zakonsko določilo, predloženo v razsojo ustavnemu sodišču, v skladu z ustavo, če ta govori o enakih pogojih, zakon pa omogoča šolam, da v svojih statutih uzakonijo prispevek odraslih, ki je različen od občine do občine in od šole do šole.

Na ugotovitev zakonodajno-pravne komisije, da ni družbeno utemeljeno uveljavljanje različnih prispev-

Na poti k učenosti

Foto: A. AGNIČ

kov odraslih in da do njih ne bi smelo priti, vprašuje Delavska enotnost: „Kaj je treba torej storiti? Potrebno je problem normativno rešiti v mejah republike, kajti lokalna politika šolnin nas je pripeljala do nereda.“

In kako v drugih republikah?

V pripravljalnem postopku je bilo ugotovljeno, da je ustavna in zakonska ureditev financiranja osnovnega izobraževanja v drugih republikah naslednja: V Bosni in Hercegovini financirajo osnovno izobraževanje mladine in odraslih temeljne izobraževalne skupnosti; enako v Črni gori, na Hrvaškem skupnost za financiranje osnovnega izobraževanja financira osnovno izobraževanje tistim odraslim, ki niso v delovnem razmerju, sicer pa z delovnimi in drugimi organizacijami združuje sredstva za osnovno izobraževanje odraslih. V Srbiji je dolžnost ustanovitelja, da zagotavlja sredstva za osnovno izobraževanje odraslih, dopolnilna sredstva pa lahko zagotavljajo tudi družbenopolitične skupnosti, delovne in družbene organizacije. V Makedoniji zagotavlja sredstva za osnovno izobraževanje odraslih ustanovitelj, ki pa lahko v ustanovitvenem aktu določi, da pri zagotavljanju sredstev sodelujejo tudi tisti, ki se šolajo.

Utemeljevanje

Na javni obravnavi je predstavnik našega uredništva dejala, da je bil sklep Ustavnega sodišča SR Slovenije, da začne postopek o vlogi uredništva zelo spodbuden, čeprav smo se zavedali, da je to v času spreminjanja in dopolnjevanja ustave težavna stvar. Ali pa je nemara prav čas usklajevanja zakonov z ustavnimi dopolnilni pravnimi trenutki! Med drugim je tudi ponovno opozorila, da je velik osip v osnovni šoli družbeni in ne zasebni problem, in da je osip tudi v šolskem letu 1971/72 še vedno v višini 32,32%. Globoke korenine socialnega razlikovanja pa se razraščajo prav tam, kjer dopuščamo razlike v temeljnem osnovnem znanju in v splošni kulturni razgledanosti, kjer nastaja prepad med fizičnim in umskim delom. Dejala je, da nam je jasno, da brezplačne osnovne šole pri nas v pravem pomenu besede ni za nikogar. Če smo postavili pod vprašaj upravičenost zaračunavanja šolnine za odrasle v osnovni šoli, in to zelo različne in včasih izredno visoke, smo to storili zavoljo tega, ker take šolnine starši na isti ravni, na enak način ter z enakimi sredstvi, kot to danes delamo in bomo jutri verjetno nekoliko drugače na področju celotnega izobraževanja, saj je izobraževanje odraslih le njegov sestavni del.

Predstavnik Republiške konference Zveze mladine se je prav tako zavzel za normativno rešitev tega vprašanja v republiki. Opozoril je, da zaračunavanje šolnine ni v skladu s pravico do izobraževanja, ki izhaja iz dela in ustvarjanja presežne vrednosti ter razpolaganja z njo. Dejal je, da pogojev za osnovno izobraževanje odraslih tudi ne moremo prepuščati trenutnemu sorazmerju sil v posameznih okoljih ali trenutnim materialnim možnostim delovnih organizacij. Opozoril je na že sprejeta družbeno stališča glede socialne diferenciacije in razredna izhodišča glede ustvarjanja pogojev za izobraževanje tistim, ki so kljub nadarjenosti še pogosto pred zaprtimi vrati.

Predstavnik Skupščine SR Slovenije je k stališčem, ki so se že oblikovala v skupščini, v razpravi med drugim dejala, da je v delovni skupini, ki pripravlja predloge za novo ustavo, prevladalo prepričanje, da bi določbo glede osnovnega šolanja morali spremeniti: v osnovno šolo smo v Sloveniji že stoo odstotno zajeli mladino, zato ni več najpomembnejše določilo o obveznem osemletnem šolanju, marveč naj bi v ustavo zapisali, da je pravica slehernega občana, da si pridobi osnovnošolsko izobrazbo. Seveda je vprašanje, kako široko podporo bo ta predlog delovne skupine dobil. Glede šolnine, ki jo plačujejo odrasli, pa je dejala, da glede višine šolnine posameznik danes sploh ni zaščiten. Dodala je, da tudi na delovne organizacije tega bremena ne bo mogoče prevreči, ker največ zaposlenih brez dokončane osnovne šole že imajo in bodo gotovo še morale zaposlovati nekatere slabo akumulativne panoge, kot denimo gradbeništvo.

Predstavnik Republiškega sveta zveze sindikatov pa je dejala, da ima republiški svet do vprašanja osnovnega splošnega izobraževanja jasna in konkretna stališča in da je prav zato tudi podprl pobudo Delavske enotnosti. Dejstvo, da imamo danes na Slovenskem več kot tretjino ali skoraj 200.000 zaposlenih brez popolne osnovne izobrazbe, govori o tem, da reševanje tega vprašanja ni mogoče prepustiti niti posameznikom niti delovnim organizacijam. Zlasti ne zato, je dejala, ker so prav ti sloji delavskega razreda strokovno najmanj usposobljeni, družbeno najmanj osveščeni in danes še marsikje objektivno v takem položaju, ki jim ne omogoča izboriti si svoje osnovne pravice. In dejala je, da se v sindikatih odločno zavzemajo za to, da mora biti financiranje osnovnega splošnega izobraževanja za delavce obravnavano enako kot izobraževanje mladine v času rednega šolanja. Zato menimo, je dejala, da je bodoči sistem financiranja izobraževanja in vzgoje na osnovi ustavnih amandmajev treba zasnovati tako, da bo izobraževanje mladine in odraslih družbeno enakopravno obravnavano. Ne moremo namreč imeti dveh različnih meril, po katerih je izobraževanje mladine družbeni, izobraževanje odraslih pa privatni interes.

Predstavnik Zveze delavskih univerz Slovenije je med drugim povedal, da ima osnovne šole oziroma njihove oddelke za odrasle 33 delavskih univerz. Sredstva za delno pokrivanje stroškov osnovnega izobraževanja odraslih pa je v letu 1971 prejelo le 17 delavskih univerz od temeljnih izobraževalnih skupnosti. Dodeljena sredstva iz tega vira pokrivajo v pretežni meri šestino stroškov za to izobraževanje. In dejala je, da se je Zveza delavskih univerz Slovenije zavzemala za ukrepe, ki bi izboljšali način financiranja, pri čemer je imela podporo republiške izobraževalne skupnosti. Vendar je bil učinek tega minimalen, ker problem sistemsko ni urejen.

Med javnimi dokumenti, ki opredeljujejo odnos družbe do osnovnega izobraževanja odraslih, je potrebno upoštevati tudi srednjeročni plan družbenega razvoja, ki v zvezi z nujnostjo izboljšanja izobraževalne strukture zaposlenih med drugim poudarja, da je treba zaposlenim omogočiti pridobitev osnovne splošne izobrazbe kot pogoj za nadaljnje strokovno izobraževanje.

Odločitve še ni

Poizkušali smo našim bralcem v kratkih izvlečkih prikazati potek javne obravnave in argumente, ki jih je Ustavno sodišče SR Slovenije zbralo v pripravljalnem postopku, kot tudi dokazovanja iz javne obravnave same. V času, ko to poročamo, pa odločitve ustavnega sodišča še nismo prejeli.

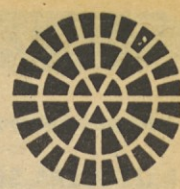
PREDKONGRESNE RAZPRAVE

● Javna obravnavna Ustavnega sodišča SR Slovenije v zvezi s presojo vprašanj, ali je šolnina za osnovno izobraževanje odraslih v skladu z določbami ustave

V petek, 1. junija, je bila v prostorih Izvršnega sveta SR Slovenije javna obravnavna v postopku za oceno ustavnosti zakona o osnovni šoli in zakona o izobraževalnih skupnostih in o financiranju vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji.

Javno obravnavo je vodil predsednik Ustavnega sodišča SR Slovenije Vlado Krivic, sodnik-poročevalca pa je bil sodnik Ustavnega sodišča SR Slovenije Milko Goršič. V razpravi so sodelovali predstavniki uredništva Delavske enotnosti, Republiške konference Zveze mladine Slovenije, Skupščine SR Slovenije, Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in Zveze delavskih univerz Slovenije.

Odločitve Ustavnega sodišča do zaključka redakcije še nismo prejeli.

Letos naj bi v železarni Štore izdelali 273.000 ton izdelkov, pred dvanajstimi leti so jih štirikrat manj. Vrednost bruto realizacije v letošnjem letu naj bi dosegla 520 milijonov dinarjev, v prihodnjem letu pa že skoraj 700 milijonov dinarjev.

Takšen vzpon doživlja kolektiv železarne v zadnjih letih, ko je začel obširno rekonstrukcijo in modernizacijo. Štorskazbornica se je v zad-

STANKO ARTIČEK, talilec na elektroindustrijski peči: Zadnja leta se železarna lepo razvija. Tudi tehnologija je boljša, znatno manj je fizičnega dela. Nujno pa bi potrebovali še eno proizvodno enoto, kajti na trgu je po naših izdelkih veliko povpraševanje. Osebnih dohodki? V pripravi je nov pravilnik. Vsebinsko bistvo: tistim, ki delajo v težkih delovnih razmerah in tudi tistim, ki imajo nizke osebne dohodke, bo imajo novi pravilnik nekaj dodal.

INŽ. FELIKS ČERNAK, predsednik delavskega sveta podjetja: Skok od 400 na 520 milijonov dinarjev celotnega dohodka je sicer velik, vendar na trdnih temeljih! Še letos bomo vključili nove proizvodne zmogljivosti – novo jeklaro, ki nam bo prihranila veliko denarja. Letošnja stopnja dobička je trenutno sicer za 30 odstotkov pod načrtovano, vendar za sedaj ni vzroka za preplah. Ko bo v drugem polletju steklo delo v novi valjarni, bodo tudi rezultati boljše. Pognali jo bomo avgusta letos.

FERDO HALER, obratovodja valjarne 2 in predsednik DS TOZD I: Železarna je bila pred rekonstrukcijo v vseh pogledih majhno podjetje, danes pa to ni več – niti po obsegu proizvodnje, dohodku in številu zaposlenih. Naše ambicije niso majhne in jim za sedaj kljub splošnim gospodarskim težavam dobro strežemo. Za našo TOZD je sicer osrednjega pomena začetek obratovanja domače jeklarne, ki nam bo prinesla bistveno drugačne rezultate.

JOŽE CENTRIH, predvaljar na fini progi: V podjetju delam že 26 let. S sedanjim razvojem podjetja sem zadovoljen, čeprav še premagujemo prenekatero težavo. V novi valjarni imamo delavci pripombe zavoljo osebnih dohodkov. Čeprav je delo zdaj manj naporno, delavci vseeno niso zadovoljni, ker morajo okuhati rezultate težav, katerih sami niso krivi.

TUGOMIR VOGA, direktor podjetja: Trenutno največja zagata podjetja so obratna sredstva. Sami ob pomanjkanju sredstev ne bomo uspeli dvigati obsega proizvodnje v takem tempu, kot smo si zadali. Vendar računamo, da se bodo v kratkem razmere izboljšale: po naših izračunih naj bi pridobili na račun konverzije kratkoročnih kreditov v dolgoročne okrog 15 milijonov dinarjev.

„Naša največja težava ni nelikvidnost, čeprav smo se morali otepati tudi s tem problemom in se še“, nam je na začetku razgovora dejal Tugomir Voga, direktor železarne Štore. „Primanjkuje nam obratnih sredstev, to je naš glavni problem in največja skrb današnjega in jutrišnjega dne. Pospešeni razvoj železarne v zadnjih letih je namreč zahteval vedno več obratnih sredstev, ki pa smo jih zavoljo splošnih gospodarskih težav vedno težje zagotavljali.“

Značilna za štorsko železarno je njena izredna rast, saj se je podjetje v zadnjih letih razvijalo hitreje kot druga jugoslovanska podjetja te panoge, v zadnjih dveh letih pa je njen razvoj celo prehitel razvoj obeh drugih slovenskih železarn.

Ce pogledamo malo nazaj, vidimo naslednjo podobno razvoju železarne Štore: obseg proizvodnje se je v primerjavi z letom 1966 povečal: leta 1970 za 12 %, leta 1971 za 23 %, lani za 44 %, letos pa bo večji za 69 %. Celotni dohodek pa je v primerjavi s letom 1966 naraščal takole: leta 1970 je bil za 33 % večji, leta 1971 za 119 %, lani za 206 %, letos pa naj bi bil večji celo za 290 %. Letos bo torej celotni dohodek približno štirikrat večji kot pred osmimi leti. Tudi produktivnost je zavoljo modernizacije tehnoloških procesov naraščala v podobnem tempu: letos bo trikrat večja, kot je bila leta 1966.

Od 1965. leta naprej je štorska železarna intenzivno vlagala v modernizacijo, ki se letos uspešno zaključuje. Takšen nagel razvoj pa je poleg obilnih investicijskih sredstev zahteval tudi vedno več obratnih sredstev. Pri zagotavljanju le-teh pa je podjetje vedno znova zadevalo na splošne gospodarske težave, na valutne spremembe, padce dinarja, stabilizacijske ukrepe, ki so v marsičem oteževali ekonomski položaj podjetja. Svoje je prispevala splošna nelikvidnost, ki je prav tako kot drugi negativni pojavi načenjela sredstva, namenjena sicer za obratna sredstva.

„Letos še nismo imeli blokiranega žiro računa“, je nadaljeval direktor štorske železarne „in konec lanskega leta smo si morali sposoditi le 10 milijonov dinarjev za deblokado žiro računa. Vendar vsota dolgov naših kupcev narašča. Konec prvega tromesečja so nam dolgovali 95 milijonov dinarjev, konec lanskega pa 80 milijonov din. Tudi naši dolgovniki naraščajo: od 18 milijonov v začetku leta na 28 milijonov din ob koncu letošnjega prvega četrtletja. Res pa je, da smo letos kljub vsemu uspeli znižati roke plačil, kupci nam sedaj poravnajo račune povprečno v 78 dnevih, mi pa v 49 dneh. To pa je v primerjavi z lanskimi roki lep napredek.“

Plačila računov večinoma potekajo v okviru kompenzacij in asignacij – kompenzacij preko tretjega partnerja, dobra četrtina vseh računov pa se poravnava z gotovino.

„Pomagamo pa si tudi z izvozom, saj dosegamo na tujem trgu za nekatere izdelke višje cene kot doma.“ je pojasnjeval prizadevanja železarne Tugomir Voga. „Letos nameravamo izvoziti za kake 4 milijone dolarjev izdelkov. V prvih treh mesecih smo jih izvozili že za 1,6 milijona dolarjev.“

Ena izmed težav, ki zmanjšuje likvidnost podjetja in sredstva, namenjena za obratna sredstva, je tudi neorganika rast železarne. Pred leti se je železarna hotela odločiti za lastno proizvodnjo jekla za svojo valjarno. Tedaj so prenekateri strokovnjaki ugovarjali tej naložbi, češ da je nesmotrno, ker bosta jeseniška in ravenska železarna oskrbovali štorsko železarno z dovolj jekla. Vendar se to ni zgodilo in sedaj ima nova valjarna v Štorah, katere zmogljivost je 100.000 ton izdelkov letno in ki dela dve leti, težave z dobavami jekla.

Čeprav dela valjarna le z malo več kot polovično zmogljivostjo, mora dobršen del jeklenih polizdelkov železarna Štore kupovati v tujini, kjer cene niso nizke. Zaradi tega mora kolektiv odšteti precej sredstev, ki bi jih sicer porabili za druge namene, za nakup jeklenih polizdelkov, tako imenovanih gredic.

Tako nam je pripovedoval Ferdo Haler, predsednik delavskega sveta temeljne organizacije združenega dela I in dodal: „Jeklarne, ki bo začela delati avgusta letos, nam bo odvzela precej skrbi glede nakupa gredic. Dala nam bo 50.000 ton, kar bo sicer za letošnjo proiz-

ŠE ENO TEŽKO LETO

● V zadnjih desetih letih se je štorska železarna razvila iz majhnega v veliko podjetje, razvijala pa se je v najtežjih pogojih gospodarjenja ● Največja težava: kako zagotoviti zadostna obratna sredstva

vodnjo valjarne še premalo, vendar bomo morali drugje kupiti le še 15.000 ton gredic. Za nas pa bo to velik prihranek denarja. To pa pomeni, da je bila naša odločitev o gradnji lastne jeklarne povsem pravilna.“

Naraščanje cen surovin, energije in storitev je zelo slabo vplivalo na likvidnost podjetja, načenjalo pa je tudi obratna sredstva. Železarna si je pomagala med drugim tudi s posojili, še prej pa je začela iskati tudi druga pota.

„Zadali smo si nalogo, da sprostimo čimveč sredstev, ki so bila vezana bodisi pri kupcih ali v zalogah in ki bi jih lahko uporabili za stalna obratna sredstva,“ je razlagal direktor podjetja. „Tako smo že lani sprejeli več ukrepov, s katerimi smo hoteli izboljšati ekonomski položaj podjetja. Predvsem smo se posvetili izpolnjevanju pogodbenih obveznosti, zniževanju zalog in izterjavi dolgov. Rezultati te akcije so bili kar dobri, saj smo s temi ukrepi konec leta lani potrebovali za deblokado le blizu 10 milijonov dinarjev premostitvenega posojila.“

Ko je ob koncu lanskega leta delavski svet podjetja sprejemal plan za letos, je ugotovil, da plan sam pomeni že akcijski program za reševanje iz težav. Plan se opira na možnosti za porast proizvodnje, na tehnološke izboljšave, na zamenjavo dražjih materialov s cenejšimi – seveda v dovoljenih tehnoloških mejah – na rentabilnejši proizvodni program in na zniževanje stroškov energije.

„To so kajpak glavne oporne točke našega plana, če hočete, kar akcijskega programa za stabilnejši položaj podjetja,“ je dejal Tugomir Voga. „Za nas je sedaj najpomembnejše, da prihranimo sredstva s smotrnim povečevanjem proizvodnje in s takimi izdelki, ki so za nas bolj donosni. Pomembno bo odgovoriti na vprašanje, ali lahko z boljšim izkoriščanjem surovin prihranimo pri direktnih in indirektnih stroških in ali lahko kaj prihranimo z uporabo cenejših materialov.“

Za podjetje ne nepomemben je tudi odgovor na vprašanje, ali lahko znižamo energetske stroške, ki so sedaj izredno visoki. Z novo proizvodnjo, ki je višje kakovosti, smo na nekatera od omenjenih vprašanj že odgovorili, druga pa seveda ostajajo odprta za sprotne reševanje.“

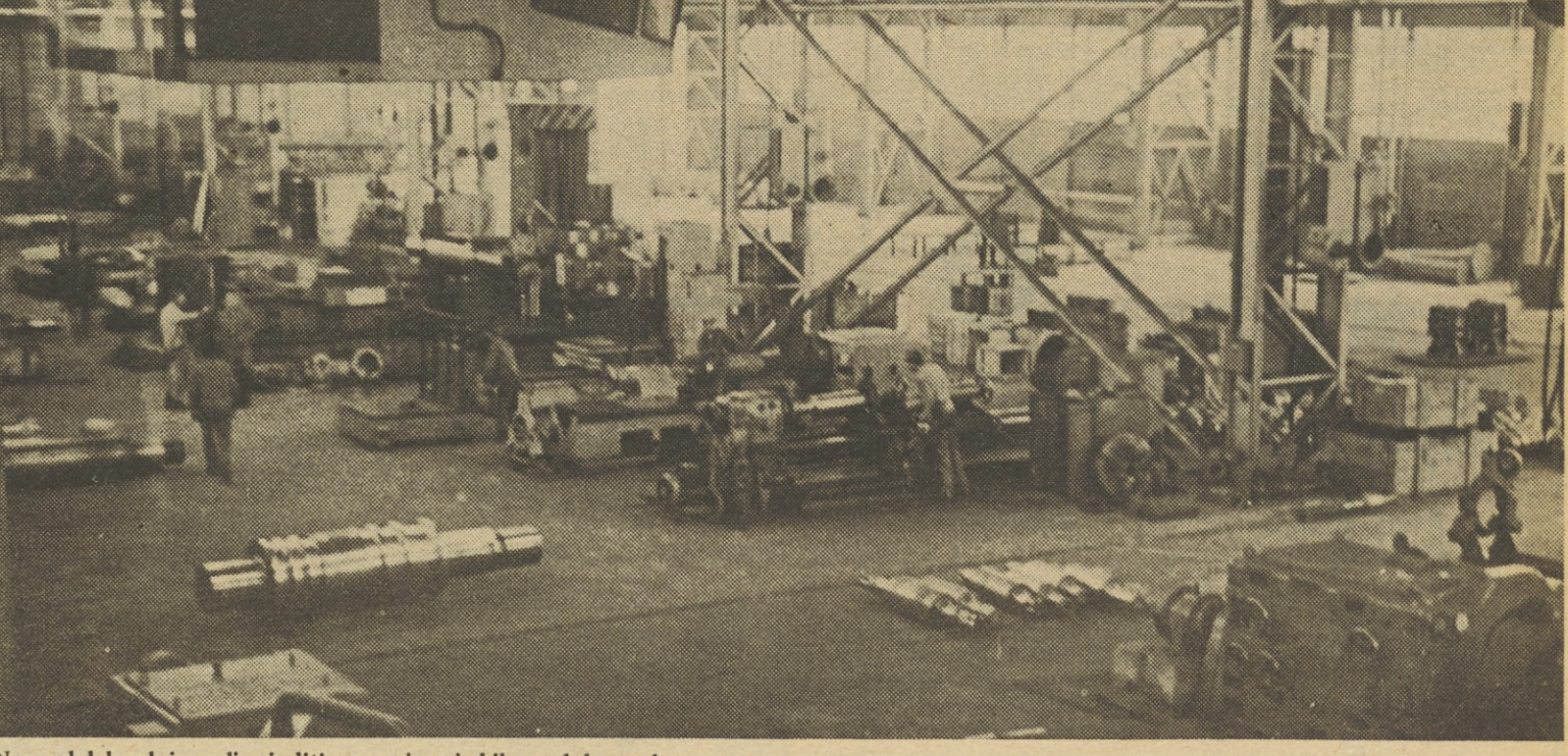
Zelo zanimivi so pri tem podatki, ki so nam jih nainizali v železarni in ki govorijo, kaj vse bi dosegli, če bi tako začetni stabilizacijski program uresničili do pike: Če bi uspešno izvedli vse točke akcijskega programa, bi dobiček podjetja povečali s štirih na sedem odstotkov.

Akcijski program ni izdelan le za vse podjetje, pač pa ga ima sleherna temeljna organizacija, pri čemer so seveda za vsako posebej določene posamezne planske postavke. Med drugimi so v planih tudi postavljene meje za odpise dolgov, za količine zalog, plani določajo kolikšni smejo biti dolgovni kupcev in koliko sme dolgovati posamezna enota. Odpis zaradi dolgov, daljših od 90 dni, ne sme presegati 1,5 milijona dinarjev, sedaj znašajo ti dolgovi 3 milijone dinarjev, zato bodo morale posamezne TOZD odločno poterjati „pozabljive“ kupce. Ob polletni bilanci bodo v posameznih temeljnih organizacijah združenega dela in v celotnem podjetju pregledali rezultate akcijskega programa.

„Letošnje leto bo za železarno še težko“ je dejal Ferdo Haler, „vendar trdno računam, da bo že prihodnje boljše.“

„Letos uspešno zaključujemo veliko rekonstrukcijo in modernizacijo železarne,“ je ob koncu našega razgovora dejal direktor Tugomir Voga. „Uvedli smo nove, tehnološko izboljšane proizvodne procese, deloma smo preusmerili tudi proizvodni program. Vse to nam mora prinesiti dobre gospodarske rezultate. Glavno vprašanje pa slej ko prej ostane: Poiskati vire za stalna obratna sredstva.“

njih letih razvijala hitreje kot druga podjetja te panoge. Ob tem pa je morala železarna skozi vse težave, ki so v tem času vplivale na gospodarstvo: valutne spremembe, devalvacije dinarja, nelikvidnost itd. Sredi lanskega leta se je kolektiv železarne Štore začel trdo spoprijemati s temi težavami, predvsem z nelikvidnostjo. Ob koncu leta je delavski svet podjetja sprejel plan za letošnje leto, ki ga je kolektiv sprejel kot akcijski program za odpravo gospodarskih težav.

Nova obdelovalnica valjev in litine; zgrajena je bila pred dvema letoma

CELJE

Za spominski dom v Kumrovcu

Člani sindikata občine Celje so v svojih osnovnih organizacijah in v občinskih vodstvih razpravljali o pobudi za graditev in o pomenu spominskega doma borcev narodnoosvobodilne vojne in mladine Jugoslavije v Kumrovcu. V razpravi so podprli solidarnostno akcijo vseh delovnih ljudi in mladine Jugoslavije ter se odločili, da kot svoj delež prispevajo tisti del zbrane članarine v letu 1972, ki so jo odvajali občinskemu sindikalnemu svetu in je po ključnem računu ostala kot nerazporejeni del dohodka. Ker je to denar vseh članov sindikata v občini, se je sindikalni svet odločil, da ta nerazporejena sredstva vrne osnovnim organizacijam, med tem pa so člani dali pobudo, da ta denar v skupnem znesku 350.000 din prispevajo za graditev spominskega doma v Kumrovcu.

Občinski sindikalni svet je podprl to pobudo in odločitev članstva, k temu njihovu deležu pa je kot svoj prispevek za graditev spominskega doma dodal še 10.000 din.

I. K.

RAVNE

Nezadovoljni s povezovanjem

Na zadnjem občnem zboru osnovne organizacije sindikata v Železarni Ravne na Koroškem so govorili tudi o povezovanju sindikalnih organizacij v Združenem podjetju slovenske železarne.

Ugotovili so, da je bilo to sindikalno povezovanje v letih 1970 in 1971 dokaj uspešno, lani in letos pa je močno nazadovalo. Za zdaj niso našli novih pobud za uspešnejše delo koordinacijskega odbora. Pred časom so bile izobli-

Kaj storiti s kalkulativnimi osebnimi dohodki

Republiški odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva bo skušal skupaj z drugimi republiški odbori izoblikovati enotna stališča o valorizaciji kalkulativnih osebnih dohodkov

Prejšnji teden je predsedstvo republiškega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije na seji – vodil jo je podpredsednik Srečko Mlinarič – razpravljalo o gradivu „Prispevek k razmišljanju in upravičenosti valorizacije kalkulativnih osebnih dohodkov“. Predlogi za valorizacijo KOD so prišli iz nekaterih delovnih organizacij in osnovnih organizacij sindikata. Pri razmišljanjih o upravičenosti takega koraka bi kazalo delovne organizacije razdeliti v tri skupine. V prvi so vsekakor tiste, ki zaradi pogojev gospodarjenja niso mogle povečevati osebnih dohodkov, v drugi skupini so delovne organizacije, v katerih se je faktor stimulacije povečeval, vendar so bili v samoupravnih sporazumih

omejeni osebni dohodki na pogojno nekvalificiranega delavca, tretjo skupino pa tvorijo podjetja z dobrimi rezultati poslovanja, z visokim faktorjem stimulacije, ki so ob nespremenjenih KOD prišla v položaj, da njihova visoka akumulacija ne stimulira delavcev za večjo storilnost.

Če imamo pred očmi, da se cene in z njimi življenjski stroški nenehno povečujejo, prav gotovo kalkulativni elementi za merjenje dela ne morejo ostati na isti ravni. V zvezi s tem je zanimivo, da razprave, študije in razmišljanja posameznikov in delovnih organizacij ne vodijo do istega sklepa. Nekateri so za, drugi pa proti valorizaciji KOD, za sprostitev faktorja stimulacije in podobno. Sindikati so v razpravah ob dajanju soglasij na posamezne samoupravne sporazume poskušali vplivati na to, da bi posamezne podpisnice s spreminjanjem elementov mer-

jenja prispevale k bolj kvalitetnim in uglašnim samoupravnim sporazumom, vendar taka prizadevanja niso rodila sadov.

Sodeč po razpravi na seji, o kateri poročamo, bo skušal republiški odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva skupaj z drugimi republiški odbori izoblikovati enotna stališča, ki naj bi jih zatem sprejel republiški svet ZSS in jih zastopal – kot podpisnik družbenega dogovora – tudi v tripartitni komisiji.

Predsedstvo RO je dalo soglasje k predlogu sprememb in dopolnitev samoupravnega sporazuma rudnikov Slovenije – gre za poseben jamski dodatek rudarjem, ki delajo pod zemljo – v celoti podprlo predlog kandidature za vodilne funkcije v RS ZSS in se zavzelo za to, da naj bi za nagrado AVNOJ predlagali kolektiv „Gorenja“.

I. T.

Pravna posvetovalnica DE

VPRAŠANJE: Pred kratkim sem končala višjo šolo in se zaposlila kot pripravnik. Doslej nisem prejela nobenega sklepa o sprejemu na delo in tudi ne vem, kakšne so moje pravice in dolžnosti, zlasti pa mi ni jasno, kako je z morebitnim prenehanjem dela pripravniku in ali obstajajo o tem kakšna posebna določila.

A. L. – LJUBLJANA

ODGOVOR: Novi zakon o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu v 21. členu izrecno določa, da imajo pripravniki enake pravice in enake obveznosti kot drugi delavci.

Namen pripravništva je pridobitev izkušenj za samostojno delo v mejah izobrazbe in stroke in je predvideno za tiste, ki po končani srednji, višji ali visoki šoli prvič pridobijo lastnost delavca v združenem delu ter dela na ustreznem delovnem mestu.

Delavcu oziroma pripravniku, ki se ne usposobi za samostojno delo v okviru stopnje svoje izobrazbe in stroke v roku, ki ga določa

kovane startne osnove za zagotovitev enakih pravic v normativnih aktih, dobro je sodelovanje na športnem področju, nekaj poskusov za navezavo sodelovanja pa je bilo še na kulturno prosvetnem področju, vendar brez večjega uspeha.

-ma

VELENJE

SEMINAR ZA AKTIV

V Velenju je bil ob koncu minulega meseca dvodnevni seminar, ki ga je pripravil Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije za predsednike občinskih svetov Zveze sindikatov ter za politične in strokovne delavce republiških odborov sindikatov.

Udeleženci seminarja so najprej razpravljali o temeljnih značilnostih samoupravnih sporazumov med temeljnimi organizacijami združenega dela ter poročali o uveljavljanju delavskih ustavnih dopolnil in ustanavljanju temeljnih organizacij združenega dela v posameznih občinah na Slovenskem. Drugi del seminarja pa so namenili dogovoru o uresničevanju sklepa Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije o uvajanju samoupravne dolavske kontrole.

(vš)

CELJE

Pred akcijo

Da bi delovne kolektive pravočasno seznanili s pripravami in namenom družbenega dogovora za uresničitev kulturne akcije v celjski občini, je komisija za obveščeno in obveščanje pri občinskem sindikalnem svetu pred dnevi sklicala razgovor o tej temi z uredniki glasil v delovnih organizacijah. Na tem razgovoru je direktor kulturne skupnosti Jure Kislinger obrazložil prizadevanja, priprave in namen družbenega dogovaranja na področju kulturnega življenja v celjski občini.

M. BRECL

OBČINSKI SINDIKALNI SVET SLOVENJ GRADEC

čestita vsem občanom za občinski praznik občine Slovenj Gradec in jim želi še veliko delovnih uspehov!

MIMOGREDE S CIRILOM KOPRIVCEM, PREDSEDNIKOM MO SINDIKATA DELAVCEV V PROMETU IN ZVEZAH V KOPRIVCI

Za boljšo obveščeno članstva

Dobro leto je minilo, odkar medobčinski odbor sindikata delavcev v prometu in zvezah Koper izdaja svoje glasilo „Prometni delavec“. O tem, zakaj sploh so se odločili za svoj časopis in na kakšen odmev je „Prometni delavec“ naletel v delovnih organizacijah, smo se pogovarjali s tovarišem Cirilom Koprivcem, predsednikom MO sindikata delavcev v prometu in zvezah Koper.

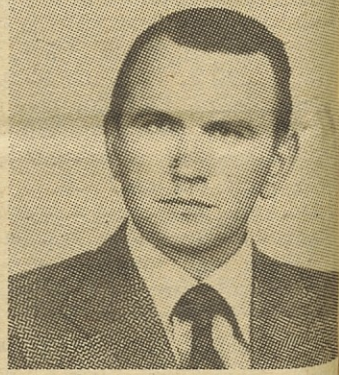
„Problematika prometa in zvez je tako specifična, da pravzaprav niti ne pričakujemo, da bi jo različna obvestila in informacije, ki jih izdajajo sindikalni organi, sploh lahko obravnavala v zadovoljivi meri. To velja tudi za sredstva javnega obveščanja z izjemo Delavske enotnosti, ki problematiki prometnih dejavnosti odmerja precej prostora oziroma temeljito obravnava vprašanja, s katerimi se srečujemo v naših delovnih skupnostih. Če članstvo ni objektivno, predvsem pa proti obveščeno o dogojanjih, tudi ne moremo pričakovati, da bo aktivno, da bo zavzeto sodelovalo pri akcijah, ki jih začenja ali vodi sindikat.

Vse to so vzroki, zaradi katerih smo se odločili za svoje glasilo. Lani je izšlo sedem števil, pred izidom pa je tretja številka letošnjega letnika,“ nam je zaupal Ciril Koprivec in nadaljeval:

„V Prometnem delavcu obravnavamo aktualna vprašanja in probleme delovnih organizacij prometa in zvez na obalnem območju in v občini Sežana, pišemo o stališčih medobčinskega in republiškega odbora našega sindikata, ponatiskujemo najbolj zanimive prispevke iz glasil delovnih organizacij, poročamo o poteku in stališčih različnih javnih razprav, denimo o benificiranju delovne dobe, pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Ne manjka tudi zapisov o športnih, družabnih in drugih akcijah skupnega pomena, denimo o delavsko športnih igrah prometnih kolektivov. Drugo k drugemu: trudimo se, da bi bil Prometni delavec aktualen, poučen in kar najbolj zanimiv ne le za sindi-

kalne aktiviste, ki ga za zdaj edini redno prejemajo, temveč tudi za kar najširši krog članstva.

Vprašujete me še po odmevu v delovnih skupnostih. Rekel bi, da se ta odmev izraža na dva načina. Prvi je ta, da so osnovne sindikalne organizacije ob občnih zbiorih marsikdaj svoja stališča utemeljevale s tem, da gre za izvajanje politike, skupno dogovorjene v obalnih sindikatih; politike, ki je ali naj bi bila v prid konkretnih delovnih skupnosti. Drugič pa gre za to, da je naš medobčinski odbor že precej

časa sestavljen po delegatskem načelu in da zdaj osnovne sindikalne organizacije, preko njih pa članstvo, natančno vedo, kako svoje naloge in dolžnosti, ki jih imajo kot člani medobčinskega odbora, izpolnjujejo delegati, izvoljeni v delovnih skupnostih. Zlasti s tem pa prometni delavec nedvomno prispeva k boljšemu, bolj odgovornemu odnosu delegatov do delavcev v sindikatih. Gre, skratka, za nekaj, kar želimo doseči v vseh ravneh. Sodim, da ima velik del zaslug za to tudi naš Prometni delavec. Če smem svetovati, bi menil, da bi bilo zelo prav, če bi se za podobno pot kot naš medobčinski odbor odločili tudi drugi področni odbori strokovnih sindikatov.

-m

BREST
POHIŠTVO

M. LIPUŽIČ

KUPON DE — Pravna posvetovalnica

RAZŠIRJENA SEJA PREDSEDSTVA RO SINDIKATA DELAVCEV DRUŽBENIH DEJAVNOSTI

Nerazumno kratki roki

Člani predsedstva RO sindikata delavcev družbenih dejavnosti so na zadnji seji, na katero so povabili tudi predstavnike komisij za samoupravno sporazumevanje posameznih grupacij, največ razpravljali o osnutku zakona o samoupravnem sporazumevanjem in družbenem dogovarjanju o merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke. V razpravi so menili, da je osnutek zakona bolj resolucija kot pa dokument, po katerem bodo morale delovne skupnosti delovati. V mnogih določilih je zelo splošen, izpušča pa na drugi strani bistvene norme, po katerih naj bi bilo v bodoče delo na tem področju bolj kvalitetno in lažje. Predvsem manjka določilo o tem, kako naj krožijo informacije, da bodo vse grupacije med seboj prav informirane in da bo možno usklajati samoupravno sporazumevanje tako med dejavnostmi kot med gospodarstvom in nego spodarstvom. Doslej se je največkrat dogajalo, da so komisije za samoupravno sporazumevanje same iskale informacije in materiale, ki so bili pogosto pomanjkljivi in enostranski. Ena od najbistvenejših pripomb razprave na predsedstvu je vsekakor veljala načelnim določbam osnutka zakona, ki obravnavajo le gospodarske dejavnosti, medtem ko ne upoštevajo dovolj družbenih dejavnosti. Prav gotovo bo treba s preciznejšimi zakonskimi določili realizirati v načelu enak družbenoekonomski položaj zaposlenih ne glede na to, ali delajo v gospodarstvu ali v negospodarstvu.

Skoraj nerazumljiva pa so določila v osnutku zakona o postopku sklepanje in sprejemanje samoupravnega sporazuma, zlasti kar zadeva roke. Nekajkrat so v razpravi opozorili da so bili samoupravni sporazumi v letu 1971 narejeni v časovni stiski kljub velikemu vloženemu trudu, prav zato pomanjkljivi. Poudarili so, da ni nobenega razloga, da bi vnovič hiteli. Če bo urejal zakon samoupravno sporazumevanje sistemsko, potem bodo morali biti roki realni, kajti če želimo kvalitetno sporazumevanje, je treba delovnim ljudem dati tudi razumen čas za razpravo in odločanje. Prav tako ni mogoče oceniti delovanja sporazumov, dokler v delovnih organizacijah ne sprejmejo zaključnih računov in vidijo uspehe svojega gospodarjenja. Eden izmed predlogov v razpravi je bil, naj bi dopustili rok za sklenitev družbenih dogovorov do konca leta, sedanjí samoupravni sporazumi pa naj bi veljali vse dotlej, dokler jih ne bi uskladili z družbenim dogovorom.

Predloge za spremembo osnutka zakona, ki so se izoblikovali na seji predsedstva, bodo poslali skupščini SRS, svoje sindikalne organizacije pa so pozvali k razpravi.

V nadaljevanju seje so člani predsedstva sprejeli tudi sklep, da do poletja pripravijo javno razpravo o organiziranosti sindikata delavcev družbenih dejavnosti. Do jeseni naj bi se tako dogovorili o ustanavljanju konferenc osnovnih sindikalnih organizacij, ki bi bile zarodki bodočih sindikatov delavcev družbenih dejavnosti Slovenije.

-1

JUNI

Za tople pomladne dni je Modna hiša pripravila vrsto elegantnih oblek in kompletov, ki bodo prijetno in modno osvežili vsako še tako zahtevno garderobo. Tudi za žene z ne več vitko postavjo v Modni hiši niso pozabili, saj je izbira oblačil za močnejše postavne res pestra in bosta mati in hči zlahka našli sebi primeren model. Nakup v Modni hiši vas ne bo razočaral.

PODOBE NAŠEGA ČASA

Odkar so odpeljali Janeza na opazovanje, ker ga je zlo-milo razmišljanje o stvarih, ni še nihče videl sekretarja naše ustanove zadovoljnega in srečnega. Pa bi se mu ne bilo treba trapiti, saj mu ni hudega: takoj, ko je prišel k nam, še preden je odprl usta, smo mu kupili stanovanje („Iz kadrovskih ozirov“, je rekel direktor), a po plači stoji takoj za šefom komerciale. Vendar ga nekaj vidno žre in pobira. Le kaj neki?

Morda nam bo postalo jasno, kakšen črv ga gloda, danes, na sestanku ožjega vodstva. Ali nam bo odprl srce, ali pa bo po svoji stari navadi spet mlátil prazno slamo?

Mrko, zamišljeno nas gleda. — Ali nam je bilo tega treba? vpraša končno in vsakega posebej prebada z očmi.

Molčimo, ker ne vemo, za kaj gre.

— Kaj se delate ovčke!? Mar res ne veste, da Janez na opazovanju ni več le spraševal, ali naj govori ali sedi ali stoji in tako naprej kot nas tu, ampak da je začel probleme tudi konkretno iznašati. V lepi kaši bomo, če ga bodo resno poslušali.

Zmrazi me pri srcu. Med nami ga ni, ki bi se lahko potrkal po prsih. Direktor si je dal voziti na parcelo službene vrtlake in nekakšne cevi z odpisa, komercialni kar naprej množi kilometre in

dnevnice, a jaz, urednik tovarniškega glasila „Naš glas“, sem si dal posebej izplačati honorar za reklamne reportaže. Tudi personalni se nemirno preseda. Aha, že vem: mimo kriterijev je spravil pod streho tri administratorke, ki zdaj v enakomernih presledkih tolčejo po strojih in koketirajo s strankami. Vidim: tudi druge je poparilo.

— Saj tam ne vodijo zapisnika, se končno zbere personalni. — Kolikor vem, tam nikomur nič ne verjamejo. Poslušaj pa, ker morajo, po službeni dolžnosti

pišejo zapisnike, bi se kaj takšnega res lahko zgodilo. Teoretično je možno, začne zaskrbljeno in naglas razmišljati sekretar. — Upoštevati moramo tudi to možnost!

— Ponarediti ga skoraj ni mogoče! ugotovi žalostno personalni, zapisničar vseh odpisov nekurantnega blaga.

— Lahko pa bi ga ukradli, predlaga komercialni. — Ali podkupili kakšnega strežnika. V skladu za reklame imamo še...

— Nobenih nezakonitih prijemov! udari sekretar s pestjo po mizi. — Že tako

našega pogovora. Si razumel?

Zdaj vrtim telefonske številke in mrzel pot mi obliva čelo.

— Želite?
— Kako je z Janezovim zdravjem, tovariš kolega?

Oni tam se začne krohotati in vpraša. — Za čigavega Janeza gre? Pri nas imamo veliko Janezov...

Smeje se, dobro znamenje! — Za našega Janeza vprašujem, pravim. Ali pišete, kar pravi?

— Pišemo, pišemo, vi ste pa res šaljivec, se oni krohota.

— Če pa že pišete, se zmedem — potem vam moram po sklepu našega kolegija povedati, da so bile odpisane cevi res odpisane, a vrtlaki že počeni, medtem ko so naše stanodaktilografke ena A kategorije in da tisto o tipkanju z dvema prstoma ni čisto nič res. A kar se tiče reklamnih reportaž, imam mirno vest, ker gre za zares konjunkturalne izdelke, medtem ko je komercialni prisiljen množiti kilometre in dnevnice zaradi omejitve svoje plače po samoupravnem sporazumu, ne pa zaradi svojih osebnih koristi. Toliko! Ste me razumeli?

Oni onkraj se ne smeje več, marveč me resno vpraša: — Ali mi lahko poveste svoj naslov?

Povem mu ga in odleže mi. No, situacija je po moji zasluzi končno rešena. A preden odložim slušalko, slišim še sobesednika onkraj žice, ki nekemu pravi:

— Še en akuten primer. Na, tu imaš naslov in pohiti!
VINKO BLATNIK

Situacija je rešena

tako rekoč, ne pa zato, da bi kaj resnega zvedeli...

— A če se izkaže, da niso pripeljali pravega? vpraša previdno komercialni.

— Kogar pripeljejo, ta se zlepa ne izmaže! reče odločno sekretar. — Kar spomnite se tistega primera iz časopisov. Res pa je, da je ljudi zelo težko spraviti noter.

Zato jih toliko takšnih še vedno hodi naokrog. Še najbolje bi bilo, da bi Janez ostal, kjer je. Naj nas pusti pri miru; kaj se kar naprej vrtika v stvari, ki ga ne brigajo.

— A če pišejo zapisnik?

— Saj niso inšpekcija!

— Lahko bi ga za znanstvene namene. A potem ga lahko kakšen študent na praktsi izbrska iz arhiva...

— Ne fantaziraj; to bi bilo lahko le naključje. A če

nas stvari tepejo; le zakaj bi si nabirali še novih. Najbolje, če se odločimo za uradno pot.

Čudne besede iz čudnih ust! Tudi sekretarja je torej zagrabila panika!

— Vprašati je treba uradno! — nadaljuje sekretar zamolklo. — Vprašal pa boš ti! ostro dodaja in me pogleda.

— Zakaj jaz?

— Ti si najmanj sumljiv, ker zbiraš vesti za „Naš glas“.

— Kako, tovariš sekretar?

— Vprašal boš, kako je kaj z Janezovim zdravjem. Če bodo hoteli vedeti, kdo kliče, povej, da bi rad zvedel, koliko dni ga ne bo za rubriko „Personalne spremembe“, oziroma „Na zdravljenju so“.

Vmes pa povprašaj še to in ono, v smislu

ZVESTOBA ZA ZVESTOBO

1 + 1 = 3

20-LETNICA GORENJA

GORENJE slavi letos 20-letnico obstoja

To je 20 let naporov, odrekanja, vztrajanja in hotenja, prepričanja, da je izbrana prava pot.

To so rezultati tudi potrdili.

GORENJE je danes nepogrešljiv sestavni del vašega doma, je pomemben del prostega časa, je nagrada moža ženi, staršev otrokom, je vaš spremenjen odnos do okolja in družbe in vaša nova vloga v njej.

Gorenje je vaš prijatelj, ki ste mu poklonili zvestobo v trenutku ko ste kupili prvi, drugi, tretji ali več aparatov z vedno enakim znakom GORENJE. V jubilejnem letu GORENJE nagrajuje vašo zvestobo.

Vsak kupec, ki ima vsaj enega od večjih aparatov GORENJA in bo v času od 1. maja do 31. julija 1973 kupil kateregakoli od 10 standardnih proizvodov GORENJE, dobi lepo darilo iz serije malih gospodinjskih aparatov in pripomočkov.

Enostavno povedano, če od danes pa do 31. julija 1973, kupite pralni stroj, zmrzovalnik, štedilnik, kuhinjo ali drug večji aparat GORENJE, in ob nakupu zahtevate od prodajalca kupon (vpišite ime in priimek ter ostale podatke), prejmete darilo GORENJA: havbo ali 3-miks, sobno anteno, 3-mlin (električni stroj za mletje), kuhinjski element, tehtnico ali mixal.

Tako GORENJE dvakrat nagrajuje ZVESTOBO — s kvaliteto proizvodov in z lepimi nagradami.

gorenje

Sodelovanje z NDR na dobri poti

Nemška demokratična republika je prva socialistična država, ki je vložila kapital v proizvodnjo v Jugoslaviji in s tem h klasični blagovni menjavi prispevala višje ekonomske odnose. Investicija NDR v tovarni cinka v Celju je doslej tudi prvi primer skupnega vlaganja te vrste. Z NDR pa smo razen tega že prej sklenili „alumijski aranžma“, v katerega so vzhodnonemška podjetja vložila 66 milijonov dolarjev. Jugoslovan-

ska podjetja izvajajo obsežna gradbena in montažna dela v NDR, razvila pa so tudi industrijsko sodelovanje v tekstilni industriji. Vendar je še obilo možnosti za izboljšanje gospodarskih vezi, posebej v turizmu in nadaljnjem skupnem vlaganju kapitala. Zato so se že začeli dogovori o gradnji več velikih projektov v Jugoslaviji in NDR, pri čemer bosta sodelovali obe državi.

PO NAČELIH SOŽITJA

Analize naših ekonomskih odnosov s tujino kažejo, da se poslovno tehnično sodelovanje Jugoslavije in Slovenije s tujino vse bolj krepi. Že kmalu po vojni smo začeli sodelovati z inozemskimi podjetji z namenom, da bi uporabili izkušnje in znanje razvitejšega gospodarstva. Zdaj so že številna naša podjetja z različnimi oblikami sodelovanja povezana z bolj razvitimi gospodarstvi evropskih in izvenevropskih držav. Tako imajo stalen vpogled v sodobna tehnološka in poslovna dogajanja v svetu, sodobna tehnologija pa jim znižuje proizvodne stroške in s tem povečuje konkurenčnost na svetovnem trgu.

Novi, letos prejeti predpisi o poslovno tehničnem sodelovanju posvečajo tej obliki naših odnosov s tujino še večjo pozornost, saj je predvideno obvezno registriranje takšnih pogodb v posebnem registru zveznega sekretariata za gospodarstvo. Ta organ ne bo dovoljeval sodelovanja, pri katerem bi se naše podjetje povezovalo z zastarelo tehnologijo, s proizvodnjo zastarelega tipa ali se spuščalo zgolj v prekupčevalne odnose.

Čeprav je v zadnjih letih pri nas prevladovala težnja, naj bi predvsem tuja podjetja vlagala svoj kapital in sodobno napredno tehnologijo v naša podjetja, so tudi naša podjetja stopala v inozemstvu v enake odnose, se pravi, ustanavljala delniške družbe, družbe z omejenim jamstvom itd. V inozemstvu posluje zdaj kakih 320 jugoslovanskih podjetij, večina izmed njih izključno z jugoslovanskim kapitalom. Predvsem so to gradbena, transportna in trgovska podjetja, največ pa jih je v Zahodni Evropi in v ZDA.

Zelo pomembna sestavina ekonomskega sodelovanja s tujino so tudi naložbe tujega kapitala v naše organizacije združenega dela. Po letu 1967, odkar smo s posebnim zakonom utrlj pot takšnim naložbam, so gospodarske organizacije v Sloveniji, skupaj s tujimi partnerji, vložile v proizvodnjo več kot 40 milijonov dolarjev ali skoraj polovico vseh naložb tujega kapitala v državi. Začetek vlaganj tujega kapitala pa ni bil ravno lahak. Večja ali manjša aktivnost tujih vlagateljev je bila odvisna predvsem od zaupanja, a nanj pa pogosto vplivajo našemu sistemu nenaklonjene politične sile kakor tudi neugodni monetarni in politični dogodki. Ugotoviti je tudi možno, da se inozemski kapital usmerja predvsem v produktivnejše organizacije in v predele z bolj urejeno infrastrukturo, ne pa na manj razvita območja države in naše republike.

Natančnejši vpogled v strukturo naših ekonomskih odnosov s tujino priča, da je slovensko gospodarstvo sklepalo pogodbe o proizvodno tehničnem sodelovanju z državami ne glede na razlike v političnem sistemu, torej skladno z našimi načeli miroljubnega sožitja z vsemi narodi sveta ter v prid gospodarskega sodelovanja in miru na svetu.

V. O.

Vsi trije italijanski sindikati so pred pomembnimi dogodki. V teh dneh namreč zasedajo pokrajinski kongresi, sledili pa jim bodo še nacionalni kongresi. Osnovna tema na vseh teh zborih je enotnost sindikalnega gibanja, ki je po letu 1968 uspelo preiti iz klasičnega revandikativnega gibanja v političen boj, za katerega je značilna odločna zahteva za temeljne družbene reforme, za odpravo samoderstva večnacionalnih monopolov ter prizadevanje za enotnost in krepitev sindikalnega gibanja na razredni podlagi. Kongresov v sosednjih in drugih italijanskih pokrajinah – Trst, Gorica, Pordenone, Veneto, Verona – se udeležujejo tudi predstavniki slovenskih sindikatov. Ob koncu pokrajinskih kongresov bomo objavili podrobnejši prikaz nekaterih zanimivih misli, izrečenih na omenjenih zborih. Na naši sliki: demonstracije delavcev v Pordenonu ob generalni stavki, ki je bila v tej pokrajini ob koncu januarja letos. Velik del industrijskega delavstva v Pordenonu tvorijo delavci iz tovarne Rex-Zanusso.

Pobuda neuvrščenih

Izredno živi dejavnosti, ki vlada med neuvrščenimi državami pred IV. konferenco, ki bo v Alžiru meseca septembra letos, se je pridružila pobuda jugoslovanskih in še nekaterih azijskih, afriških in latinskoameriških sindikatov, naj se tudi sindikalna gibanja pojavijo na konferenci neuvrščenih in izrazijo svoje poglede na vsa aktualna vprašanja sodobnega razvoja, predvsem pa na tista, ki neposredno zadevajo delavski razred.

Tako je bila v Beogradu minuli mesec krajša posvetovalna konferenca predstavnikov Generalne unije Alžira, Federacije dela Egipta, Sindikalnega sveta Gvajane, Vseindijskega kongresa sindikatov, Indijskega nacionalnega kongresa sindikatov, Maroške unije dela, Neodvisne federacije sindikatov Sri Lanke, Nacionalne zveze delavcev Tanzanije, kongresa sindikatov Zambije in Sveta zveze sindikatov Jugoslavije. Udeleženci sestanka so izmenjali mnenja o omenjeni pobudi in na sestanku je bilo izrečeno prepričanje, da bo alžirska konferenca neuvrščenih sledila že začrtanim silam neuvrščene politike, opredelila smeri in oblike za daljnje združene in koordinirane akcije za polno politično in gospodarsko emancipacijo v razvoju, za konstruktivno podporo vsem, ki se bore za svojo svobodo in neodvisnost in za demokratizacijo mednarodnih odnosov v celoti. To so, po mnenju predstavnikov na tem sestanku, najpomembnejši pogoji za uresničitev tako neposrednih kot zgodovinskih interesov in ciljev delavskega razreda v svetu.

Sklep sestanka predstavnikov omenjenih sindikalnih organizacij je bil tudi, da se konferenci predloži skupna deklaracija, v kateri bodo obrazloženi pogledi in stališča sindikatov o najvažnejših vprašanjih sodobnega sveta. V skladu s tem je bil izdelan prvi predlog teksta, ki so ga poslali udeleženci beograjskega posveta številnim sindikalnim organizacijam v svetu, da bi ga proučili in dopolnili, nato pa skupno formulirali in

podpisali.

Razlogi za to pobudo, ki predstavlja novo razsežnost in krepitev gibanja neuvrščenih, so v številnih zaskrbljujočih razlikah, ki se danes kažejo v ekonomskem in socialnem razvoju v svetu. Velike razlike v pogojih gospodarjenja, tehnološki jez med razvitimi in nerazvitimi državami ter nepravilna delitev dobrin – vse to najbolj prizadeva delavski razred. Udeležba držav v razvoju v svetovni gospodarski menjavi upada, pomoč državam v razvoju nepristano zadržuje za objektivnimi potrebami in realnimi možnostmi, resolucije OZN v razvoju se ne spoštujejo in prav tako se ne izpolnjujejo obveznosti, sprejete v zvezi z „II Dekado razvoja“ kakor tudi ne sklepi UNCTAD. Večnacionalne družbe vse bolj dominirajo v svetovnem gospodarstvu in povzročajo vedno večje razlike v razvitosti.

Sindikalna gibanja kot organizacije delovnih ljudi se nikakor ne morejo in ne smejo sprijazniti s razmerami, temveč morajo skupno z vsemi naprednimi silami storiti vse, da bi se obstoječi nepravilni mehanizem v svetovnem gospodarstvu spremenil in postal tak, da bo omogočal vsakomur, da nastopa v svetovni gospodarski menjavi kot enakopraven partner. Enakopravnost vseh v razvoju bo omogočila, da vojaška moč in bogastvo ne bosta več prevladujoči sili v mednarodnih odnosih, da se bodo uresničila prizadevanja vseh delavcev in narodov sveta za večjo svobodo, trajni nedeljivi mir, blagostanje, napredek in osvoboditev dela in človeka.

Ta prispevek sindikatov gibanju neuvrščenih dokazuje, da so številna sindikalna gibanja v svetu, zlasti v tretjem svetu, popolnoma dojela in sprejela antiimperialistični in antikolonialistični značaj neuvrščene politike kot pot k uresničevanju boljših in prevlačnejših odnosov med državami in narodi sveta.

S. A.

● BANGLADEŠ

Pred razmahom sindikalnega gibanja?

Bangladeš s 75 milijoni prebivalcev se danes sooča z izredno težkimi nalogami. Dobra tretjina aktivnega prebivalstva je nezaposlena. Industrije je izredno malo, poljedelski delavci pa pol leta brez posla. Bangladeš je pretežno poljedelska država in proizvaja kakih 75 % svetovne proizvodnje jute.

V Bangladešu obstaja sicer zakon o minimalni mezdi, ki pa nikjer ni v skladu z izredno visokimi življenjskimi stroški, ki so po vojni s Pakistanom še posebej poskočili. Kljub podružbljanju velikega dela proizvodnje je boj sindikatov za povečanje mezd izredno težaven.

Sindikalno gibanje v Bangladešu je sorazmerno mlado. Najmočnejša organizacija je Nacionalna zveza delavcev, ki ima podružnice po vsej državi in v vseh panogah gospodarstva. Ta sindikat je odigral tudi pozitivno vlogo v osvobodilni vojni proti Zahodnemu Pakistanu. Politično se ta sindikalna organizacija pridružuje idejam šejka Muddžiburja Rahmana (štiri načela: demokracija, socializem, sekularizem in nacionalizem). Vsekakor v svobodnem Bangladešu lahko pričakujemo večji razmah sindikalnega gibanja, ki je bilo pred osvobodilno vojno zatirano. Dejstvo, da so bili pred neodvisnostjo v glavnem vsi delodajalci Pakistanci in ne Bengalci pa je toliko bolj zaostrovalo protislovja med delavstvom in kapitalom.

Hidromontaža v Aziji

Mariborska „Hidromontaža“ je v sodelovanju z znano zahodnonemško tvrdko „AEG“ iz Essna dobila veliko naročilo za gradnjo plinskih električnih central v Siriji. „Hidromontaža“ bo v Siriji montirala osem plinskih 20 MW turbin, razen tega pa bodo Mariborčani gradili tudi druge elektroenergetske naprave.

Manj s SZ?

Pred dvanajsetimi letoma je jugoslovansko-sovjetska menjava znašala 580 milijonov dolarjev, lani pa se je povečala na 640 milijonov, medtem ko je za letošnje leto planirano 650 milijonov dolarjev menjavi. Na osnovi nekaterih predvidevanj se lahko zgodi, da bo letošnja blagovna menjava za 5 do 6 % manjša od menjave lani. Po naših ocenitvah gre za dva glavna problema, ki povzročata takšen upad menjave: struktura jugoslovansko-sovjetske menjave ter klirinški način plačevanja.

g.beltrame

TRIESTE – Corso Italia 25 – Trst

ZENSKA KONFEKCIJA – MOŠKA KONFEKCIJA

OTROŠKA KONFEKCIJA – POROČNE OBLEKE

Največja izbira konfekcije v Trstu

Nova pota Argentine

Pred dnevi je bila v Buenos Airesu slovesnost ob proglasitvi novega predsednika republike Argentine Hectorja Campore. Slovesnosti je prisostvovala tudi delegacija SFRJ.

Izvolitev novega predsednika je rezultat volitev 11. marca, na katerih so peronisti in njihovi zavezniki, združeni v hustisijalistični fronti (FREJULI) dobili blizu 50 % glasov. Argentina je od leta 1966 žvela pod vojaško diktaturo. V vsem tem času se je odvijalo izredno močno protestno gibanje delavskih in student-

skih množic, ki je posebej še po letu 1969 odločilno vplivalo na oblikovanje antiimperialističnih sil, ki so na letošnjih volitvah nastopile kot koalicija levih sil. Tudi KP Argentine je v volilnem boju podprla to koalicijo. Prav na podlagi programa združene leveice je morala vladajoča peronistična fronta vnesti v svoj program nekatere progresivne zahteve.

Peronizem je zelo močna sila v argentinskem političnem življenju, zlasti ker ima podporo v velikem delu sindikalnega gibanja, ki je bilo

še za Juana Perona eden od temeljev njegove vladavine.

Novi režim v Argentini se še zdaleč ne more primerjati s čilskim ali perujskim, vendar pa kljub vsemu pomeni korak naprej v demokratizaciji, ki bo ustvarila pogoje za legalno in lažje delovanje naprednih socialističnih sil. Nova vlada je z nekaterimi potezami, kot denimo z navezavo diplomatskih odnosov s Kubo in Čilom, že pokazala, da je vsaj tolerantno razpoložen do vsega, kar je socialistično v Latinski Ameriki.

TE DNI
SO REKLI

VESELIN DJURANOVIĆ, predsednik CK ZK Črne gore, v pogovoru z uredniki in novinarji lista Komunist:

Ne bi bilo realno, če bi preveč poudarjali optimistične ocene o gospodarskih gibanjih in uspehih. Znano je namreč, da je še veliko vprašanj, o katerih ni enotnih stališč. V mislim imam dolgoročno razvojno politiko, premagovanje materialnih ne-skladij, politiko cen, sistem razširjene reprodukcije itd. Problem ni v tem, da so odprta vprašanja, marveč v tem, da se nismo dovolj organizirali, da nismo učinkoviti, da bi lahko hitreje usklajevali stališča. Pri tem je treba letati bolj organizirano in tako, kot smo delali, ko smo se organizirali pri ustavni reformi.

Realni osebni standard se niža, zato se zdaj zastavlja vprašanje, ali je naša politika ekonomske stabilizacije realna in ali lahko s sedanjo ravni družbenih potreb na vseh področjih porabe stopimo iz ekonomske nestabilnosti. Nismo zadovoljni z vedenjem vseh dejavnikov glede ekonomske stabilizacije in boja za izpolnjevanje nalog, ki jih zahteva stabilizacija. Zato smo se odločili za plenum CK, na katerem bomo zelo ostro kritizirali takšne razmere in takšno vedenje in zahtevali, da se nekaj spremeni.

BORO DENKOV, sekretar sekretariata CK ZK Makedonije, na 4. seji konference ZK Makedonije:

Stabilizacijski ukrepi so pripeljali nekatere delovne organizacije v težak položaj. Če imajo objektivne težave, jim je treba pomagati, zlasti tedaj, če so same sposobne odstraniti svoje slabosti. Vendar pa družbene pomoči ne morejo pričakovati tiste organizacije, katerih gospodarski učinki niso zadostni, ali pa delajo z izgubami zaradi nezadostne mobilizacije lastnih sil in slabih notranjih odnosov. Stabilizacija mora zajeti tudi celotno negospodarsko področje, da bi prenehali s prakso, ko imamo v gospodarstvu velike izgube, nelikvidnost in druge težave, z druge strani pa rastejo vse oblike porabe, dohodki proračunov in skladov družbenopolitičnih skupnosti, dohodki prometnih, finančnih organizacij in interesnih skupnosti.

ZK Makedonije se zavzema za lno razvojno politiko, ki bo lsem vodila k splošni optimizaciji in zaokrožanju obstojnih virov v republikah in največji povezanosti vseh sil in delavnikov. Ne smemo več dovoiti, da bi gradili nove objekte, ki bi zadovoljevali naj sodobnejše gospodarskih, tehnično-tehniških in družbenih zahtev.

NISIM KONFINO, sekretar sekretariata ZIS za spremljanje gospodarskih gibanj v zvezni skupščini:

V kratkem bomo sprejeli za razvoj gospodarjenja pomembne ukrepe. Pri vseh teh ukrepih za preraščanje narodnega dohodka v prid nujno potrebni in občutni okrepitvi reprodukcije sposobnosti gospodarstva. Republikam in pokrajinam bomo predlagali ukinitve obresti na kredite iz sredstev državnega kapitala; s tem bi onemogočili njegovo nadaljnjo reprodukcijo. V kratkem bo del „anonimnih skladov“ nekdanjih zveznih bank dokončno prenesen na republike in pokrajine. Gre za vsoto 2,8 milijarde dinarjev. Veliko pričakujemo tudi od pre-tvorbe dela dolgoročnih kreditov NB Jugoslavije v trajna sredstva gospodarskih organizacij.

Do konca prvega polletja naj bi dosegli družbeni dogovor o stopnji obremenitve osebnih dohodkov, porabi, davkih in posojilih. Če tega dogovora ne bomo dosegli do konca junija, bomo preklicali vse sklepe, po katerih so bile letos organizacije združenega dela obremenjene z dodatnimi prispevki, posojili, varčevanjem in podobnimi ukrepi.

ČZP DELAVSKA ENOTNOST

obvešča, da je izšla

knjiga dr. Bogdana Kavčiča:

SODOBNI SOCIOLOŠKI PROBLEMI SAMOUPRAVLJANJA V PODJETJIH

interesanti lahko knjigo še vedno naroče po prodajni ceni 65 dinarjev za izvod pri upravi ČZP DELAVSKA ENOTNOST, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4.

GOSPODARSTVO
INVESTIRA NAJMANJ

V zadnjih letih kar naprej poslušamo napovedi o lepših časih, ki da jih bo dočakalo gospodarstvo, vendar ima v resnici vsak dan manj besede o svojem razvoju. To ugotovitev pre-pričljivo dokazujeta upadanje njegove reprodukcijske sposobnosti ter vse večja ekonomska odvisnost od bank in investicijskih odločitev družbenopolitičnih skupnosti. Da ta trditev ni iz trte zvita, pričajo podatki o investicijah za leto 1972. Tako je bil lani skupen obseg investicij za 18 % večji kot v letu 1971, pri čemer so bile družbenopolitične organizacije s 54 % rastle na prvem, organizacije izven gospodarstva z 52 % rastle na drugem, gospodarske organizacije s 30 % rastle investicij pa na zadnjem mestu. V prvih mesecih letos se je obseg skupnih investicij sicer znatno zmanjšal, je pa težko reči, ali gre slednjic res za radikalno in načrtno zmanjšanje ekonomske neutemeljene investicijske porabe ali pa le za sezonski pojav. Struktura investicij je namreč še vedno enaka kot lani: še naprej jih najbolj povečujejo družbenopolitične skupnosti in negospodarske organizacije, najbolj pa zaostaja pri obnavljanju in razširjanju svojih zmogljivosti gospodarstvo.

Če je kdo v minulih letih investiral prek svojih možnosti, če je kdo imel nepokrite investicije, potem so bile to najpogosteje družbenopolitične skupnosti – od federacije, republik in občin. Vendar smo letos sprejeli posebne stabilizacijske zakone, ki družbenopolitičnim organizacijam ne dopuščajo povečanja obveznosti delovnih organizacij nad raven iz leta 1972. ZIS je sodil, da je le tako možno učinkovito zapreti

odtoke denarja na samem viru, kar naj bi avtomatično zmanjšalo investicije republik in občin. Vendar podatki o strukturi investicij dokazujejo, da investicije najpogosteje rastejo tam, kjer bi jih – v imenu stabilizacije – nujno morali povečati. To pa pomeni, da se sredstva gospodarstva še naprej prelivajo v banke in proračun družbenopolitičnih skupnosti.

Investicije pomenijo ekonomsko koristno naložbo za boljše gospodarjenje v prihodnosti le, če zagotavljajo proizvodnjo novega blaga in proizvodov, to je pod pogojem da gre za gospodarske investicije, ki ustvarjajo novo vrednost in ne povzročajo novih motenj v ponudbi in povpraševanju, temveč vplivajo na njihovo ravnovesje. Značilnost jugoslovanskih investicij pa je v zadnjem času prav rast negospodarskih in zaostajanje gospodarskih investicij, vendar pa takšne težnje pri vsaki novi potezi investicijske izgradnje lahko le širijo inflacijska žarišča, namesto da bi jih odpravljale. In kar je še huje: ekonomsko neutemeljena poraba na novo ustvarjene vrednosti, neodgovorno investiranje v neproizvodne objekte lahko bistveno zavre modernizacijo proizvodne tehnike in tehnologije, tako da bo za kritje naših proizvodnih in družbenih potreb jutri na voljo še manj denarja, kot ga je danes.

Premalo resno se torej zavedamo, da lahko novo vrednost ustvarjajo le proizvodno delo in takšne naložbe narodnega dohodka, ki takšno delo spodbujajo, ne pa takšne, ki mu kar naprej spodkopujejo vrednost in ceno.

V. B.

Neslavna bilanca kriminala

V zadnjih desetih letih kriminal v naši državi narašča tako po obsegu kot po težavnosti deliktov – so ugotovili v zvezni skupščini ob razpravi o uresničevanju ustavnosti in zakonitosti pri delu pravosodnih organov, organov notranjih zadev, inšpekcijskih in kontrolnih služb. Prav tako je SDK ugotovila številne nezakonitosti pri

razpolaganju z družbenimi sredstvi. S preventivno kontrolo je služba v minulem letu zaradi nezakonito prijavljenih nalog in dokumentacije preprečila porabnikom družbenih sredstev izvršitev 362.000 sklepov v skupnem znesku 10 milijard 300 milijonov dinarjev in tako onemogočila nezakonito razpolaganje z družbenimi sredstvi.

Samo težji primeri gospodarskega kriminala so v letu 1971 povzročili družbi škodo v skupni vrednosti 135 milijonov dinarjev, v minulem letu pa je škoda dosegla več kot 600 milijonov dinarjev.

Na zatožni klopi za težji gospodarski kriminal je bilo v letu 1971 277 direktorjev, v minulem letu pa 508. Podatki niso značilni samo za zadnji dve leti,

kajti največje število primerov vendarle zadeva prekrške, ki so bili storjeni v prejšnjih letih, zaradi zaostritve pa so jih odkrili šele zadnja leta. Kot so poudarili poslanci, mora ZIS bolj kot doslej vplivati na učinkovitost pravosodnih in drugih zakonodajnih organov ter sprejeti bolj konkretne ukrepe za izboljšanje delovnih razmer sodnih ter inšpekcijskih organov.

potem mogoče zanj skrbeti v jaslih. Zato predlagajo, naj bi z zakonom omogočili, da bi porodniški dopust podaljšali do enega leta. Medtem ko so se v Makedoniji po večmesečni razpravi izrekli za daljši porodniški dopust, so bili v Bosni in Hercegovini za to, da bi ga skrajšali. Več bi storili za zaščito mater in otrok – menijo v tej republici – če bi skrajšani delovni čas matere ukiniti, na dopust pa naj bi odšli 28 dni pred porodom in ostale na dopustu še pet mesecev po porodu. V zvezni konferenci za družbeno aktivnost žensk pa se spet zavzemajo, naj bi tega vprašanja ne uredili le z zakonom, kajti izkazalo se je, da lahko delovne organizacije tudi same sprejemajo dobre ukrepe za varstvo materinstva.

... v jugoslovanskih sindikatih

BOSNA
IN HERCEGOVINAIZKORIŠČANJE
GOSPODARSTVA

V razpravi o zaključnih računih za minulo leto je bilo predsedstvo konference Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine pozorno predvsem na naslednje podatke: lani se je celotni dohodek gospodarstva v republici povečal za 22 %, fizični obseg proizvodnje je porasel za 5,2 %, zaposlenost za 4,7 %, produktivnost dela pa se je povečala za približno 2 %. Izvoz se je povečal za 12 %, uvoz pa zmanjšal za 13 %. Investicije so porasle za 37 %, osebna poraba za 21 %, proračunska poraba pa za 23 %. Predsedstvo konference bosanskih sindikatov je na rob teh gibanj pripisalo v glavnem pozitivno oceno s pripombo, da realno vrednost teh gibanj zmanjšujeta velik porast cen in visoka stopnja nestabilnosti na tržišču. Posledica tega pa je predvsem počasnejša rast industrijske proizvodnje.

Predsedstvo konference je opozorilo še na en problem, ki tare gospodarstvo te republike in države kot celote. Gre za velika zaje-manja dohodka iz gospodarstva ter prelivanje teh sredstev v negospodarstvo. To zaje-manje je po oceni vodstva bosanskih sindikatov že tolikšno, da pomeni pravo izžemanje gospodarstva. Kot dokaz so navedli naslednji primer: samo ena od poslovnih bank je imela v minulem letu za 2,2 milijardi dinarjev dohodka od obresti, od tega 1,8 milijarde dinarjev iz gospodarstva.

Družbeni dogovor
o cenah

Predsedniki republiških in pokrajinskih izvršnih svetov so sklenili splošni družbeni dogovor o izvajanju politike cen v 1973. letu. Po tem dogovoru se federacija, republike in avtonomni pokrajini zavezujejo, da bodo v letošnjem letu obdržale okvirno in splošno raven zvišanja cen. Dogovor določa, da povečanje splošne ravni cen iz decembra 1973. leta v primerjavi z decembrom 1972. leta ne sme preseči 9 %. Potrebno je tudi zagotoviti, da se življenjski stroški v decembru letos ne bodo povečali za več kot 15 % v primerjavi z decembrom lani.

RAZLIČNI
POGLEDI

V Makedoniji sodijo, da mora imeti zaposlena žena porodniški dopust, dokler otrok ni star 6 mesecev, ker je šele

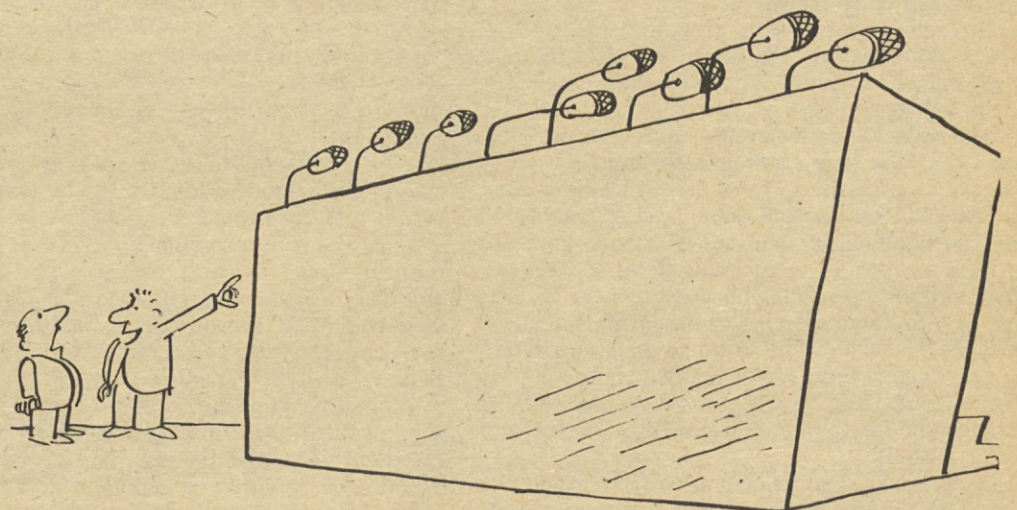
Več sodelovanja!

Član IB predsedstva ZKJ Jure Bilić je pred nedavnim v razgovoru z aktivom smederevskega metalurškega kombinata izrazil zadovoljstvo, da med jugoslovanskimi železarnami obstaja dolgoročno delitev dela. Poudaril pa je, da je nujno tudi sodelovanje med metalurško in strojno industrijo. Zmogljivosti metalurške industrije so le 60 % izkoriščene, letno pa uvažamo za 1,3 milijarde dolarjev strojev. Brez programa metalurško-strojne sodelovanja ne moremo nastopiti niti pred razvitim niti pred nerazvitim svetom, je dejal Bilić. Ugotovil je, da je boj za stabilizacijo razjasnil mnoge račune, ustavljal investicijsko megalomanijo, vendar ponekod še vedno zavlačujejo uresničevanje stabilizacijske politike. Kljub temu pa je mogoče ugotoviti, da se je v zavesti in vedenju ljudi po pismu predsednika Tita mnogo spremenilo. Vedno jasnejša je zavest, da dohodka ni mogoče

pridobiti z izigravanjem zakonskih predpisov, marveč samo s povečevanjem produktivnosti dela in z racionalnejšo proizvodnjo.

NOVI
IZVORI

Raziskovalne ekipe „Ina-Naftagas“ so pred dnevi na Jadranu in v vzhodni Slavoniji odkrile bogate izvore naravnega plina, na nekaterih vrtnah na kopnem pa tudi sledove nafte. Ta odkritja potrjujejo optimistične napovedi strokovnjakov, da je jadransko območje veliko naftonosno polje ter zanikajo trditve, da so v Panonski nižini odkrita že vsa naftna nahajališča.

– Tako! Odslej bomo vse govornike poslušali naenkrat, potem pa veselo na delo ...!

Nova stanovanja za upokojece

Novo, veliko stanovanjsko hišo, v kateri bo okoli sto stanovanj in nekateri drugi prostori, bodo sezidali v Trbovljah v naselju 1. maja, poleg sedanjega stanovanjskega bloka upokojecev. Občinska skupščina je že dala soglasje za oddajo zemljišča, narejeni pa so že tudi dokumentacija in načrti. Stroški graditve tega doslej največjega stanovanjskega bloka za upokojece bodo znašali okoli 10 milijonov din, zbrali pa jih bodo s prispevkom, ki ga upokojevcem vplačujejo za stanovanjsko izgradnjo. Razen tega bodo najeli tudi posojila. Komisija za gradnjo stanovanj je upoštevala nekatero najnovejšo izkušnje pri načrtovanju upokojskih stanovanj.

Nobenega dvoma ni, da bo dograditev okoli sto novih manjših stanovanj bistveno ublažila sedanjo stisko številnih upokojecev, saj mnogi prebivajo v neustreznih in neprimernih stanovanjih, čeprav je društvo upokojecev predlani ob dograditvi 37 novih stanovanj upoštevalo najnovejšo prošnje svojih članov in dodelilo stanovanja vsem tistim upokojevcem, ki so jih bili zares potrebni.

-m-

STO TIH SREČ

Predstavniki temeljnih skupnosti otroškega varstva in temeljnih izobraževalnih skupnosti, ki opravljajo naloge otroškega varstva, so podpisali 1. junija v Črni na Koroškem sporazum o namenski uporabi sredstev, zbranih v „tednu otroka 72“. Upošteva politiko in naloge na področju družbenega varstva otrok ter načelo solidarnosti pri reševanju perečih potreb varstva težje duševno prizadetih otrok so se podpisniki sporazuma dogovorili, da bodo združili 676.700 dinarjev, kolikor znaša izkupiček akcije „tedna otroka 72“. Denar bodo namenili za izboljšanje pogojev za bivanje, varstvo in delovno usposabljanje težje duševno prizadetih otrok v Zavodu za delovno usposabljanje mladine v Črni na Koroškem, in sicer v skladu s sprejetim programom razvoja tega zavoda. Z lastnimi sredstvi 200.000 dinarjev in z izkupičkom iz akcije ob „tednu otroka 72“ bo zavod zagotovil potreben prostor za bivanje in delovno usposabljanje za 150 otrok, in sicer najpozneje do konca oktobra letošnjega leta.

Na slovesnosti ob podpisu sporazuma so gojenci zavoda pod geslom „Sto drobnih src si dom želi, sto tihih sreč vam hvala govori izvedli krajši priložnostni program, ki je prikazal del ustvarjalnosti gojencev zavoda.

(Ma)

Boljši časi za peke

V »Merxovih« pekarnah so z ukinitvijo nočne peke ubili dve muhi na mah: odslej bodo laže dobili kvalificirane in visokokvalificirane peke, tudi mladi se začnejo zanimati za pekovski poklic. Ni dvoma, da prinaša samoupravni sporazum o odpravi nočne peke slovenskemu pekarstvu boljše čase

Samoupravni sporazum o odpravi nočnega dela v pekarstvu in slaščičarstvu v Sloveniji ima kratko, komaj enomesečno „življenjsko dobo“, vendar se je kljub temu v polni meri uveljavil že v domala vseh družbenih in zasebnih pekarskih obratih. Za nami je mesec dni, ko smo z izjemo peščice večjih pekarn (Črnomelj, Ljubljana Center, Grosuplje in Rogaska Slatina) zmanjšali nočno peko na najmanjšo možno mero. Bržkone so jo povsod drugod, razen pri omenjenih pekarnah, že popolnoma odpravili!

Če je bil april mesec nestrpnega pričakovanja, kako se bodo nekajmesečne skrbne priprave, z njimi vred pa seveda tudi teoretična razglabljanja obnesla v praksi, je bil maj preizkusni kamen, pravzaprav čas za iskanje najboljših praktičnih rešitev za ukinitvev nočnega dela pekov.

Z akcijo, ki je strnila prizadevanja vseh pekarn na Slovenskem, brez razlike ali so zaposleni v družbenem ali v zasebnem sektorju, smo torej lahko več kot zadovoljni. Sodeč po prvih izkušnjah so doslej povsod tam, kjer so se na uresničitev samoupravnega sporazuma temeljito pripravili in kjer je tvorno, kljub časovni omejitvi, poslovno dovolj domiselno pripravljeno sodelovanje med pekarskimi, trgovskimi, gostinskimi in turističnimi organizacijami, obrati družbene prehrane,

predvsem pa s potrošniki rodilo prve sadove, uspeli odpraviti nočno peko v razmeroma kratkem času, celo v nekaj dneh! Prizadevanja niso bila zaman: bistveno se je izboljšala preskrba s kruhom in pecivom. Širokemu krogu potrošnikov je zdaj na voljo kvalitetnejši kruh v zadostnih količinah in kar je pri vsem najbolj pomembno, ob pravem času, ko je zanj največje povpraševanje.

Namenili smo se po poti prvih spoznanj (tja, kjer so, kot temu radi pravimo, s prakso že otipljivo dokazali, da so v mehanizaciji svojih možnosti najbolje organizirali akcijo za popolno ukinitvev nočne peke. Odločili smo se za Celje. Obiskali smo veletrgovino „Merx“ in njegov pekarski obrat Dolgo polje, za katerega zatrjujejo, da nudi življuje ob Savinji že od nekdaj najboljši kruh.

PEKI SPOZNAVAJO DNEVNO ŽIVLJENJE!

Dasiravno je pod „Merxovo streho“ šele tri leta, je inž. Edo Stepišnik, vodja pekarske in slaščičarske proizvodnje, v pekarstvu „doma“ kot malokdo. V dušo in v srce pozna peko. Kot svoj žep pozna njihovo nočno delo, do milimetrske natančnosti bi lahko „izmeril“ škodljivo vlogo v pekarnah, spremembo temperatur, vse, kar se dan za dnem tako vidno odraža na njihovih obrazih.

„Pri nas je zaposlenih v pekovskih

in slaščičarskih obratih 245 ljudi. To ni majhno število, zato je prav, da zdaj, ko smo sredi uresničevanja samoupravnega sporazuma o odpravi nočnega dela v pekarstvu, povem kaj več o naravi njihovega dela. Spoznati je treba, kako si naši peki služijo svoj vsakdanji kruh... Do včeraj so se morali odreči marsičemu: večernim predstavam v gledališču in kinu, gledanju TV sporeda. Le kdaj so se lahko zvečer zbrali v družinskem krogu? Zdaj je že bolje... Čas bo opravił svoje... Priznati moram, da so ljudje z navdušenjem sprejeli podpis sporazuma. Bojijo se le, da se sčasoma ne bi spet vrnilo na nočno delo. To se ne bo zgodilo!“

Dolgo je tega, kar ima proizvodnja kruha svoje posebnosti, ki so neolčljivo povezane s potrošnjo. Kruh in ostali pekovski proizvodi se največ prodajajo in kupujejo v jutranjih in v dopoldanskih urah. Nihajoča proizvodnja, predvsem pa narava dela, ob tem pa tehnološka „nedostopnost“ za skladiščenje pekovskih proizvodov, vse to je dolgo let pogojevalo v pekarstvu neizenačen ritem proizvodnje.

V „Merxu“ danes ne skrivajo, da je zavoljo vzrokov, ki so bili značilni za nočno delo v pekarski proizvodnji, odšlo v zadnjih 10 letih v pokoj 33 pekarn, med katerimi je bilo 29 invalidskih upokojenih. Ta podatek pa ni dajal svojega obeležja zgolj „Merxu“, marveč se je izravnaval tudi s tovrstnimi podatki v ostalih slovenskih pekarskih podjetjih.

„Zadnji čas smo prešli od besede k dejanjem,“ nam je zatrjeval inž. Stepišnik. „Poglejte, koliko časa smo govorili o fluktuaciji delavcev v pekarstvu, o benificirani delovni dobi. Mesec dni po podpisu samoupravnega sporazuma gredo stvari precej na bolje. Če govorim za „Merx“, bi rekel, da smo kljub

zastarelim proizvodnim napravam v naših pekarskih obratih precej povečali produktivnost predvsem pa smo izboljšali kvaliteto in oskrbo s pekovskimi proizvodi. Sporazum nas je „potisnil“ daleč naprej. Da bi se vračali na staro pot, o tem niti ne mislimo.“

BOGATEJŠI ZA PRENEKATERO IZKUŠNJO

Celjani so dejansko bogatejši za prenekatero izkušnjo, odkar so med prvimi podpisali samoupravni sporazum o odpravi nočne peke.

Dominik Aubreht, ki si med celjskimi peki služi svoj kruh že 33 let, je med „poklicanimi“ bržkone prvi, ki je lahko ocenil prvo dejanje v prelomnici slovenskega pekarstva. Umljivo s celjskega zornega kota.

„Na vseh področjih, kjer proizvajamo kruh in pecivo, ni šlo lahko. Naše pekarnice so precej razdrobljene, imamo razsežno delovno območje, a zato majhne pečne zmogljivosti. Vsi smo bili zadovoljni, da je bilo ukinitvev nočno delo, vendar smo se zavedali, da bo treba storiti še veliko za prehod na nov delovni čas. Zbali smo se zastojev v proizvodnji, najbolj pa nas je skrbelo, kaj bo s potrošniki, ki jim je kruh prvi...“

V obratu Dolga njiva je ob našem obisku Alojz Vukmanič vodil popoldansko izmeno.

„Ko smo v podjetju sprejemali program o ukinitvi nočne peke, smo osredotočili našo pozornost v prvi vrsti na potrošnika in njegove navade, na trgovino in naše območje prodaje kruha, na delavce v pekarnah in na njihove delovne in življenjske razmere, največ pa seveda na poslovne interese pekarskih obratov.“

Še bolj „v jedro“ je zadel Vojsko Starovašnik:

„V proizvodnji „čutimo“, da smo se dela lotili na pravem koncu. Peki smo zadovoljni, boljše je kvaliteta izdelkov, zadovoljili smo Celjane. Navajamo jih, da se zdaj oskrbujejo s kruhom pozneje, kot je bil to doslej običaj. Zjutraj je ljudem najprej na voljo sveže pecivo, svež kruh pa dobijo od devetih dalje. Spoprijeti smo se morali z zakoreninjenim navado potrošnikov, da že zarana kupujejo svež in topel kruh.“

Na dlani je, da so v „Merxovih“ pekarnah ob ukinitvi nočnega dela ubili dve muhi na mah: poslej bodo imeli precej lažje stališče kar zadeva bodoče kadrovanje kvalificiranih in visokokvalificiranih pekarn in tudi med mladino je čutiti za pekovski poklic zdaj precej več zanimanja kot pred leti. Pekarstvo ni brez perspektive, spremeniti se bo morala le struktura peke, predvsem asortimenta. Na obzorju so časi, od katerih ne samo celjski, ampak vsi slovenski peki veliko pričakujejo.

IVAN VIRNIK

Novi pokojninski in invalidski sistem

18

Rubriko o novostih, ki jih prinašajo novi predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, smo pripravili s sodelovanjem Janeza Erjavca, pomočnika direktorja službe Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja SRS. Če bodo bralci želeli, bomo, podobno kot pravno posvetovalnico, odprli v časopisu tudi posvetovalnico za pokojninske in invalidske zadeve, v kateri bodo sodelovali strokovnjaki.

Pokojninska doba je eden od pogojev za posamezne pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Določena količina pokojninske dobe ni pogoj za posamezne pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja samo v primeru, kadar je smrt, invalidnost ali telesna okvara posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni. Pokojninska doba obsega čas, ko je bil zavarovanec pokojninsko zavarovan oziroma bi moral biti zavarovan, če bi bilo že tedaj uvedeno pokojninsko zavarovanje, in obdobja izven zavarovanja, ki se po zakonu všteva v pokojninsko dobo. Čas, ko je zavarovanec bil oziroma bi moral biti zavarovan, imenujemo zavarovalno dobo, čas izven zavarovanja, ki se po zakonu všteva v pokojninsko dobo, pa imenujemo posebno dobo.

Pokojninska doba obsega:

- čas, prebit v zavarovanju po 1. januarju 1973;
- čas, dopolnjen do 31. decembra 1972, ki se je po predpisih, ki so bili v veljavi do omenjenega dne, štel za pokojninsko dobo.

V tem sestavku obravnavamo samo čas po 1. januarju 1973, ki se šteje v pokojninsko dobo.

Čas po 1. januarju 1973 se šteje za pokojninsko dobo samo kot zavarovalna doba, in sicer tistemu, ki je obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovan za vse zavarovane primere. V zavarovalno dobo se šteje čas, ki ga je zavarovanec prebil po dopolnjenem 15. letu starosti v združenem delu v organizaciji ali na delu pri delodajalcu. V zavarovalno dobo se praviloma všteva samo čas, ki ga je zavarovanec prebil na delu s polnim delovnim časom. Kot čas s polnim delovnim časom pa je mišljen tudi čas, ki ga prebijejo na delu s skrajšanim delovnim časom:

- zavarovanci, ki so delovni ali vojaški invalidi, če so zaposleni tolikšen delovni čas, kot ustreza njihovim delovnim zmognosti;
- defektne in invalidne osebe, če so zaposlene z delovnim časom, ki ustreza njihovi delovni zmognosti;
- zavarovanke, ki dojijo in negujejo otroka in imajo po predpisih pravico delati skrajšan delovni čas;
- vojaški zavarovanci, ki dobivajo invalidsko po-

kojnino, če so zaposleni najmanj s polovico delovnega časa.

Kadar ne gre za katerega od omenjenih štirih primerov, se čas, ki ga zavarovanec prebije na delu z nepolnim delovnim časom, tudi všteva v zavarovalno dobo na določen način in ob določenem pogoju. Všteva se le čas, če je zavarovanec delal najmanj s polovico predpisanega polnega delovnega časa; šteje pa se v zavarovalno dobo s trajanjem, ki ustreza skupnemu številu ur takega dela v posameznem letu, obračunanih na poln delovni čas. Letno se torej ugotovi skupno število dejanskih delovnih ur in preračuna, koliko časa bi takšno delo znašalo, če bi zavarovanec delal poln delovni čas.

Delavec navadno dela poln delovni čas v eni sami organizaciji; če pa bi delavec delal v več organizacijah ali pri več delodajalcih in s takšnim skupnim delom dopolnil potrebni delovni čas, se mu takšno delo oziroma takšna zaposlitev tudi šteje v zavarovalno dobo.

V zavarovalno dobo se všteva tudi čas, ki ga zavarovanec prebije:

- v bolniškem staležu po prenehanju dela, če ta čas dobiva nadomestilo osebnega dohodka po predpisih o zdravstvenem zavarovanju;
- na poklicni rehabilitaciji, na katero ga je napotil pristojni organ oziroma organizacija kot delovnega invalida ali vojaškega invalida, kot slepega, kot osebo, ki je zbolela za distrofijo in sorodnimi mišičnimi in nevro-mišičnimi obolenji, ali kot civilno žrtev vojne, ne glede na to, ali je bil pred tem zavarovan.
- V zavarovalno dobo se všteva tudi čas, ki ga zavarovanec med trajanjem združenega dela prebije: 1. na strokovnem izpopolnjevanju ali specializaciji izven organizacije, v kateri je zaposlen; 2. na strokovnem izpopolnjevanju v strokovnih šolah ali na tečajih, organiziranih v organih za notranje zadeve. Ta čas se bo štel v zavarovalno dobo samo tistemu, ki bo v času izpopolnjevanja, šolanja itd. ostal na delu, to je, ostal zaposlen v svoji organizaciji.

V zavarovalno dobo se všteva čas, ki ga je zavarovanec prebil med trajanjem dela: 1. na neplačanem

Kateri čas se všteva v pokojninsko dobo?

izrednem dopustu do 30 dni v posameznem koledarskem letu; 2. v preiskovalnem zaporu, ki je trajal do 30 dni, če je bil obsojen; 3. na prestajanju zaporne kazni, ki ni daljša od 30 dni.

V zavarovalno dobo se všteva tudi obdobja po prenehanju obveznega zavarovanja, za katere je zavarovanec podaljšal zavarovanje v primerih, v katerih je podaljšanje zavarovanja možno, če je za ta čas plačal prispevek. Zavarovancem, ki so sami dolžni obračunati in plačevati prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, se zavarovalna doba všteva v pokojninsko dobo le, če so za ta čas plačali prispevek.

Pokojninska doba se zavarovancu upošteva pri uveljavljanju pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja ne glede na to, na območju katere skupnosti je bila dosežena in ugotovljena. Prav zaradi takšnega načela se zavarovancem skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja delavcev všteva tudi čas, ko so bili zavarovani kot vojaški zavarovanci ali kot zavarovanci na podlagi opravljanja samostojne dejavnosti v lastnih skupnostih teh zavarovancev.

Zavarovancu, pri katerem je bila ugotovljena invalidnost I. kategorije in je na tej podlagi pridobil pravico do invalidske pokojnine, se všteva v zavarovalno dobo samo čas na delu do dneva, ko je postal invalid.

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju prinaša še eno novost glede zavarovalne dobe. Oseba, ki je bila neupravičeno obsojena in je bilo to v poznejšem postopku pravnomočno ugotovljeno, in oseba, ki ji je bila brez podlage odvzeta prostost, lahko kot del zahtevka za odškodnino zahteva, da se ji čas prestajanja zaporne kazni oziroma čas brez podlage odvzete prostosti in čas brezposelnosti po odpustu s prestajanja kazni všteva v zavarovalno dobo. Če bo takšna oseba s svojim odškodninskim zahtevkom uspela, se ji bo ta čas štel v zavarovalno dobo za pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

J. E.

PRIHODNJIČ NADALJEVANJE: KATERI ČAS SE VŠTEVA V POKOJNINSKO DOBO?

ribnica

PRODAJA
POLKNA
VRATA
OKNA
NA KREDIT

Gibanje raste, a o zagatah je treba govoriti...

Združenje gledaliških skupin Slovenije postaja široka organizacija. Po treh letih obstoja te samoupravne organizacije ljubiteljskih gledaliških ustvarjalcev je vanjo vključenih že 219 skupin. Ljubiteljsko gledališko snovanje tako zopet raste. Postaja vse bolj organizirano gledališko gibanje. Najbolj spodbudno pa je to, da je dobilo razmaha med mladino in to mu bo v prihodnjih letih gotovo dalo novih kvalitete.

Mejniki triletne obdobja kažejo tudi mnoge druge značilnosti rasti amaterskega snovanja. A kot vsak razvoj spremljajo tudi ta nekatere zagate. O teh so spregovorili na gledaliških pogovorih, še zlasti pa na skupščini Združenja gledaliških skupin ob zaključni prireditvi letošnjega XVI. srečanja gledaliških skupin Slovenije v Kočevju.

Predvsem so se zelo dosti pogovarjali o tem, kaj danes gledališke skupine igrajo; o repertoarnih zagatah in o potrebi načrtnejših prizadevanj za uveljavitev sodobnejšega gledališkega mišljenja in gledaliških vplivov; za aktualnost in komunikativnost gledaliških sporočil amaterjev. Očitno je, da mnoge skupine še segajo po preživelih in zaprašenih odrskih besedilih; da se tudi pri novih skupinah vedno znova srečujejo z vplivom tradicionalizma, s prizadevanji na ravni čitalništva; da nekateri podeželski režiserji ne znajo prislusniti želji mladih

igralcev po sodobnejšem gledališkem snovanju in da s tem tudi mnogokrat podcenjujejo zahtevnost in okus publike domačega kraja. Mnogi teh spodrsrljavev izvirajo iz želje „igrati za ljudi nekaj lahkotnega, zabavnega“. Med drugim smo slišali oceno, da je npr. na letošnji področni reviji gorenjskih igralskih skupin od 12 del bilo le 6 sprejemljivih. Seveda pa si kvalitetnejšega izbora igranih del ni mogoče zagotoviti s prepovedmi. Prizadevanja za boljši repertoar so možna le v skupnem načrtovanju repertoarja v občini ali na širšem področju. Bolj kot doslej bi

odgovornost za to, kaj skupine igrajo, morali prevzeti področni odbori Združenja gledaliških skupin, seveda pa tudi organizacijam ZKPO in kulturnim skupnostim tovrstna vsebinska vprašanja ne bi smela biti odvečna, kot da s kulturno politiko nimajo ničesar opraviti.

Ne nazadnje bi mnogo več načrtnosti morali uveljaviti tudi pri gostovanjih igralskih skupin v zamejstvu, saj včasih gostujejo skupine z deli, ki res ne morejo dostojno predstaviti kulturnega programa in ciljev Združenja gledaliških skupin Slovenije.

V OSPREDJU VPRAŠANJE KRITERIJEV OCENJEVANJA

Vprašanje kriterijev pa se seveda ne zastavlja le pri repertoarnem izboru. Prav tako ali nemara še bolj pri ocenjevanju predstav samih. Letos je bilo mnogo polemike v zvezi z izborom predstav za Kočevje: kaj je uprizoritvena kvaliteta in kaj rutinerstvo, kaj prvobitnost gledališkega izraza in kaj diletantizem, kakšen je končni rezultat gledališkega eksperimenta itd. S kriteriji je seveda vedno težko. Vsekakor pa je umesten predlog, naj bi v prihodnje področna združenja igralskih skupin ob strokovni pomoči poklicnih gledališčnikov sama izbirala predstave za zaključno prireditev in nosila tudi sama polno odgovornost za svoj izbor. Poleg tega so predlagali, naj bi odsej na vsakoletni zaključni prireditvi pokazali tudi najboljše predstavo pionirske ali mladinske skupine z vsakoletne republiške prireditve „Nasa beseda“ in najboljše lutkovno predstavo s srečanja lutkovnih skupin Slovenije. Zavzeli pa so se tudi za to, da v žiriji vsakoletne zaključne prireditve ne bi bili režiserji, ki so istočasno sami režirali eno izmed amaterskih predstav, saj tudi to lahko povzroči dvome v doslednost ocenjevalnih kriterijev.

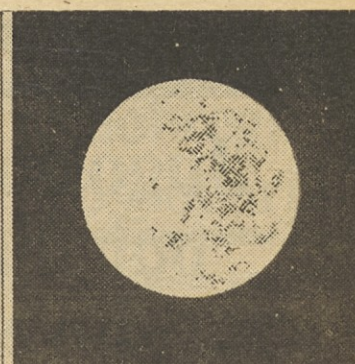
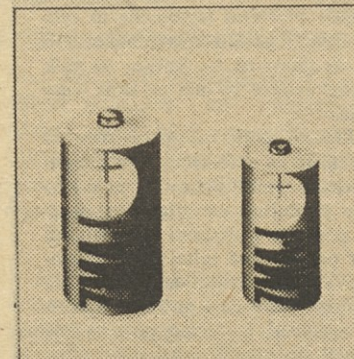
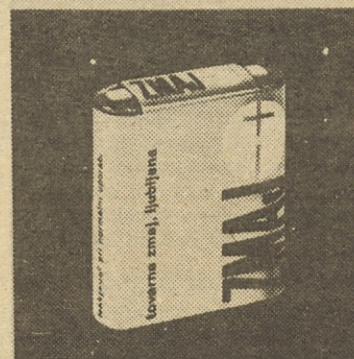
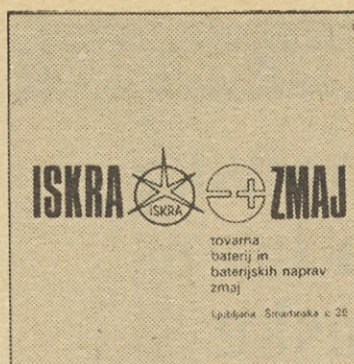
Mnogo so govorili tudi o režiserskem kadru. Upravičena so vprašanja, kaj je z mladimi režiserji – amaterji, ki so se strokovno izpopolnjevali na seminarjih. Skupščina je zato podprla predlog, da si združenje ustvari kadrovske kartoteke, da bi tako lahko zasledovali rast režiserskega kadra in si v zvezi s tem zadajali tudi izobraževalne programe. Poleg tega bodo področna združenja morala več strokovne pomoči poiskati pri poklicnih gledaliških delavcih, kar pa zaenkrat uspeva le v Celju. Kulturne skupnosti pa bodo morale začeti tudi s štipendijami spodbujati študij režije, da bi si amatersko gledališko gibanje pridobilo več lastnih strokovno usposobljenih režiserjev in mentorjev.

O TISKU IN TELEVIZIJI

Razprava o vlogi amaterskega gledališča v večjem mestu, kjer deluje tudi eno ali več poklicnih gledališč, je tudi pripeljala do nekkih skupnih stališč: Amaterska gledališča predvsem ne bi smela vztrajati pri prepričanju, da imajo svojo prvobitno publiko, preprosto, delavsko, ki itak nikoli ne bo odhajala v druge, zlasti poklicne gledališke hiše. Tako zapiranje publike v krog lastnega gledališča si ne sme dovoliti niti amatersko niti poklicno gledališče. Amatersko gledališče bi moralo svoje poslanstvo videti v tem, da izpopolnjuje repertoarne vrzeli gledališkega življenja nekega mesta in da postopno gradi svoj repertoar, tako da bo spodbudilo zanimanje publike za svoje, a tudi dosežke drugih gledališč. Glede takih naziranj pa je kulturna skupnost Maribor, kot kaže, prišla dlje kot kulturna skupnost Ljubljana. Vsekakor bi v Ljubljani kazalo sprožiti razpravo o tem, ali je prav, da se zamisel gledališke komune zapira v krog posameznih gledališč, ali naj bi prav gledališka komuna Ljubljane bila tista, ki bi postopno širila pretok publike skozi vsa v mestu delujoča gledališča. Združenje gledaliških skupin Slovenije in njegovi področni odbori pa bodo morali sami razmisliti o tem, kako bi v različnih klubih izkoristili možnost za razgovore o gledališču in o gledaliških predstavah.

No, ne nazadnje je bilo dosti kritike izrečene na račun tiska in RTV. Slovenski gledališki amaterji niso zadovoljni z deležem, ki so ga deležni v informativnem in kritičnem poročanju enega dela tiska. Zlasti kritični pa so bili do televizije, ki se po njihovem mnenju posveča gledališkemu ljubiteljstvu precej nenačrtno in brez resnejših kriterijev. Spodbudna novost pa je nekajminutna oddaja o gledaliških amaterjih na radijskem valu 202, ki poskuša poslušalcem načrtno dopoljevati njihovo vednost o delu, uspehih in problemih slovenskih gledaliških amaterjev. Te kratke razgovore radijskega repertoarja z ljubiteljskimi gledališkimi ustvarjalci bomo začeli objavljati kmalu tudi v Delavski enotnosti, tako da jim bodo lahko sledili tudi tisti, ki so ob petkih okoli dvanajste ure seveda še vedno na svojih delovnih mestih.

SONJA GAŠPERŠIČ

DO LUNE IN NAZAJ... NIKJER BREZ BATERIJE ZMAJ

Ob jubileju nov napredek

S pogovorom in posvetovanjem slovenskih kinoamaterjev o položaju in problemih te dejavnosti v Sloveniji so zadnje nedelje, 3. junija, na Ravnah na Koroškem sklenili dvodnevni jubilejni X. republiški festival amaterskega filma Slovenije. Izvedbo letošnjega pregleda slovenske amaterske filmske dejavnosti so zaupali Koroškemu kinoklubu s Prevalj, ki slavi letos 15-letnico uspešnega delovanja in ki je med prvimi na Slovenskem začel orati ledino kinomaterstva.

Med ravnanskim festivalom amaterskega filma je bilo z zadovoljstvom ugotovljeno, da je zdaj na Slovenskem že več kot 6000 registriranih kinoamaterjev. Letošnji jubilejni X. festival, ki je že tretjič izven republiškega središča (Maribor, Trbovlje, Rave na Koroškem), je dokazal, da se slovenska amaterska filmska dejavnost razvija v smislu mednarodne kvalitete, oživljena je dejavnost starih klubov, z delom pa začenejo novi, vse več tudi v delovnih organizacijah.

Dogodek v revirjih

K likovnemu osveščanju delovnih ljudi so zadnja leta nedvomno veliko prispevali tudi slikarji – amaterji. Največ jih je združenih v skupinah v okviru občinskih svetov kulturnoprosvetnih organizacij ali društev. Lani pa je ZKPO Slovenije dala pobudo za ustanovitev združenja slovenskih likovnih skupin, ki naj bi delovalo v okviru ZKPO. Iniciativni odbor se je odločil, da bo ustanovna skupščina tega združenja v Trbovljah 30. junija. To, da so se odločili za Trbovlje, je posebno

priznanje trboveljskemu Reliku, ki je v počastitev svojega desetletnega delovanja organiziral prvo razstavo vseh likovnih skupin Slovenije. Razstavo so prejšnji teden odprli v vseh treh zaveskih delavskih domovih, v nekaterih šolah in v strokovnem izobraževalnem centru Zagorje ob Savi.

V revirjih bo na teh razstavah prikazanih okoli 2000 del slovenskih likovnikov – amaterjev. Po ugotovitvah iniciativnega odbora za ustanovitev združenja slovenskih likovnih skupin deluje na Slovenskem najmanj 60 slikarskih sekcij in večina se jih bo sedaj predstavila na razstavah v Zasavju.

Naj povemo še to, da je trboveljski Relik te dni dobil svoje stalne razstavne prostore. Galerija je vzorno urejena in pričakujejo, da bodo kdaj pa kdaj v njej razstavili svoja dela tudi akademski slikarji.

—m—

Dogajanja v objektivu

Pri kulturni sekciji osnovne organizacije sindikata v Iskri-Elektromehaniki Kranj so pred dnevi ustanovili foto-kino klub, v katerega se je včlanilo 70 članov kolektiva te tovarne. Klub bo zabeležil vse pomembne dogodke v tovarni, zbiral ustrezno dokumentarno gradivo in na tečajih skrbel za izpopolnjevanje znanja članov o filmanju in fotografiranju.

Glas iz gospodarstva o visokem šolstvu

Kakšno višje in visoko šolstvo imamo, kako ga bomo razvijali v prihodnje, da bo čimbolj učinkovito in neposredneje povezano z našim gospodarskim, družbenim in kulturnim razvojem? To so glavna vprašanja, o katerih teče široka javna razprava na osnovi tez, ki jih je pripravila posebna delovna skupina pri CK ZKS. Razveseljivo je, da v to razpravo posegajo tudi delavci iz gospodarstva, ki najbolj objektivno lahko sodijo o tem, koliko in kakšne kadre dobivajo iz višjih in visokih šol, kakšno pomoč pričakujejo od njih v nadaljnjem dopolnilnem izobraževanju strokovnih kadrov, pri razvijanju znanstvenega dela in razreševanju strokovnih in znanstvenih problemov, ki jih prinaša hiter znanstveno-tehnični in družbeni razvoj.

Na dveh razpravah, v Mariboru in Kopru, kjer so o tezah razpravljali sindikalni delavci in kadrovniki iz delovnih organizacij, so bili razpravljavci v ugotovitvah, kritiki in predlogih v zvezi z dosedanjim in nadaljnjim razvojem višjega in visokega izobraževanja dokaj enotni. Največ pripomb in kritike zadeva velika neučinkovitost študija na vseh vrstah šol. Preveč liberalizem, ki ga dopuščamo pri nadaljevanju študija, fiktivnem vpisu in prehajanju iz ene fakultete na drugo, je za našo družbo predrago in nedopustno razsipavanje denarja in kadrovskih zmogljivosti visokošolskih zavodov. Namesto prevelikega popuščanja nerednim in nesposobnim študentom je treba zaostri izpolnjevanje študijskih zahtev, istočasno pa ob večjem angažiranju tako učiteljev kot študentov zagotoviti kar največjo učinkovitost študija.

V obeh razpravah so se močno zavzeli za razširitev in boljše organizirano izrednega študija ter raznih oblik dopolnilnega in podiplomskega študija strokovnih kadrov iz gospodarstva. Ugotavljajo, da so kadri, ki so se izobraževali ob delu ne le dobri strokovnjaki, temveč med delavci najbolj cenjeni sodelavci, ki so tudi tesneje navezani na delovno organizacijo in njen razvoj. Pri organizaciji izrednega študija so bile doslej mnogo bolj aktivne in ustvarjalne mariborske višje in visoke šole, medtem ko je Univerza v Ljubljani doslej za razvoj izrednega študija le malo storila. Zanimiva je pobuda DU Koper, ki pripravlja ustanovitev katedre za pomoč izrednim študentom. Zasnova tako organiziranega izrednega študija bi lahko prispevala k hitrejšemu uresničevanju nekaterih zahtev po večjem povezovanju med katedrami, razvoju interdisciplinarnega študija in usklajevanju programov med posameznimi visokošolskimi zavodi.

Največ pozornosti v obeh razpravah je bilo v zvezi z razvijanjem neposrednejših odnosov med gospodarstvom in višjimi ter visokimi šolami in Univerzo. Zahteva po tesnejšem sodelovanju med gospodarstvom in visokim šolstvom je prisotna že dolgo – z obeh strani so pripombe in kritike, da ni dovolj spodbud in pripravljenosti za sodelovanje. To sodelovanje pa ne more priti samo s spremenjenim načinom financiranja (kot si nekateri obetajo). Za neposrednejše odnose in obojestransko sodelovanje je potrebno predvsem bolj usklajeno programiranje tko pedagoškega kot raziskovalnega dela. Zlasti še slednjega, ki je sedaj vse preveč odtrgano od prakse – često bolj namenjeno afirmaciji posameznih znanstvenih delavcev kot pa razreševanju proizvodnih in družbenih problemov prakse. Nekateri delovne organizacije si prizadevajo svoje štipendiste že v času študija neposredneje vključiti v strokovno in razvojno delo, ker pa med njimi in visokim šolskim svetom ni sodelovanja, pri teh svojih prizadevanjih ne uspejo. Tudi podiplomski študij je strokovnjakom iz gospodarstva vse premalo odprt, vključevanje strokovnjakov v raziskovalno delo znanstvenih institutov pa sedaj praktično nemogoče. Z obeh strani, od gospodarstva in višjih ter visokih šol bo potrebno več poslušanja, predvsem pa več konkretnega, neposrednega sodelovanja in dogovarjanja.

T. BLAHA

Kolektiv Luke Koper je maja praznoval 16-letnico ustanovitve svojega podjetja. Osnovna sindikalna organizacija je zato zadnje soboto v maju organizirala srečanje vseh delavcev v Vanganelu pri Kopru. Na prireditvi so razdelili priznanja 124 delavcem, ki so zaposleni v podjetju že 10 let, ter 10 delavcem, ki so zaposleni v podjetju 15 let. V kulturnem programu so sodelovali učenci osnovne šole Slovensko Gračiče, godba na pihala Čezari-Pogeb in luški pevski zbor. Razen proslave so ob tem jubileju pripravili tudi srečanje s štipendisti podjetja, ki so tako – ne prvič – prišli med 1440-članski delovni kolektiv, kjer se bodo zaposlili po končanem šolanju.

Komentatorjev stolpec

Jugoslovanska pobuda brez slovenske udeležbe?

Dve novici sta pred dnevi prijetno presenetili našo javnost: informacija, da bodo naše velike naftne organizacije INA Zagreb, „Naftagas“ Novi Sad in „Energoinvest“ (HENA) iz Sarajeva bojda v kratkem sklenile sporazum o graditvi skupnega, jugoslovanskega naftovoda ter novica, da si je novosadski „Naftagas“ zagotovil kreditno pomoč tujih bank za zgraditev omrežja plinovodov v vzhodni Jugoslaviji, ki naj bi se menda že leta 1967 razširila tudi na zahodna območja države.

Obe novici, ki sta preveč spodbudni, da bi jim (tudi glede na počasen dosedanj napredek in nesporazume na teh področjih energetskega gospodarstva) brez pridržkov verjeli, vendarle pomenita pomemben preobrat v naši energetske politiki, v kateri so vsa zadnja leta, žal, prevladovala in jo usmerjale pretežno regionalne in celo lokalistične težnje po načelu: „Kar ima ali gradi ena republika, morajo brezpogojno dobiti še ostale, ne glede na to, kakšne so naše dejanske finančne možnosti in kakšne rešitve bi bile za širšo jugoslovansko skupnost najbolj racionalne.“

Vse kaže, da so bile potrebne aktualne politične spremembe za streznitev prej očitno preveč razgretih in za avtarkični razvoj republiških energetskega gospodarstva oskrbovati z deriyati iz obstoječih naftnih rafinerij, katerih zmogljivosti bi ustrezno povečali, je celo nestrokovnjaku jasno, da je treba poskrbeti najprej za ustrežnejše izkoriščanje obstoječih predelovalnih zmogljivosti, k čemur lahko prispeva pomemben delež prav graditev jugoslovanskega naftovoda, ki bi – z izhodiščem v reškem ali bakrskem terminalu povezal najprej obstoječe rafinerije. Upoštevanje vseh ostalih projektov, kot je npr. graditev naftovoda v Bosni in hkrati v Hrvaški ter morebiti še v Makedoniji ali kje drugje v državi, bi glede na visoke stroške naložb v tovrstne objekte pomenilo ne le popuščanje ozkim regionalnim interesom, marveč tudi odlaganje graditve katerega koli izmed omenjenih naftovodov, kar med drugim dokazuje tudi dejstvo, da se na tem področju kljub množinam prelitega črnila in že nastalim stroškom (za izdelavo projektov in podobno) stvari niso premaknile z mrtve točke.

Tako kot izrekamo polno podporo projektu o graditvi enotnega jugoslovanskega naftovoda, lahko z odobravanjem presojava tudi odločitev, da bo Jugoslavija, ki je s svojimi ne tako majhnimi viri naravnega plina doslej ravnala bolj ali manj mačehovsko, naposled dobila plinovodno omrežje. Da se bo to razširjalo najprej na vzhodni del države, je razumljivo, ker so tem območjem pomembna nahajališča zemeljskega plina v Vojvodini bližja, kot so zahodnemu delu države in še zlasti Sloveniji. Slaba tolažba pa je napoved, da bo omrežje plinovodov, vodeče od nahajališč plina v Vojvodini ter Hrvaški v Medjimurju seglo tudi v Slovenijo baje šele (in še to ne povsem zanesljivo) v letu 1976. Sloveniji brez dvoma ne bi bilo treba čakati še štiri leta na zemeljski plin, če bi za to pristojni republiški in seveda tudi zvezni forumi pokazali več interesa in razumevanja za rastoče potrebe po dodatnih energetskih virih in poskrbeli, da bi plin, ki nam je tako rekoč pred nosom (v Legradu in drugod v Medjimurju) po prvem kraku bodočega omrežja plinovodov brez odlaganja pripeljali najprej na Štajersko, se tam povezali z avstrijskimi viri in nato širili plinovodno mrežo po Sloveniji.

Čakali in cincali smo dovolj že doslej, da bi se lahko še naprej zanašali na to, da nam bo plin v republiko privedel kdo drug, brez naših lastnih prizadevanj in pobud.

NANDE ŽUZEK

Inflacija proti reproduktivni sposobnosti

Velika stopnja inflacije – pa tudi nekateri preostri stabilizacijski ukrepi – načenjajo moč slovenskega gospodarstva ● Poživiti vpliv trga, za narodnogospodarske naložbe pa se odločajmo po planu

V lanskem in letošnjem letu so pristojni organi na zvezni ravni sprejeli vrsto ukrepov za izboljšanje položaja gospodarstva. O tem, kako so ti ukrepi dejansko pomagali gospodarstvu, prihajajo prve ocene, prvi podatki. Nekateri med njimi – dokaj neugodni. Ekonomski položaj gospodarstva v Sloveniji, pustimo tokrat ob strani celotni gospodarski položaj, je, kot kaže, rahlo slabši, kot je bil lani. Resda statistični podatki o gibanju gospodarstva ne kažejo niti izrazite tendence izboljševanja niti poslabševanja položaja, spričo česar je natančne ocene težko dati. Vendar del gospodarstvenikov sodi, da vlada krepka inflacija v letošnjem letu in ta je vzrok slabšega položaja gospodarstva.

Tako so menili tudi člani odbora za ekonomsko finančna vprašanja pri republiški gospodarski zbornici. Iz njihove razprave o teh vprašanjih je moč razbrati, da reproduktivna moč gospodarstva upada, predvsem zaradi vedno večjih stroškov pri uvozu surovin in tudi zaradi nekaterih stabilizacijskih ukrepov.

Po njihovih ocenah bo reproduktivna sposobnost slovenskega gospodarstva v letošnjem letu še nekaj manjša, kot je bila lani, „ker se je družbena režija razvila do take meje, da je gospodarstvo ne more kriti“. Prehudo breme za gospodarske organizacije je tudi delen odpis zastaranih terjatev. Osebnih dohodki, ki jih je do sedaj zvezna vlada zadrževala s predpisi, bodo, kot kaže, v drugem polletju nadoknadili zaostanek v rasti, to pa bo prav tako vplivalo na reproduktivno moč gospodarstva.

Pri vsem tem pa ukrepi, ki jih je podvzel zvezni izvršni svet, konverzija kreditov, ukinitve

obresti na depozite negospodarstva itd, skorajda ne bodo bistveno izboljšali položaja gospodarstva.

V zadnjem času je tako v težkem položaju predvsem industrija, ki izdeluje končne izdelke (predvsem za široko potrošnjo). Z ene strani jo tišči naraščanje cen reproduktivnega materiala, na drugi pa ji ne pusti dihati zmanjšana kupna moč potrošnikov. Najbolj naraščajo zaloge končnih izdelkov v pohištveni industriji, aparatov za gospodinjstva, nekateri izdelki tekstilne in usnjarske industrije ...

Tem problemom bi morali v Sloveniji posvetiti več pozornosti, so menili prisotni na omenjeni seji. Tako bi lahko banke podprle prodor izdelkov slovenske industrije na jugoslovanski trg. Na zveznem nivoju pa bi veljalo ponovno pretehtati predpise proti nelikvidnosti. Zlasti predpisi, ki zahtevajo odpis terjatev, se zde preostri, saj bo, kot kaže, do tretjega letošnjega četrtletja zaradi njih dobršen del gospodarskih organizacij v izgubi. Zaradi tega bi predpise o odpisu terjatev kazalo omiliti, saj se bo spričo slabšega gospodarskega položaja podjetij poslabšala tudi likvidnost, ki jo sedaj štejemo med pomembne pozitivne dosežke stabilizacijskih prizadevanj.

Navsezadnje pa bi veljalo povečati vlogo plana na eni strani, na drugi pa poživiti delovanje trga, da bi tako odpravili neskladja v strukturi proizvodnje. Plan naj bi imel prvo besedo pri kapitalnih, dolgoročnih, narodnogospodarskih odločitvah. Pri ostalih odločitvah naj bi zadnjo besedo imel trg sam.

rb

Manjša kupna moč

Po uradnih podatkih so bili povprečni osebni dohodki zaposlenih v središču revirjev v prvem trimesečju letos za 13 % višji kot v enakem času lani. Konec marca je bilo povprečje osebnih dohodkov 2039 din in v negospodarstvu 2321 din. Življenjski stroški pa so bili v prvih letošnjih treh mesecih za 20 % višji kot v enakem obdobju lani. Ob primerjavi povprečkov osebnih dohodkov lani in letos ugotavljajo v Trbovljah, da je realna kupna moč zaposlenih v družbenem sektorju manjša za 7 %, kar pomeni, da so osebni dohodki v prvih letošnjih treh mesecih počasneje naraščali kot življenjski stroški.

Statistika pa odkriva še nekatere druge podatke, ki vzbujajo upravičene skrbi. Marca je namreč še kar 3 % vseh zaposlenih v Trbovljah prejelo manj kot 1000 din osebnega dohodka na leto. Največ seveda v gospodarstvu. Čeprav se je njihovo število v primerjavi z letom 1972 zmanjšalo, je še kljub temu razmeroma dosti delavcev, katerih eksistenca je ogrožena. To velja tudi za vse tiste, ki so marca prejeli do največ 1200 din osebnih dohodkov. Teh je največ v strojni tovarni.

Videti je torej, da pomenijo najnižji osebni dohodki zaposlenih še vedno poglavitni izvor socialnega razlikovanja in da akcija sindikatov za odpravo osebnih dohodkov pod 1000 din še ni uspela, čeprav že marsikje ugotavljajo, da ne bi smeli imeti zaposlenih, ki bi prejeli manj kot 1200 din na mesec. Letošnje podražitve so bile pač tolikšne, da so najbolj prizadeli življenjski standard zaposlenih ljudi z nižjimi osebnimi dohodki.

M. V.

GIBANJE SLOVENJGRAŠKEGA GOSPODARSTVA V PRVIH TREH LETOŠNJIH MESECIH:

Z izgubo 6 organizacij združenega dela

Organizacije združenega dela s področja slovenjgraškega gospodarstva so dosegle v prvih treh mesecih letos 149.171.000 din celotnega dohodka, skoraj 44 milijonov dinarjev dohodka in nekaj nad 7 milijonov dinarjev ostanka dohodka. V primerjavi z enakim razdobjem preteklega leta so organizacije združenega dela iz Mislinjske

doline letos povečale celotni dohodek za 3 %, dohodek je manjši za 5 %, ostanek dohodka pa se je zmanjšal kar za 20 %.

Najboljše gospodarjenje izkazuje Tovarna usnja Slovenj Gradca, ki je povečala celotni dohodek kar za 35 %. V Tovarni meril so se občutno povečale zaloge nedokončane proizvodnje, zaradi česar tudi ne dose-

gajo predvidenega celotnega dohodka.

Omènti velja, da je sklenilo poslovanje z izgubo v prvih treh mesecih kar 6 gospodarskih delovnih organizacij iz Slovenjega Gradca, in sicer Tovarna oblazinjenega pohištva „Nova oprema“, Veterinarska postaja, Gozdno gospodarstvo, Gradbeno podjetje, Kovinsko podjetje.

Skupne izgube je za skoraj 3.450.000 dinarjev, največ, to je kar 2.100.000 din, pa jo izkazuje Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec. Vzrok za to so tako zamrznjene cene kot zastoji pri spravilu in odpremla lesa, zaradi česar je večja nedokončana proizvodnja kar za 83 % itd.

Do konca marca so se terjatve slovenjgraškega gospodarstva povečale za nadaljnjih 1.233.000 dinarjev, sicer pa se je nekoliko izboljšala plačilna sposobnost. Nobena organizacija združenega dela nima blokirane žiro računa. V razdobju januar – marec 1973 pa so organizacije združenega dela iz Mislinjske doline odpisale skupno 3.190.000 din terjatev, kar predstavlja 2,2 % doseženih realizacij v prvih treh mesecih letos.

(An)

J. UJČIČ

MARIBORSKO GOSPODARSTVO ŽE PRECEJ ČASA ZAOSTAJA ZA RAZVOJEM V SLOVENIJI

Prebuditi je treba »speče sile«

Znano je, in to že več kot desetletje, da Maribor ceplja na mestu, da mariborsko gospodarstvo zaostaja za razvojem v Sloveniji. Štajerska metropola je kot drugo največje slovensko mesto zavoljo do nedavnega neenakomernega razvijanja Slovenije postala nesojena prestolnica nerazvitih, da ne bomo zapisali – revnih. Skratka, zaostala je, namesto, da bi jo usposobili kot pomožni, stranski center Slovenije, za vlogo, ki bi jo po vseh zakonitostih znosti morala odigrati.

Vzroki za stagnacijo severovzhodne slovenske regije so številni. Od zastarele industrije, pomanjkanja delovnih mest, šibkih nosilcev razvoja, do razdrobljene terciarne dejavnosti, slabe infrastrukture in pomanjkanja sposobnih strokovnjakov. Poleg tega bi lahko med vzroke za zaostajanje našli še odtujevanje sredstev zunaj proizvodnje, predvsem za kratkoročne namene, slabo izkoriščanje kmetijskih površin; ma-

ribovska industrija pa je v večini tudi izvoznik surovin in delovne sile. Skratka – pri tem ostaja doma malo denarja.

Ta stagnacija pogojuje vse nižji delež pri nacionalnem dohodku in če bo šlo tako naprej, bo leta 1985 skoraj 30 odstotkov prebivalcev Slovenije, ki živijo ob severni meji, ustvarjalo le še 10,4 odstotka slovenskega družbenega proizvoda. Zaradi zaprtosti v občinske meje, jadicovanja in prevleke podpore povprečnosti ter premajhnega nagrajevanja kvalitete je danes stanje v mariborskem gospodarstvu takšno, kot je. Zato se zastavlja tudi vprašanje ali bo ta del Slovenije do 1985. leta dosegel slovensko povprečje? Če bo hotel to doseči, bo treba iti

L. JUBLJANA, CELOVŠKA 317, TELEFON: 53 661

ZA DOM IN OPREMO
TAPO
OBLAZINJENO POHIŠTVO

L. JUBLJANA, CELOVŠKA 317, TELEFON: 53 665

v odločno akcijo za angažiranje „spečih“ sil, pa tudi za spremembo izobrazbene sestave zaposlenih, ki je na mariborskem območju precej nižja kot v republiki. Še vedno primanjkuje več kot 3.000 delavcev z višjo ali visoko izobrazbo ter 1.500 s srednjo. Zanimivo, da pa je v Mariboru kar 14.000 delavcev brez kvalifikacij, kot presežek delovne sile.

Zgovoren dokaz za zaostajanje Maribora je navsezadnje tudi izredno slaba trgovska moč. Med 30 največjimi trgovskimi organizacijami v republiki so samo 3 v Mariboru in še te le s 6 odstotki udeležbe v celotnem poslovanju, medtem ko je najuspešnejše mariborsko trgovsko podjetje Jeklotehna šele na 14. mestu po ustvarjenem dohodku. Pogovori o združitvi mariborske trgovine se vlečejo že vrsto let. Vaskič neuspešno. Močnega trgovskega partnerja pa nujno potrebuje tudi industrija, ki prav zaradi dosedanje neučinkovitosti trgovcev ne

more uspešno prodreti na trg in se bo morala, če bo hotela uspeti, povezati s trgovskim centerom zunaj regije.

Doklej bo Maribor zaostajal? V tem trenutku je izredno pomembna klima, ki je ugodna za policentrični razvoj Slovenije. V Mariboru si od tega mnogo obetajo. Menijo, da je razvoj Slovenije, ki temelji na več oporiščnih točkah, edino umesten. V bodoče bo treba nujno dati prednost krepitvi proizvodnje, ki pa mora postati tudi nosilec regionalnega sistema in ne samo gospodarstva. Posebej važna za nadaljnji razvoj te regije pa je njena mladost. To je mlada regija in bodoči strokovnjaki, ki so že ali pa bodo šele napolnili srednje in višje šole, nedvomno pomenijo garancijo za uspešen razvoj.

Vloga Maribora kot visokošolskega središča, ki naj razvije funkcije intelektualnega, znanstvenega, tehničnega in proizvodno inovacijskega jedra velike pokrajine, je tudi že razjasnjena

in postaja pomemben dejavnik, saj se z njegovo krepitvijo razbijajo postojanke neznanja in zaostalosti.

Cene prehitvajo dogovor

Vse kaže, da tudi v letošnjem letu ne bomo uspeli zadržati naraščanja cen na nivoju, ki ga je določil družbeni dogovor v začetku leta. Cene naj bi do konca leta zrasle v poprečju za 9 odstotkov. V Sloveniji, na primer, so do konca aprila narasle cene glede na lanski december za 5,7 odstotka pri proizvajalcih, cena na drobno pa že za 7 odstotkov. Spričo tega gibanja v prvih mesecih leta je nemogoče upati, da bodo v več kot pol leta cene narasle le za 2 odstotka v poprečju.

Gospodarstvo obenem ugotavlja, da je bilo zamrznjenje cen povsem neučinkovit ukrep za urejanje cen in da bi bilo mnogo bolje, če bi prešli na nadzorovanje cen ključnih izdelkov.

RB

Spričevalo dobrega gospodarja

Hotaveljsko pravilo: več dohodka iz manj marmorja

Podjetje Marmor iz Hotavelj v Poljanski dolini bo letos odžagalo s stene 300 kubičnih metrov marmorja, kar je precej manj kot pred leti, kljub temu pa bo doseglo nekajkrat višji dohodek. Letos namreč že do kraja izvaja svoj razvojni program, v katerem se je odločilo, da bo svojo prihodnost iskalo v predelavi marmorja na račun prodaje marmornih blokov in s tem kar najbolj varovalo dragocene naravne zaloge.

V Marmorju so se začeli ukvarjati s predelavo pred 10 leti, sedaj pa že oplemenitijo s svojim delom sleherni košček kamenine, ki jo pridobijo v svojem kamnolomu. Ves pridobljeni marmor bo podjetje predelalo v končne izdelke, kot so stopnice, talne in stenske obloge, police in portali s skupno površino 9 tisoč kvadratnih metrov. Okoli 1000 kv. metrov teh izdelkov pa bo 80-članski kolektiv iz Hotavelj pripravil še iz marmorja iz istrskih in srbskih kamnolomov, ki mu omogoča boljše izkoriščanje zmogljivosti in pestrejšo ponudbo teh izdelkov.

Proizvodnjo iz naravnega kamna pa spremlja še izdelovanje tako imenovanih breton plošč iz lepljenega marmorja, za katerega v Hotavljah porabijo ves odpadke, ki nastaja pri zagajanju blokov za končne izdelke in pred to proizvodnjo sploh ni imel prave cene. Po teh ploščah je izredno veliko povpraševanje, saj zelo uspešno nadomeščajo naravni kamen, so pa nekajkrat cenejše. Letos jih bodo z delom v dveh izmenah pripravili za skoraj 40.000 kv. metrov, s čimer popolnoma izkoriščajo svoje zmogljivosti in ves razpoložljivi material.

Nadaljnja prizadevanja tega kolektiva bodo veljala izboljšanje pogojev za predelavo naravnega kamna, ki so sedaj zelo slabi. Podjetje Marmor odpira tudi nov kamnolom v 2 kilometra oddaljeni Volaki, ki se ponaša z lepim temno sivim kamnom, v skladu s potrebami pa razvija tudi izkoriščanje in predelavo lahkega kamna — lehnjaka na Jezerskem. Letos bo iz tega pripravil 4000 kv. metrov zidnih oblog.

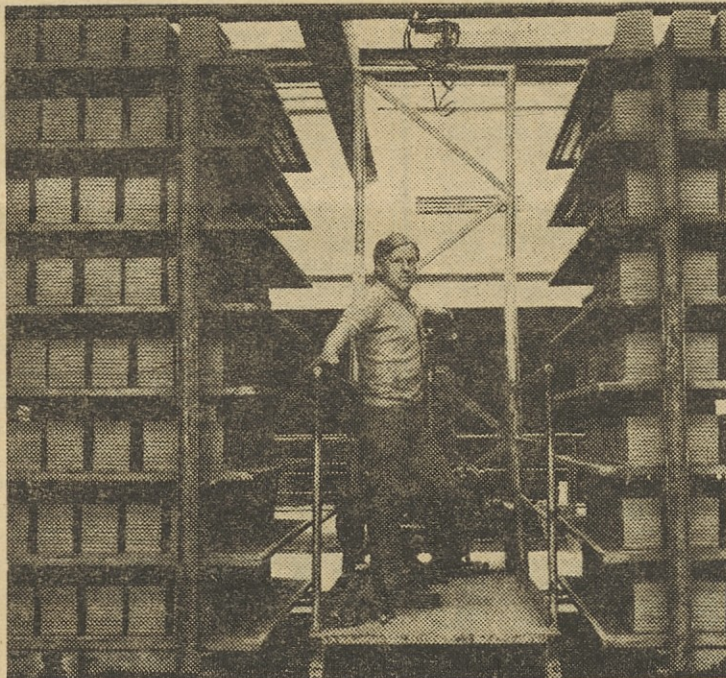
S. M.

krat večje od zmogljivosti Goriških opekarn. Po podatkih komercialne službe znašajo zahteve potrošnikov za letošnje leto blizu 120 milijonov enot opečnih izdelkov.

Tako veliko povpraševanje je privedlo samoupravne organe podjetja do odločitve, da investirajo svoja sredstva v izgradnjo novega popolnoma avtomatiziranega obrata v Renčah, s katerim se bo v zaključni fazi dvignila celotna letna proizvodnja na 150 milijonov enot opečnih izdelkov in s čimer bodo Goriške opekarne izravnale ponudbo s povpraševanjem.

zelo zastarelo opremo. Za pogon je služila stara parna lokomotiva, ki so jo morali nenehno popravljati. Tako je bilo vse do leta 1950, ko je pristopil kolektiv k prvi rekonstrukciji obratov.

„Najprej smo odpravili ročne nakope in prevoze glin do oblikovalnih strojev ter uvedli mehansirane nakope z bagri vedričarji, prevoz pa smo organizirali s prekučniki in lokomotivami. Pretežno smo tudi odpravili naravno sušenje izdelkov in z zgraditvijo umetnih sušilnic na topli zrak uvedli umetno sušenje, s čimer smo odpravili sezonski značaj proizvodnje in odvisnost od vremenskih pogojev...“, smo zvedeli v Goriških opekarnah.

Modernizacija proizvodnje je omogočila Goriškim opekarnam, da so v minulih letih skrčili število zaposlenih za več kot 50 %.

BOLJŠI DELOVNI POGOJI

V jubilejnim letu so usmerjeni cilji Goriških opekarn v povečano proizvodnjo na eni ter v obogatitev proizvodnega programa na drugi strani, tako da booo potrošniki lahko dobili opečne izdelke za nosilne in pregradne stene, polmontažne in montažne stropne elemente ter kritino. S tem namenom bo tudi zgradil kolektiv v Renčah nov avtomatiziran obrat.

„Z vsemi dosedanjimi in načrtovanimi investicijami zasledujemo večjo proizvodnjo, dvig produktivnosti in z odpravo ročnega dela izboljšanje delovnih pogojev...“, so nam povedovali v Goriških opekarnah. „V petindvajsetih letih je narasla proizvodnja od dobrih 13 milijonov enot opečnih izdelkov na več kot 60 milijonov v letu 1972 oziroma skoraj za 450 %. Število zaposlenih pa se je znižalo od 492 v letu 1948 na 212 v minulem letu.“

IZRAVNALI BODO PONUDBO S POVPRASEVANJEM

Današnje povpraševanje po opečnih izdelkih je kar za tri-

so bile ustanovljene kaj kmalu pred 25 leti je bil dokaj težaven. Obrat Bukovica je bil porušen, obrat Dombrova pa opuščen in kot tak nesposoben za obratovanje. Obrat Bilje II je bil poškodovan in delno porušen...

TEŽAK ZAČETEK

Začetek obratovanja opekarn pred 25 leti je bil dokaj težaven. Obrat Bukovica je bil porušen, obrat Dombrova pa opuščen in kot tak nesposoben za obratovanje. Obrat Bilje II je bil poškodovan in delno porušen...

Ostali obrati so sicer bili sposobni za proizvodnjo, vendar so bili potrebni večjih popravil. Težave so bile v tem, da so ostale delavnice za popravilo teh strojev ob priključitvi Primorske k Jugoslaviji onstran meje. Popravila strojev je zato prevzelo novoustanovljeno Obrtno kovinsko podjetje Štrukelj v Novi Gorici, ki je z veliko požrtvovalnostjo in iznajdljivostjo končno uspelo usposobiti obrate za redno in kolikor toliko normalno proizvodnjo.

DO UMETNIH SUŠILNIC

Poseben problem je predstavljal obrat Vrtojba, ki je imel

če povedano: „Pri pečeh“. Zaradi dragocenega odkritja omenjene rimske ceste so morale Goriške opekarne leta 1965 celo ukiniti takratni glinokop v Biljah.

Današnje Goriške opekarne

Start na 150 milijonov izdelkov letno

GORIŠKE OPEKARNE SLAVIJO 25-LETNICO SVOJEGA OBSTOJA

Opekarne v Bukovici in v Biljah, danes znane pod imenom Goriške opekarne, segajo že v čas starih Rimljanov. Na cesti, ki je vodila iz Aquileje v Emone, je bila celo postaja imenovana „Ad fomulos“, po doma-

Ročno delo so zamenjali stroji

SPODBUDNI USPEHI HRASTNIŠKIH STEKLARJEV V PRVIH LETOŠNJIH MESECIH

Na rešetu tudi notranje rezerve

Med stabilizacijska prizadevanja ne štejejo samo napor za povečanje obsega gospodarjenja, zmanjšanje nelikvidnosti in večji izvoz ter manjši uvoz, pač pa tudi akcije za dosledno odkrivanje in izkoriščanje vseh notranjih rezerv v vsakem podjetju. Prav na tem področju so v hrastniški steklarni letos dosegli nekaj dobrih uspehov

V Steklarni morajo vsako leto računati z odpadki, ker pač proizvajajo krhke izdelke, kjer se vsaka najmanjša nepazljivost ali premajhna trdnost materiala hitro maščuje. Brez tako imenovanega „loma“ ne gre v nobeni steklarni na svetu, in nevede tudi v hrastniški Steklarni ne. Toda zadnji čas so v podjetju lomu napovedali neizprosni boj. In ker se je v ta prizadevanja vključila večina kolektiva, so pravkar ugotovili, da so imeli manj odpadnega stekla, kot so ga predvidevali in to v vseh obratih in celo v obratih, kjer imajo največjo proizvodnjo. Zdaj bodo v Steklarni nadaljevali bitko za še občutnejše zmanjšanje loma, prav to pa bo omogočilo dokaj občutno zmanjšanje materialnih proizvodnih stroškov in nekoliko večji dohodek.

Sicer pa so v podjetju v prvem trimesečju dosegli 43 milijonov din celotnega dohodka, dohodek pa je znašal nekaj nad 20 milijonov din. Za neto skladišče je ostalo skoraj 5 milijonov din, kar je 23 % letošnjega načrta in kar za 52 % več, kot so

ga dosegli v enakem času lani. Poprečni osebni dohodki v prvih treh letošnjih mesecih so znašali 1878 din in so nekaj desetink odstotka večji, kot so predvidevali, vendar so še vedno v mejah samoupravnega sporazuma o usmerjanju delitve dohodka in osebnih dohodkov. Najbolj spodbudno za letošnje gospodarjenje tega velikega zasavskega podjetja pa je nedvom-

no to, da so že v prvih štirih mesecih letos izvozili blaga v vrednosti nad 1 milijon dolarjev, kar je za polnih 50 % več, kot v enakem obdobju lani. Prodajajo največ na tržišča ZDA, Zvezne republike Nemčije in nekaterih drugih zahodnoevropskih dežel. Vse kaže, da bodo v Steklarni letos izvozili blaga v vrednosti več kot 3 milijone dolarjev.

-m-

Ob združitvi specializacija proizvodnje

Ta dni so končali predstavniki samoupravnih organov, družbenopolitičnih organizacij in vodstev Tovarne rezalnega orodja Prevalje in Zelezarne Ravne na Koroškem pogovore o tesnejšem medsebojnem sodelovanju. Dogovorjeno je bilo, da bodo prizadevanja za sodelovanje in povezovanje okrepi tako, da bi do konca junija letos že podpisali sporazum o pripojitvi Tovarne rezalnega orodja Prevalje k Zelezarni Ravne na Koroškem. Tovarna rezalnega orodja Prevalje, ki bo letos ustvarila najmanj 30 milijonov dinarjev celotnega dohodka in ki bo petino vse proizvodnje prodala na tuje, naj bi bila v okviru Zelezarne Ravne na Koroškem temeljna organizacija združenega dela.

Z obširnejšo analizo o ekonomskih prednostih združitve bodo dokazali, da je mogoče ob nespremenjenem osnovnem proizvodnem programu prevajalske tovarne največ pričakovati od večje delitve dela in specializacije. Nasploh pa naj bi s to združitvijo še bolj pospešili širjenje predelave plemenitega ravenskega jekla na Koroškem.

(Ma)

Zakaj peša delavski turizem?

Ko ugotovljamo, da si vsako leto manj ljudi z nižjimi osebnimi dohodki lahko privoščijo letni oddih, se zmanjšuje spominjamo sindikalnega turizma iz prvih po vojnih let in se hkrati sprašujemo, kako je mogoče, da se kaj takega lahko dogaja kljub zdaj mnogo številnejšim domovom oddiha. Pogosto skušamo najti odgovor v razlagi, češ, tudi domovi oddiha morajo iskati svojo računico. Ker so se podražila živila, tudi v teh domovih hrana ne more biti cenejša, kot je, bolje pa je treba plačati tudi upravnika, kuharico in natakarice – takšne izgovore poslušamo leto za letom.

Toda da bi prišli stvari do jedra, obrnimo medaljo in si oglejmo njeno drugo plat: v državi obstaja 1022 domov oddiha s povprečno zmogljivostjo po 82 ležišč. S takšnimi počitniškimi zmogljivostmi za delavce (to je okrog polovica kapacitete našega komercialnega gostinstva) se lahko ponosa le malokatera druga država. Toda v isti sapi lahko ugotovimo, da je teh 83.800 ležišč, namenjenih za oddih delovnih ljudi, skrajno slabo izkoriščenih. V vsem letu namreč zaznamujemo povprečno le okrog 6 milijonov penzionistov. Če bi bilo domovi oddiha izkoriščeni vsaj tako kot hoteli (pa še ti bi bili lahko izkoriščeni precej bolje), bi bilo članom jugoslovanskih delovnih kolektivov na voljo najmanj 11,6 milijona penzionistov dni.

Povsem jasno je, da penzijske cene v teh domovih kljub višjim ali nižjim regresom, s katerimi skušajo podjetja poceniti oddih svojih delavcev, ne morejo biti nižje, ko pa so domače kapacitete izkoriščene le približno 60 dni v letu. Statistika kaže, da celo v poletnih mesecih, ko je sezona na višku, ostaja v domovih oddiha neizkoriščenih 11 do 13 % zmogljivosti, v juniju pa celo 75 %!

Ni čudno potemtakem, da številni domovi oddiha poslujejo z izgubo ter da so nekatere izmed njih že prevzela pod svoje okrilje hotelska podjetja. Nekateri domovi oddiha, ki komajda životarijo, izkazujejo gostoljubje tudi tujim turistom – in to je pri vsem tem posebno poglavje. Prenočujejo in prehranjujejo jih namreč najpogosteje po zelo nizkih cenah, s čimer si še povečujejo izgube, hkrati pa neposlovno konkurirajo hotelom.

Ob vsem tem je upravičeno vprašanje, kako izboljšati izkoriščenost domov oddiha in dopust v njih omogočiti čim številnejšim članom kolektivov? Odgovor je preprost: počitnice naj se ne začno niti ne končajo v vseh šolah hkrati, da bodo tudi družine z otroki lahko izkoriščale svoj letni oddih v juniju in septembru, in ne samo v juliju in avgustu, ko so domovi najbolje zasedeni. Rešitev bi bila tudi v ustanovitvi organizacije, ki bi prevzela vse domove in pošiljala delavce z družinami – upoštevajoč seveda v prvi vrsti njihove želje – zdaj v ta, zdaj v drug dom oddiha, zdaj na morje, zdaj v alpske kraje.

Tehtno besedo v prid tem in podobnim predlogom bi v prvi vrsti lahko prispevali sindikati, katerih interes mora biti tudi skrb za rekreacijo delavcev, zaradi njihovega zdravja in počutja in ne nazadnje zaradi dejstva, da spočit in zadovoljen delavec dela več in bolje.

NANDE ŽUŽEK

ZIMSKA TURISTIČNA SEZONA NA GORENJSKEM SLABŠA KOT LANI

POLETJE OBETA

Gorenjski turistični kraji so od januarja do marca zabeležili 281 tisoč nočitev, kar je za odstotek manj kot v istih mesecih lani. Prenočitve domačih gostov so se zmanjšale za pol odstotka, tujih, ki so med zimskimi obiskovalci Gorenjske udeleženi s slabo četrtino, pa za 4 odstotke.

Na nekoliko slabše splošne rezultate je brez dvoma vplivalo pomanjkanje snega: do srede januarja, močnejši padec tujih nočitev pa pripisujejo tudi dejstvu, da je bilo letos v osrednjem delu Evrope dovolj snega, lani pa ga je primanjkovalo in so se zato turistični tokovi močneje preusmerili k nam. Ne gre pozabiti, da so se v lanskim zimski sezoni nočitve tujih gostov povečale celo za 52 odstotkov, domačih pa za 12 odstotkov, ob upoštevanju tega izhodišča pa tudi nazadovanje prometa v letošnji sezoni gotovo ni kritično.

Gorenjska ima sicer za zimo sedaj na voljo 8700 ležišč, od tega pol v hotelih. Skupaj je to 55 odstotkov njenih zmogljivosti, s katerimi doseže približno petino celotnega turističnega prometa. To področje prispeva k celotnemu slovenskemu zimskemu turističnemu prometu 37 odstotkov. Za hitrejši napredek pri razvoju zimskega turizma bo Gorenjska v pri-

hodnji zimski sezoni oziroma v nekaj kasnejših sezonah pridobila žičnico na Kravac, hotel na Pokljuki, nižinska smučišča v Bohinju, boljše opremljenost središča Zlatni pot in razširitev kranjskogorskih smučišč proti Vrščici, slej ko prej pa bo za naglejši razvoj tega področja potrebno zastaviti tudi izgradnjo triglavskih žičnic.

Ob ocenjevanju pretekle zimske sezone in možnosti za nadaljnji razvoj zimskega turizma pa gorenjski turistični delavci zaključujejo tudi zadnje priprave na bližnjo letno sezono. Gorenjske turistične zmogljivosti so se od lanskega poletja le neznatno povečale. Večja

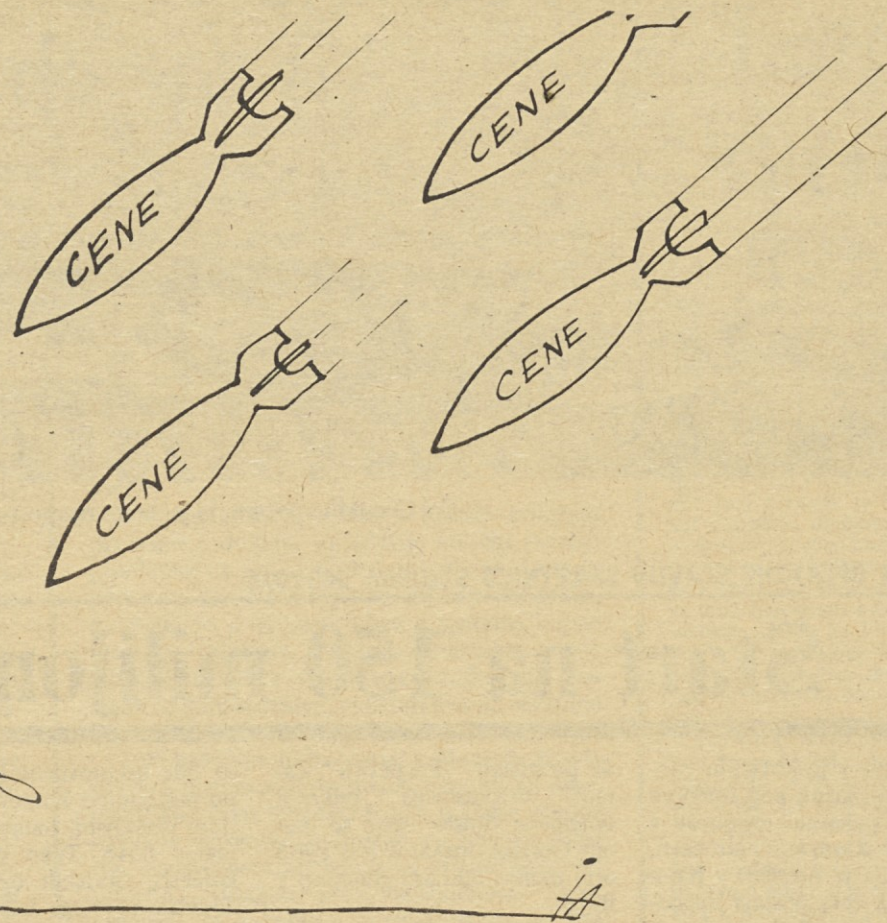
novost je depandansa hotela Prisanek v Kranjski gori, na Bledu so obnovili dva počitniška doma, v Preddvoru pa hotel v gradu Hrib in povsod uredili nekaj novih sob. Hotel na Pokljuki bo predvidoma dograjen do 1. avgusta, najpomembnejša novost na področju možnosti za razvedrilo gostov pa bo veliko igrišče za golf pri Bledu, ki bo v nekaj tednih usposobljeno. Kljub skoraj nespremenjenim zmogljivostim pa gorenjska gostinska podjetja po dosedanjih rezervacijah sodijo, da bodo na račun njihovega boljšega izkoriščanja poleti dosegla za 10 do 15 odstotkov večji turistični promet kot lani.

M. S.

SODELOVANJE: KOMPAS – CLARKSONS

Ljubljansko turistično podjetje Kompas je pred dvema mesecema v Londonu sklenilo pogodbo o dolgoročnem sodelovanju z največjo britansko agencijo Clarksons. Vrednost ome-

njene pogodbe je najmanj 6 milijonov dolarjev za obdobje naslednjih treh let. V okviru te pogodbe naj bi Clarksons poslal v Jugoslavijo v prihodnjih treh letih 70.000 do 100.000 britanskih turistov.

Dvakrat brez besed

Ivo Antič

PRED LETNO TURISTIČNO SEZONO

Premalo pripravljene?

Za domačega gosta v jugoslovanskih hotelih ni prostora ● Jugoslavija med najcenejšimi turističnimi deželami Evrope

Minuli torek je Komite za turizem pri slovenskem izvršnem svetu organiziral tradicionalno posvetovanje pred začetkom letošnje glavne turistične sezone. Mimo številnih republiških institucij, ki so kakorkoli zainteresirane za slovensko turistično gospodarstvo, so se posvetovanja, ki ga je vodil inž. FRANC RAZDEVŠEK, predsednik komiteja, udeležili tudi nekateri predstavniki slovenskih turističnih in gostinskih delovnih organizacij. Na posvetovanju so se udeleženci najprej pogovorili o rezultatih minule zimske turistične sezone, največ pa je bilo seveda povedane, kako smo pripravljene na letošnji vse večji naval tujih turistov.

Inž. FRANC RAZDEVŠEK, predsednik komiteja za turizem in

RADO LIPICAR, pomočnik sekretarja za gospodarstvo, sta najprej z nekaj številkami osvetlila, kako je potekala letošnja zimska turistična sezona, oziroma natančneje, kakšne rezultate smo dosegli v prvih štirih mesecih. Za primerjavo z lanskim letom, ko je naše turistično gospodarstvo doživelo hud udarec zaradi epidemije črnih koz, se letos lahko pohvalimo, da smo v prvih štirih mesecih in zlasti v aprilu dosegli n. ravnost odlične rezultate. Število nočitev se je od januarja do konca aprila letos v primerjavi z enakim obdobjem lani povečalo za 13 odstotkov. Največ so k temu povečanju prispevali slovenski obmorski kraji, kjer se je število nočitev povečalo kar za 28 odstotkov, v zdraviliških krajih se je število nočitev povečalo za 4 odstotke, v gorskih krajih za 6 in v ostalih turističnih krajih za 8 odstotkov. Kako nas je lani prizadela epidemija črnih koz, nam pove tudi podatek, da smo v letošnjem aprilu v primerjavi z lanskim povečali število nočitev kar za 149 odstotkov. Poglejmo še, kateri tuji gostje so bili v večini. Na prvem mestu so Avstrijci, saj se je njihovo število v primerjavi z lanskimi prvimi štirimi meseci povečalo kar za 219 odstotkov, Italijanov je bilo za 208 odstotkov več in Zahodnih Nemcev za 138 odstotkov več. Tolikšen naval tujih turistov že v prvih štirih mesecih letošnjega leta nam prav gotovo pove, da je Slovenija izredno zanimiva turistična dežela in kar je najpomembnejše, da je še vedno med najcenejšimi turističnimi deželami v Evropi. To je pokazala tudi anketa zahodnonemških bank, ko so ugotovile, da je Jugoslavija skupaj s Španijo na tretjem do četrtim mestu od spodaj navzgor po cenenosti turističnih uslug. Dražje od nas so tudi take dežele kot na primer Grčija, Romunija, ČSSR, Portugalska, Madžarska Poljska itd.

TEŽAVE PRED ZAČETKOM LETNE SEZONE

Rezultati turističnega gospodarstva v prvih štirih mesecih letos na-

povedujejo, da bo glavna turistična sezona izredno močna. Ali smo se nanjo dovolj dobro pripravili, je bilo na posvetovanju osrednje vprašanje. Iz pripovedovanja predstavnikov turističnih organizacij in drugih, ki delajo v našem turističnem gospodarstvu, lahko tudi takoj izluščimo odgovor, da smo se za letošnje glavno turistično sezono premalo pripravili. DAVORIN FERLIGOJ, direktor ljubljanskega Globtoura, je na primer povedal, da njihova agencija sodeluje s 60 hoteli po vsej Jugoslaviji. Vsi omenjeni hoteli pa so nelikvidni, deloma zavoljo tega, ker so se usteli pri investicijah, deloma pa zaradi zamrznjenih cen. Zato po Ferligojevih besedah niso redki primeri, ko hotelirji ob tem, ko jim njihova agencija pošilja goste, zahtevajo: "... pošljite nam kamion mesa in krompirja ... hočemo 100 milijonov akontacije..." in podobno, da bi lahko zadovoljili turiste. Razen teh "objektivnih" pomanjkljivosti pred začetkom glavne turistične sezone, na katere turistične agencije ne morejo vplivati, pa se le-te srečujejo še s hujšimi problemi, posebej s takimi, ki bi se jih z malo dobre volje dalo kaj hitro

Globtoure povzročila nemalo praga. Agencija ne bo mogla izpolniti vseh obveznosti do tujih turistov, kamor pa so šteti tudi izleti s hidrogliserjem, ki jih je zapisala v pogodbi s tujimi partnerji. Normalno bi bilo, da bi takšno prepoved, če je že potrebna, objavili najmanj leto dni vnaprej, ne pa včeraj, ko so bile že zdavnaj sklenjene vse pogodbe v tujini. Zato bodo zdaj odpovedi aranžmajev kar deževalo, saj je bil za marsikaterega tujega turista dopust v Jugoslaviji mikaven prav zaradi izleta s hidrogliserjem v Benetke ali druge kraje na Jadranu.

Druga šibka točka našega turističnega gospodarstva pa so kadri. Čeprav je ta problem znan že vsa leta, ga tudi letos nismo premaknili z mrtve točke. Vsakokrat se ga zavedamo, ko nam začne teči voda v grlo. To pa je po navadi ob začetku glavne turistične sezone. Ob tako hudem navalu tujih turistov, ki ga pričakujemo, so mnogi hoteli, tudi v Sloveniji, brez ustreznega strokovnega kadra. Če pa so si kader je uspeli dobiti – po večini nekvificirani – pa za njegovo počutje niso dovolj poskrbeli. Ljudje, ki delajo v

odpraviti. Znan je primer, da je luška kapetanija v Kopru brez poprejšnjega opozorila čez noč administrativno prepovedala pristajanje ladij v Portorožu, ki so težje od 10 BRT, mednje pa sodi tudi Globtourov hidrogliser. Takšna prepoved, ki jo je menda naročil republiški sekretariat za gospodarstvo, izvedla luška kapetanija v Kopru, je

gostinstvu, zlasti sezonski delavci, se ne poznajo, kaj je normalno stanovanje in kaj so normalni delovni pogoji. Tudi o tem bo treba v kratkem zelo resno spregovoriti.

KAJ PA DOMAČI TURISTI?

Po vsem, kar smo lahko slišali iz razpravi na posvetovanju, se na koncu lahko vprašamo, ali bo v slovenskih in jugoslovanskih hotelih ostalo še kaj prostora za domačega gosta. Predstavnica Alpe-Adria, ki se v pretežni večini ukvarja z delavskim turizmom, je na primer opozorila, da hotelirji vzdolž jadranske obale nočejo več sprejemati rezervacij za domače turiste, češ da so se vse oddali tujcem. Takšna reakcija hotelirjev je po svoje razumljiva, saj imajo za domače goste cene znatno nižje, kot za tujce, ki so priznane na lanski ravni, za tujce pa sproščene. Ekonomska računica pa je jasna. In tako se bo letos v resnici zgodilo, da za domačega gosta v naših hotelih ne bo prostora. Vprašamo se, kaj so za to storili pristojni dejavniki, med njimi tudi sindikati, da bi se razmere na tem področju uredile. Ali je kdo pripravljen odgovoriti na to vprašanje?

(mž)

M. ŽIVKOVIČ

PZS ima že 73.200 članov

Slovenski planinci potrdili svoj častni kodeks

Drugega junija je bila v ljubljanski Festivalni dvorani XI. redna skupščina Planinske zveze Slovenije. Iz poročila upravnega odbora povzemamo, da je Planinska zveza Slovenije posvetila svoje delo v minulem obdobju predvsem nadaljnjemu programiranju razvoja slovenske planinske organizacije, samoupravnemu sporazumu o merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov v planinskih organizacijah, problematiki alpinizma, varstvu okolja v gorah in programiranju raznih ekspedicij.

Upravni odbor je nadalje razpravjal o razdelitvi sredstev za gradnjo, vzdrževanje in modernizacijo planinskih postojank. Veliko pozornost je posvetil tudi sodelovanju naše planinske organizacije z družbenopolitičnimi organizacijami, predstavniškimi telesi ter z domačimi in tujimi planinskimi in sorodnimi organizacijami. Obseg omenjenega sodelovanja dokazuje med drugim delo članov upravnega odbora Planinske zveze Slovenije kot njenih predstavnikov v naslednjih organih in organizacijah: Komiteju IS za turizem, Komiteju IS za telesno kulturo, strokovnem kolegiju Republiškega sekretariata za kulturo in prosveto, Turistični zvezi Slovenije, odboru Gospodarske zbornice SR Slovenije za turistično propagando, predsedstvu Republiške konference SZDL ter v posameznih njenih organih in telesih, predsedstvu Republiške konference Zveze mladine Slovenije in odboru za

množičnost pri Zvezi za telesno kulturo Slovenije. Predstavnika upravnega odbora PZS sta aktivno sodelovala tudi pri pravi osnutka zakona o telesno-kulturnih skupnostih ter zakona o financiranju telesno-vzgojne dejavnosti v Sloveniji.

Iz tega sledi, da dejavnost Planinske zveze Slovenije ni usmerjena le na delo in probleme znotraj planinske organizacije, ampak da se vključuje v širšo družbeno aktivnost, saj so člani zveze aktivno sodelovali pri izredno pomembnih družbenih vprašanjih s področja telesne kulture, varstva človekovega okolja, gorskega turizma in vzgoje in izobraževanja mladih ljudi. Zaradi tako obsevnega in intenzivnega sodelovanja v družbenem življenju lahko torej z zadovoljstvom ugotovimo, da se je ugled slovenske planinske organizacije v zadnjem času močno povečal tako v slovenski kot tudi v jugoslovanski javnosti. K ugledu planinske organizacije pa je prispevalo lep delež tudi planinsko gospodarstvo, ki skromna sredstva gospodarno vlaga v širitev in obnovitev planinskih objektov. Za gostoljubje v naših planinskih postojankah je prejel zveza že vrsto priznanj tako od domačih kot tudi od tujih gostov.

Prav je, da na tem mestu omenimo tudi stike z zamejskimi slovenskimi planinskimi društvi, ki so na moč tesni. Tako sodelujejo slovenski planinci s SPD Trst, SPD Gorica, SPD Celovec ter novoustanovljenim društvom SPD Triglav iz

Meilena pri Zuerichu v Švici. Slednje je četrto slovensko planinsko društvo v tujini, ki je bilo ustanovljeno v letu 1971. Tudi slovensko kulturno umetniško društvo v Stuttgartu ima svojo planinsko sekcijo, katere člani so vključeni v PD Radio Ljubljana. Vsem omenjenim društvom nudijo slovenski planinci znatno podporo pri njihovem delu...

V minulih dveh letih je bilo tudi dvoje srečanj „planincev treh dežel“: Slovenije, Koroške in Furlanije-Juljske Benečije. Prvo srečanje je bilo leta 1971 v Mokrinah na Koroškem, drugo pa leto dni pozneje v Pordeonu v Julijski Benečiji.

Na omenjenih srečanjih sodelujejo poleg predstavnikov Planinske zveze Slovenije tudi predstavniki naših društev, ki mejijo na Koroško in Furlanijo ter predstavniki zamejskih slovenskih planinskih društev iz Celovca, Gorice in Trsta. To mednarodno sodelovanje, ki se uspešno odvija že deveto leto, je prineslo v minulem letu tudi svojevrstno mednarodno akcijo, katere pobudnik je bila Planinska zveza Slovenije: „Pot prijateljstva treh dežel“, ki je stekla

avgusta minulo leto. Udeleženci te poti morajo obiskati najmanj po pet vrhov iz vsake mejne dežele, za kar prejemajo posebno značko.

Med najpomembnejše sklepe minule skupščine Planinske zveze Slovenije nedvomno šteje potrditev častnega kodeksa, za katerega ima največ zaslug dr. Teodor Tominšek. Častni kodeks slovenskih planincev je zapis dobrih starih običajev, ki so jih planinci prenašali iz roda v rod. V desetih poglavjih so nanašane vse glavne smernice, po katerih naj bi se ravnali člani planinske organizacije in tudi vsi ostali obiskovalci gora. Med določili zavzemajo še posebno vidno mesto misli o varstvu okolja, o čuvanju planinskih poti in o vedenju v gorah.

Nedvomno lahko ob koncu našega kratkega poročila s skupščine zapišemo, da je Planinska zveza Slovenije s svojimi več kot 73.000 člani tudi v minulih letih opravila znova velik korak naprej in storila vse, da bi približala naš gorski svet in obiskovanje planin, to je eno najlepših telesnokulturnih aktivnosti, našemu delovnemu človeku.

-a

V učni program več prakse!

Vse kaže, da bo Visoka šola za telesno kulturo v Ljubljani že letos na jesen omogočila izredni dveletni študij za višje organizatorje rekreacije. Študij, ki bo trajal štiri semestre, bo v prvi vrsti namenjen vsem tistim, ki v delovnih organizacijah že delajo na področju športne rekreacije – seveda zaenkrat še kot amaterji – pa za svoje delo nimajo potrebne predizobrazbe.

Visoka šola za telesno kulturo v Ljubljani je že izdelala plan študija za višje organizatorje rekreacije. V zvezi s tem se je tudi sestala pri Komisiji za telesno kulturo, šport in rekreacijo pri Republiškem svetu ZSS posebna skupina ljudi, ki je osnutek plana temeljito pregledala in dala svoje pripombe. Glavna pripomba članov komisije je bila, da obsega plan študija nekoliko preveč teoretičnega dela in po drugi strani premalo praktičnega, saj gre v bistvu za strokovnjake, ki bodo pri svojem delu potrebovali več organizacijskega in praktičnega znanja kot pa teorije s področja rekreacije in športa. Člani komisije se tudi niso strinjali s šolnino, ki naj bi znašala za vsak semester 2000 dinarjev s tem, da bi kandidati sami krili tudi posebne stroške za razne tečajne, taborjenje in pohode v planine. S tem v zvezi so predlagali, da bi bila šolnina odvisna od števila študentov in naj bi bila v primeru večjega vpisa znatno nižja od predvidene.

-a

MARIBOR

Nogometno prvenstvo

Odigrano je peto kolo sindikalne nogometne lige Maribora, v kateri sodeluje 14 ekip iz mariborskih kolektivov. V teh kolih je prišlo že do presenečenj, od katerih velja omeniti zmago PRIMATA nad LIVARNO s 3:1 in zmago PRIMATA nad ekipo TAM STUDENCI z istim rezultatom 3:1.

Ekipa Primata je s tema zmagama vsekakor vzbudila pozornost in velja prav gotovo za enega od kandidatov za prvo mesto. Trenutno vodi na le-

stvi ELETROKOVINA, ki je v prvih petih kolih osvojila vseh 10 možnih točk.

Rezultati 4. in 5. kola
Metalna: Obnova 6:0, Lilet: VEMA 1:4, Konstruktor: Lokomotiva 6:0, M. tisk: ELKO 0:4, TAM – Studenci: Stavbar 11:1, Livarna: TAM Tezno 1:1, Primat: Cevovod 5:0, Cevovod: Obnova 2:7, TAM Tezno: Primat 2:0, Elko: TAM Studenci 3:2, Lokomotiva: M. tisk 3:1, Metalna: Lilet 1:0.
D. ZAGORAC

POJEM ŠIROKE IZBIRE, SOLIDNE
POSTREŽBE, ZMERNIH CEN,
POJEM DOBREGA NAKUPA

TRGOVSKO PODJETJE
nama
LJUBLJANA

● KAKO RUDNIK ŽIVEGA SREBRA V IDRJIJ
SKRBI ZA CENEN ODDIH ZAPOSLENIH

ČE BI POVSOD BILO TAKO...

Z regresom v višini 600 din, ki ga dobi vsak idrijski rudar, lahko letuje tričlanska družina kar deset dni! – Če je lastni počitniški dom zaseden, najdejo prostor drugje, kajti: vsak, ki želi letovati, mora imeti to možnost

Idrijski rudarji imajo svoj počitniški dom v Ankaranu. Ni ravno majhen, vendar pa tako velik spet ni, da bi lahko v sezoni sprejel pod streho vse tiste člane kolektiva in njihove svojce, ki bi radi dopustovali ob morju. V iskanju odgovora na vprašanje, kaj storiti, da bi lahko odšel na dopust vsak, ki si tega želi, pa so idrijski rudarji prišli do zelo zanimive rešitve. Vsako leto namreč pripravijo razpis za letovanje ob morju. Na osnovi prijav ugotovijo želje, medtem ko zmožljivosti lastnega počitniškega doma tako ali tako poznajo. Razliko med številom prijav in razpoložljivih ležišč potem „pokrijejo“ tako, da najamejo dodatne zmožljivosti v drugih počitniških domovih ob morju. Ne glede na to, kje potem kdo letuje, pa velja približno enaka penzijska cena za vse.

Omenjeno načelo je vsekakor vse pohvale in pomenjanja vredno. Kako pa je v praksi? Odgovarja Danijel LAMPE, tajnik osnovne sindikalne organizacije idrijskih rudarjev:

„Letos se je za dopustovanje v počitniškem domu prijavilo 350 članov kolektiva, vseh zaposlenih pa nas je 1200. Zanimanje je večje kot lani, pravzaprav narašča iz leta v leto. Povsem zadovoljni z odzivom seveda še nisimo, kajti rudar bolj kot kdorkoli drugi pogreša sonca in pravega oddiha na svežem zraku. No, važno se mi zdi, da zanimanje narašča in bo potem, ko bodo mnogi naši ljudje, ki zdaj zidajo svoje hiše, končali z delom, nedvomno še večje. Praksa namreč kaže, da zdaj hodijo na morje tudi tisti, ki prej niso, ker so reševali svoj stanovanjski problem.

Rečem pa lahko, da naši ljudje dopustujejo pod zelo ugodnimi pogoji. Letos velja

penzijska cena 28 din dnevno za člane kolektiva in njihove zakonce, če letujejo v Ankaranu, oziroma po 30 din dnevno, če dopustujejo drugje. Po 8 din dnevno pa velja penzion za predšolske otroke, medtem ko solo-obvezni otroci, dijaki in študentje iz rudarskih družin plačajo po 12 din dnevno. Ker vsak član našega kolektiva dobi po 600 din regresa, to pomeni, da lahko skupaj z zakoncem in predšolskim otrokom deset dni letuje zastonj, če pa je družina bolj številna, pa tudi skoraj zastonj. Ko govorim o „zastonj“ seveda mislim na cene penzijskih storitev, saj me menda razumete!?”

Rudnik živega srebra Idrija torej zaposlenim nudi dejansko izredno ugodno možnost cenenega letnega oddiha. S tem, ko regresira tudi družinske člane, nedvomno izkazuje pomembno obliko solidarnosti do ostalih kolektivov v občini, v katerih je zaposlena večina žena rudarjev. So tudi ti kolektivi tako solidarni?

„Predlagali smo jim, da bi ravnali podobno kot naš kolektiv, vendar odziva ni!“ je poudaril predsednik osnovne sindikalne organizacije idrijskih rudarjev Jakob MARTINI. Zato menimo, da bi bilo treba v občini narediti anketo, s katero bi ugotovili socialno strukturo vseh tistih, ki so si lahko privoščili oddih ob morju. Menim, da bi nam taki podatki prišli zelo prav v konkretnem boju proti socialnemu razlikovanju.“

Če bi v dobro lastnih delavcev povsod ravnali tako, kot ravna kolektiv idrijskih rudarjev, najbrž ne bi toliko govorili o zatonu delavskega turizma. Pravimo, da se je treba proti temu boriti. Idrijski rudarji so nedvomno nakazali pot, kako naj bi to storili.

-mG

V »Muri« planinsko društvo

Nedavno so imeli v soboški tovarni „Mura“ ustanovni občni zbor planinskega društva. Udeležil se ga je podpredsednik Planinske zveze Slovenije tovarniš Bučar. Navzoč pa je bil tudi profesor Evgen Titan, predsednik matičnega planinskega društva Murska Sobota, od katerega so se Murini planinci osamosvojili.

Novo planinsko društvo „Mura“ ima 104 člane. S to dejavnostjo so se začeli ukvar-

jati v Muri leta 1966, ko so imeli le 12 planincev. Njihov vodja je bila Marija Vild, ki je tudi predsednica novega društva. Poleg nje pa so še posebej delavni Madjar, Polak in Harijeva.

Na ustanovnem občnem zboru so se dogovorili, da bodo pripravljali izlete po slovenski planinski transverzali, obnovili pa bodo markacije na delu pomurske planinske poti od Murske Sobote do Gornjih Petrovc.

F. Š.

BLED

XXI. mednarodna regata

Od 23. do 24. junija bo na Bledu XXI. tradicionalna regata, ki se je bodo udeležili številni veslači domačih in tujih klubov. Velike prireditve se bodo udeležili poleg naših predstavnikov še veslači Italije,

Avstrije, Madžarske, Romunije, Bolgarije, Češkoslovaške, Poljske, obeh Nemčij in morda še kake druge države. To leto prireja organizator tudi za juniorje tekmovanja v vseh disciplinah.

Teden rekreacije in športa v Šoštanju

TVD Partizan Šoštanj želi vzbuditi še več zanimanja za rekreacijo in šport

Telesnovzgojno društvo Partizan Šoštanj organizira vsako leto „teden športa in rekreacije“. Letošnji se je začel v nedeljo, 3. junija, zaključili pa ga bodo to soboto, 9. junija. Predsednik Šoštanjskega TVD Partizan Rudi Bajec je povedal, da so pripravili to manifestacijo športa in športnikov predvsem zato, da prikažejo dejavnost društva, istočano pa želijo vzbuditi z njo med člani šoštanjskih delovnih kolektivov še več zanimanja tako za rekreacijo kot za šport.

V nedeljo, 3. junija, je bila za začetek „tedna športa in rekreacije“ na koškarskem stadionu v Šoštanju telovadna akademija, na kateri so nastopili poleg domačinov še člani in članice TVD Partizan Železnica Maribor, in to z vajami na

bradlji, konju in v parterju.

Do sobote so nastopili kegljaci, šahisti, strelci, igralci namiznega tenisa in nogometaši – člani šoštanjskih delovnih kolektivov. Nastopili pa so tudi člani šolskih športnih društev vseh šestih osnovnih šol v Šaleški dolini, ki so tekmovali v košarki, rokometu, plavanju in namiznem tenisu.

V Šoštanju bodo slavje ob „tednu športa in rekreacije“ sklenili danes, 9. junija. Zvečer bo pred začetkom prvenstvene tekme zadnjega kola slovenske rokometne lige ŠOŠTANJ: AJDOVŠČINA priložnostna slovesnost, na kateri se bodo oddolžili tudi rokometasem, ki so dosegli z osvojitvijo naslova republiškega prvaka doslej svoj največji uspeh.

(vš)

TOLMIN

V športnem parku na Brajdi je bilo tekmovanje v košarki v okviru občinskih delavskih športnih iger za leto 1973. Na tekmovanju je nastopilo 13 sindikalnih ekip iz Bovca, Tolmina, Kobarida in Klavž. Tekmovanje je zelo dobro organizirala komisija za šport in rekreacijo pri OSS Tolmin v sodelovanju s koškarskim klubom AET iz Tolmina. Tekmovanje v košarki je bilo letos prvič na sporedu v okviru DŠI in je pokazalo, da je za to športno igro veliko zanimanja. Navdušilo pa je tudi številne obiskovalce teh srečanj. Vrstni red ekip: 1. TIK Kobarid, 2. Komunala Tolmin, 3. Metallflex Tolmin in 4. Prosveta.

V ALP hotelu v Bovcu je bilo tekmovanje v šahu v okviru občinskih delavskih športnih iger. Nastopilo je 19 ženskih in moških ekip iz Klavž, Tolmina, Kobarida in Bovca. Tekmovanje je organiziral in izvedel šahovski klub Tolmin. Tudi letos je največ šahovskega znanja pokazala ekipa Prosvete in osvojila prvo mesto. Vrstni red: moški – 1. Prosveta, 2. Avtoelektro Tolmin, 3. Gostol Tolmin; ženske – 1. Prosveta, 2. TIK Kobarid, 3. Krn-Klavže.

MK

Kozjansko 73

„Zelo smo zadovoljni!“ Tako so izjavljali vsi. Z mladinsko delovno akcijo „Kozjansko 73“ so zadovoljni brigadirji, prav tako, ali pa še bolj tudi domačini. Sedem kilometrov dolg odsek ceste, ki ga bodo s sodelovanjem inženirskih enot JLA zgradili letos brigadirji, bo del magistrale, pa čeprav ne asfaltirane, ki bo odprla potrazvoju tega našega doslej tako zapostavljenega področja.

Veliko smo že slišali in brali o Kozjanskem, posebno v zadnjem času. Ta delček naše zemlje, kjer ne poznajo asfaltiranih cest, kjer se poti vzpenjajo z griča na grič, ali pa tečejo po ozkih soteskah ob številnih potokih, to je pokrajina, kjer praktično niti ped zemlje ni ravne, kjer pridelke nosijo v koših, ker je za vprego prestmo – to je Kozjansko.

„To so kraji, ki so bili med vojno zatočišče revolucije,“ je začel svojo pripoved predsednik krajevne skupnosti Planina nad Sevnico, tovariš ZDOLŠEK. „Tu so partizani vedno našli podporo. Šele sedaj so se v širši obliki začele izpolnjevati obljube, dane med vojno. Dobili bomo cesto in upam, da nam ne bo več treba živeti od „fehtarije“. Nismo tako revni, kot se o nas navadno piše. Je pa res, da so po mojem za razvoj posameznega področja potrebne predvsem tri osnovne stvari. V prvi vrsti so to elektrika, voda in pa prometne zveze. Če teh ni, je vsak nadaljnji razvoj nemogoč. No, elektriko in vodo nekako imemo, cesto pa bomo dobili sedaj. Industrije nimamo in brez prometnih zvez nanjo niti misliti ne moremo. Danes se naši ljudje vozijo na delo v Sentjur, ali v Store. Niso redki, ki imajo do avtobusa tudi do dve uri peš hoje. Kaj pa prestajajo ljudje pozimi, si gotovo težko predstavljate. Po novi cesti bo, vsaj tako upamo vsi, prišel tudi razvoj.“

Poleg pogovora o gospodarskih problemih in načrtih tega področja, o zapostavljanju doslej, o tistem, kar so zgradili z lastnim trudom, sva seveda s tovaršem Zdolškom največ govorila o mladinski brigadi in njenem delu.

„Priznati moram, da sem prav tako kot ostali tukajšnji prebivalci s precejšnjim nezaupanjem gledal na prihod brigade. Sedaj me je skoraj sram, saj sem tudi jaz mislil, da bodo mladi bolj dopustnikovali, kot pa delali. Izkazalo pa se je prav nasprotno. Zelo so pridni. In pomislite, po svojem delu, ki ga dobro opravljajo, so nam popoldne prišli pomagat urejati še lokalno cesto na Praprotno. Kar verjeti nisem mogel, saj so se pri delu mirno kosali z domačini. Moram reči, da je mnenje o naši mladini pri nas danes čisto drugačno. Če bodo vsi, ki bodo še prišli, delali kot ti fantje in dekleta iz tovarn, me ni strah, da bi v kratkem času ne dobili tako zelene ceste. Predvsem pa danes čutimo, da nismo več zapostavljeni.“

„Saj smo prišli delat.“ „Domačini so nas zelo lepo sprejeli in tudi med sabo smo hitro postali prijatelji, pa čeprav smo iz vseh koncev Slovenije.“ „Dolgčas nam ni. Delo, predavanja, šport, izleti, televizor, razne igre.“ „Kar prehitro bo minilo, saj smo komaj prišli, pa bo že konec.“

Tako nekako so pripovedovali brigadirji – mladi delavci iz vseh krajev Slovenije. Podjetja, iz katerih so prišli, niso bila najbolj navdušena za njihov izostanek. Večina je za del odsotnosti dobila plačan dopust. So pa tudi taki, kot Tatjana iz Ljubljanskih mlekar, ki je za brigado izkoristila svoj redni dopust.

„V prvi izmeni nas je 57,“ je povedal MILAN BRATEC, vodja akcije „Kozjansko 73“. Razdeljeni smo na dve brigadi s po dvema četama. Cete so sicer maloštevilne, toda namen letošnje akcije, da usposobimo čimveč mladih za vodenje brigad v prihodnjih letih, nam je narekoval tako ureditev. Na ta način so skoraj vsi vključeni v vodstvo in samoupravne organe. Razen sveta naselja kot najvišji organ akcije imamo še brigadne in četne konference. Tako lahko brigadirji aktivno sodelujejo pri vodenju akcije, ki je za nas mlade in za Kozjansko velikega pomena.

Delovna akcija „Kozjansko 73“ je po daljšem premoru prva, ki pri nas v Sloveniji zopet oživlja nekdanje akcije mladih. Za utrjevanje kolektivnosti in obnavljanja že skoraj pozabljenih aktivnosti mladih je prav ta delovna akcija velikega pomena. Dokazuje pa tudi, da ta način aktivnosti mladih ni zastarel in preživel.

Tekst in foto:
A. AGNIC

Prevažanje samokolnic, polnih kamenja, prav gotovo ni lahko, vendar se tega dela tudi dekleta ne ustrašijo. Fantje celo pravijo, da so jim popolnoma enakovredne.

Vsako jutro se brigadirji najprej peljejo sedem kilometrov daleč na zajtrk, potem nekaj kilometrov na delo in opoldne iste kilometre na kosilo. Potem sledi vožnja v kočjo, kjer stanujejo, pa zopet vožnja na večerjo in nazaj domov. Ni čisto odveč izjava, da največ časa preživijo prav v avtobusu. Za njihovo „Dubravo de luxe“ je bil tokrat namenjen njihov brigadirski „ho-ruk“.

O tem, kako uspešno je bilo delo tisti dan in kaj bodo delali naslednjega dne, se često pogovarjajo med sabo in z domačini. Na fotografiji so vodja akcije Milan Bratec, predsednik brigadne konference Jože Poglajen, predsednik krajevne skupnosti Planina, tovariš Zdolšek in pa Ivan Perčič, domačin. „Ni še dolgo tega, kar sem trdno sklenil,“ je pripovedoval Perčič, „da se bom nepreklicno odselil od tod. Danes pa, ko vidim, da bo cesta tekla mimo moje hiše, sem si že premislil.“

„S hrano so naši fantje in dekleta zadovoljni. Čeprav ima ekonom težave pri nabavi, saj v tukajšnji trgovini ne dobimo skoraj ničesar, smo vsi vsak dan vsaj trikrat siti,“ je po kosilu izjavil Jože iz Hrastnika, ki mu sicer v brigadi pravijo lakotnik.

„Deja se že od nekdanje boje.“ Tako pravi Petar Jagarinec z Jesenic. „Po poklicu sem tesar, v brigado pa sem šel predvsem zato, ker je tu prijetna družba. Dobil sem že veliko novih prijateljev.“ Petar je sicer tih in redko-beseden in se na delu posveča predvsem svoji samokolnici.

Prosti čas izkoristijo brigadirji za šah, za igre z žogo, gledajo televizijo in berejo časopise

POKOJNINA:

KOLIKŠNA?

KDAJ?

Na zalogi imamo že nekaj izvodov knjižice, v kateri so zbrane in poljudno komentirane ter s primeri obrazložene vse pravice iz novega pokojninskega in invalidskega sistema: starostna, invalidska in družinska pokojnina, pravice borcev NOV, usklajevanje pokojnin, pravice za tiste, ki opravljajo samostojno obrt, izračuni, koliko se zmanjša pokojnina pri dodatnem delu upokojenca itd.

Knjižica stane 10 dinarjev. Naročite jo lahko po pošti in vam jo pošljemo po povzetju, ali pa kupite pri

ČZP »Delavska enotnost« – Ljubljana, Dalmatinova 4/II.

Pohitite z naročili, ker knjižice ni veliko na zalogi!